

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
Faculty of Sport Sciences

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ / ATATÜRK UNIVERSITY

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

JOURNAL OF PHYSICAL
EDUCATION AND
SPORT SCIENCES

ISSN 1302-2040 | 2687-6329 Eylül / September 2020 Cilt/Volume 22 Sayı/Issue 3

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

CİLT / VOLUME: 22

SAYI / NUMBER: 3

YIL / YEAR: 2020

ISSN:1302-2040

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ADINA

EDİTÖR/EDITOR

Dr. Ozan SEVER, Erzurum

EDİTÖR YARDIMCISI/ASSOCIATE EDITOR

Deniz BEDİR, Erzurum

Gökhan ATASEVER, Erzurum

Kemalettin SEREN, Erzurum

İNGİLİZCE DANIŞMANI / ENGLISH CONSULTANT

Ömer ZAMBAK, Bayburt

Selçuk OKUYUCU, Erzurum

İSTATİSTİK DANIŞMANLARI/STATISTICAL CONSULTANTS

Dr. Cengiz KARAGÖZOĞLU, İstanbul

Dr. Mehmet Suphi ÖZÇOMAK, Erzurum

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU/ EDITORIAL BOARD

Dr. Mustafa ATASEVER, Erzurum
Dr. Gül BALTACI, Ankara
Dr. Orhan KARSAN, Erzurum
Dr. Gazanfer DOĞU, Bolu
Dr. Güner EKENCİ, Ankara
Dr. Mehmet GÜNAY, Ankara
Dr. Özbay GÜVEN, Ankara
Dr. Arslan KALKAVAN, Rize
Dr. Suat KARAKÜÇÜK, Ankara
Dr. Ahmet KIZILTUNÇ, Erzurum
Dr. Osman İMAMOĞLU, Samsun
Dr. Ömer ŞENEL, Ankara
Dr. Kemal TAMER, Ankara
Dr. A. Azmi YETİM, Ankara
Dr. İbrahim YILDIRAN, Ankara
Dr. Mehmet Akif ZİYAGİL, Mersin
Dr. Erdal ZORBA, Ankara
Dr. Hülya AŞÇI, İstanbul
Dr. Akın ERDAL, Erzurum
Dr. Recep GÜRSOY, Muğla
Dr. Nevin Atalay GÜZEL, Ankara
Dr. Ayşe Kin İŞLER, Ankara
Dr. Saliha KARATAY, Erzurum
Dr. İlhami GÜLÇİN, Erzurum
Dr. Kürşat KARACABEY, Düzce
Dr. Özcan SAYGIN, Muğla
Dr. Vedat ÇINAR, Elazığ

Dr. Abdurrahman KEPOĞLU, Muğla
Dr. Şahin ÖZEN, İstanbul
Dr. Ali TEKİN, Bitlis
Dr. Gökhan BAYRAKTAR, Ağrı
Dr. Sema ALAY, Ankara
Dr. Şebnem CENGİZ, Manisa
Dr. İbrahim CİCİOĞLU, Ankara
Dr. Ümit KARLI, Bolu
Dr. H. Alper GÜNGÖRMÜŞ, Manisa
Dr. Sümmani EKİCİ, Muğla
Dr. Latif AYDOS, Ankara
Dr. Necip Fazıl KİSHALI, Erzurum
Dr. İlhan ŞEN, Erzurum
Dr. Zafer ÇİMEN, Ankara
Dr. Murat KALDIRIMCI, Erzurum
Dr. Fatih KIYICI, Erzurum
Dr. A. Haktan SİVRİKAYA, Balıkesir
Dr. Murat TAŞ, Manisa
Dr. Murat AKYÜZ, Manisa
Dr. Başaran GENÇDOĞAN, Erzurum
Dr. Deniz EKİNCİ, Samsun
Dr. Kübra ERHAN, Tekirdağ
Dr. Bülent GÜRBÜZ, Kırıkkale
Dr. Erdoğan TOZOĞLU, Erzurum
Dr. Akın ÇELİK, Trabzon
Dr. Özgür BOSTANCI, Samsun
Dr. Tonguç Osman MUTLU, Muğla
Dr. Kemal GÖRAL, Muğla

Dr. Ali KIZILET, İstanbul
Dr. Engin GEZER, Kars
Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR, Erzurum
Dr. Arzu GÜLBAHÇE, Erzurum
Dr. Haluk SİVRİKAYA, Erzurum
Dr. S. Erim ERHAN, Tekirdağ
Dr. Orcan MIZRAK, Erzurum
Dr. Metin BAYRAM, Ağrı
Dr. Gülela BURMAOĞLU, Erzurum
Dr. Ahmet ŞİRİNKAN, Erzurum
Dr. Zinnur GEREK, Erzurum
Dr. Emre BELLİ, Erzurum
Dr. Nurcan DEMİREL, Erzurum
Dr. Günay ESKİCİ, Erzincan
Dr. Alparslan KURUDİREK, Kars
Dr. C. Tuğrulhan ŞAM Erzurum
Dr. Sertaç ERCİŞ, Erzurum
Dr. Hüseyin EROĞLU, Kahramanmaraş
Dr. Velittin BALCI, Ankara
Dr. Fatih YENEL, Ankara
Dr. Önder ŞEMŞEK, Bolu
Dr. Hakan SUNAY, Ankara
Dr. Mehmet TUNÇKOL, Trabzon
Dr. Mustafa BAŞ, Trabzon
Dr. Dursun KATKAT, Mersin
Dr. Kubilay ÖCAL, Muğla
Dr. Ercan ZORBA, Muğla

Amaç ve Kapsam

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisinin temel hedefi uluslararası düzeyde nitelikli, sürekli ve beden eğitimi ve spor alanında periyodik olarak bilimsel açıdan en üst düzeyde orijinal araştırmaları yayınlamaktır. Bununla beraber spor bilimleri ile ilgili temel yenilikleri kapsayan derleme yazıları, olgu sunumları, beden eğitimi ve spor camiasının konular hakkındaki deneyimlerini ve eleştirilerini içeren mektuplar ile güncel mesleki konular da yayınlanır.

Yayın Periyodu

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinin süreli yayın organı olup, bağımsız ve önyargısız hakemlik ilkesine dayanan bilimsel içerikli, yayın dili Türkçe olan, ulusal, periyodik hakemli bir dergidir. Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 4 kez yayınlanır.

Abone işlemleri

Dergiye abone olmak isteyen kişiler Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi iletişim adresine başvurmalıdır.

Reklam işlemleri

Dergiye reklam vermek isteyen tüm kişi ve kurumların dergi iletişim adresine başvurmaları gerekmektedir

Yayın hakkı

Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimler Dergisinde yayınlanan yazı, resim, şekil ve tablolar yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir nedenle basılamaz, çoğaltılamaz. Referans göstermek kaydıyla özetleme ve alıntı yapılabilir. Dergide yayınlanan yazı, şekil ve resimlerden yazarları, ilan ve reklamlardan firmaları sorumludur.

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (atabesbd)
Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
25240 ERZURUM/ TÜRKİYE
Tel:(0442) 2311380 • Faks:(0442) 2311333
e-posta: atabesbd@atauni.edu.tr

YAZARLARA BİLGİ

Yayın Kuralları

Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisine gönderilen yazılar, yayın ve bilim kurulu üyeleri tarafından kapsam ve düzen açısından uygun görülmelidir. Yayın kurulu yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri göndermek ve biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yazının özüne dokunmadan her türlü düzeltme ve kısaltmalar yapılabilir. Yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirisi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve hiçbir isim yazar olarak eklenemez veya yazar sırası değiştirilemez. Tüm yazılar editör ve ilgili editör yardımcısı ile en az iki danışman hakem tarafından incelenir. Editör ofisi gerek gördüğünde makaleyi üçüncü bir hakeme gönderebilir.

Dergide basılacak yazılar başka herhangi bir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Bilimsel toplantılarda tebliğ edilen çalışmalarda bilimsel toplantının yeri ve tarihi belirtilmelidir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazara ait olup yazıların içeriğinden ve kaynakların doğruluğundan yazarlar sorumludur. Eğer makalede daha önce yayınlamış; alıntı yazı, tablo, resim vb. varsa makale sahibi yayın hakkı sahibi ve yazarlardan yazılı izin almak ve bunu belirtmek durumundadır. Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar eğer özel olarak yazarlar tarafından geri istendiği belirtilmemiş ise yazarlara geri gönderilmez.

Yazım Kuralları

1. Yazım PC uyumlu bilgisayarda Microsoft Word Windows programı ile Times New Roman karakteriyle yazılmalı, A4 sayfa büyüklüğünde beyaz kâğıda ve kâğıdın tek yüzüne kâğıdın sol kenarında 2,5, sağ kenarında 2,5, üst ve alt kenarlarında 2,5'er cm. boşluk bırakılacak şekilde yazılmalıdır. Makalenin adı ortalı, 12 punto ve kalın, paragraftan önce ve sonra satır boşluğu bırakılmalı, Öz ve Abstract sola yaslı 1.25 cm girintili 10 punto ve kalın, Giriş, Yöntem, Bulgular, Tartışma ve Sonuç, Kaynaklar başlıkları 12 punto sola yaslı ve 1.25 cm girintili ve kalın olmalıdır. Bu başlıklara ait içerik ise 12 punto ve 1.25 cm satır başı yapılmış olmalıdır.
2. Yazar isimleri 10 punto, kalın, ortalı, üstten ve alttan satır boşluğu bırakılmazdır.
3. Özet ve Kaynaklar içeriğinde 1.0, ana yazımda ise 1.5 tam satır aralığı kullanılmalıdır. Şekillerin ve çizelgelerin açıklamaları ile alıntılar ve dip notların yazımında ise 1 satır aralık kullanılmalıdır. Öz, Abstract, Şekiller, Tablolar, Kısaltmalar Dizini ve Kaynaklar gibi, ana başlıklar, bölüm başlıkları ve alt bölüm başlıkları ile bunları izleyen ilk paragraf arasında kullanılan aralığa göre bir aralık; bir alt bölümün son satırı ile bir sonraki alt bölüm başlığı arasında da kullanılan aralığa göre bir aralık boşluk bırakılmalıdır. Metin içerisinde yer alan paragraflar arasında ilave aralık bırakılmamalıdır.
4. Makale kolay anlaşılır bir Türkçe ve yazım kurallarına uygun bir dille yazılmalıdır. Yazım kurallarında imla bakımından Türk Dil Kurumu'nun çıkardığı imla Kılavuzuna uyulması gerekmektedir. Anlatım üçüncü şahıs ağzından yapılmalı, kısa ve öz cümleler kullanılmalıdır. Yazımda virgül ve noktadan sonra, bir karakter boşluk bırakılmalıdır.
5. Araştırma yazıları sıra ile şu bölümlerden oluşmalıdır: Kapak başlığı, Türkçe başlık, Türkçe öz, anahtar kelimeler, İngilizce abstract (konunun başlığı ile birlikte), keywords, giriş, materyal ve metot, bulgular, tartışma, sonuç ve kaynaklar. Derleme ve olgu sunumları ise; kapak başlığı, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce abstract (İngilizce konu başlığı ile) ve keywords sırası ile başlamalıdır. Kapak başlığı dışında isim ve kurum belirtilmemelidir. Türkçe öz bölümü azami 200 kelimedenden oluşmalıdır. İngilizce abstract ise Türkçe öz'e denk olmalıdır.
6. **Kapak Başlığı:** Makalenin başlığı (Türkçe ve İngilizce), tüm yazarların ad ve soyadları, akademik ünvanları, bağlı oldukları kurumları, iş telefonu-GSM, e-posta ve yazışma adresleri, belirtilmelidir. Makale daha önce tebliğ edilmişse tebliğ yeri ve tarihi belirtilmelidir.
7. Özet kısmı 350 kelimeyi, araştırma yazıları ve derlemeler 10 sayfayı, olgu sunumları ise 5 sayfayı geçmemelidir.
8. Tüm tablolar grafikler veya şekiller yazının içinde yerleştirilmiş halde gönderilmemeli, her biri ayrı sayfaya basılmış şekilde gönderilmelidir. Her birine metinde geçiş sırasına göre numara verilmeli ve kısa birer başlık yazılmalıdır. Tablo, şekil ve grafiklerin yazıda nerede geçtiği belirtilmelidir. Kullanılan kısaltmalar alt kısımda mutlaka açıklanmalıdır. Özellikle tablolar metni açıklayıcı ve kolay anlaşılır hale getirme amacı ile hazırlanmalı ve metnin tekrarı olmamalıdır. Başka bir yayından alıntı yapılıyorsa yazılı baskı izni birlikte gönderilmelidir.
9. Kaynaklar listesi makale metninin sonunda ayrı bir sayfaya yazılmalı, alfabetik sıraya göre düzenlenmelidir. Kaynaklar metinde, soy isim ve tarih belirterek parantez içerisinde olmalıdır. (Örnek, (Siktar, 2012), (Baldwin ve Caldwell, 2003), (Martin ve ark., 1995).. Henüz yayınlanmamış veriler ve çalışmalar kaynaklar bölümünde yer almamalıdır. Bunlara metin içerisinde (isim(ler), yayınlanmamış veri, tarih) şeklinde yer verilmelidir. Kaynaklarda yazar sayısının 6 veya daha

az olması durumunda tüm yazarların isimleri yazılmalıdır. Yazar sayısının altıdan fazla olması durumunda ise ilk altı yazarın ismi yazılmalı, sonrasında Türkçe makalelerde “ve ark.”, İngilizce makalelerde ise “et al.” ilave edilmelidir. Yazar isimlerinden sonra kaynak gösterilen yazının tam başlığı, dergi adı, yıl, cilt ve sayfa numaraları yazılmalıdır. Kaynaklar şu şekilde düzenlenmelidir:

a. Dergiler için;

Coleman, D. & Iso-Ahola, S. E., (1993). The Role of Social Support and Self Determination. *Journal of Leisure Research*. 25(1):111–128.

b. Kitaplar için;

Peltekoğlu, F., (2007). *Halkla İlişkiler Nedir?* 5. Baskı. İstanbul: Beta Basım.

c. Kitap bölümü için;

Zvaifler NJ, Antimalarials. In: Mc Carty DJ, ed(s). (1985). *Arthritis and Allied Conditions*. Philadelphia: Lea and Febiger, 497-501.

d. Tez için;

Tınaz, C., (2011). *Türkiye’de Sponsorluk Etkisinin Kontrolü ve Farklı Ölçüm Tekniklerine Göre Durumun Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

10. Hakemlerden gelmiş, düzeltme için geri gönderilen ve kabul edilen makaleler düzeltmeleri yapıldıktan sonra tekrar dergimize gönderilmelidir.

11. Yayınlarda ulusal ve uluslararası geçerli etik kurallara uyulmalı, etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel hayvan çalışmaları için ayrı ayrı etik kurul onayı alınmış olmalı ve belgelendirilmelidir.

TELİF HAKKI DEVİR FORMU FORM FOR COPYRIGHT

...../...../20

MakaleBaşlığı:

.....
.....

Sayın Editör,

Yayınlanması dileğiyle Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne gönderdiğimiz yukarıdaki başlığı verilen makalenin yazarları olarak;

Bu çalışmanın:

1. Bilimsel ve etik sorumluluğunun bize ait olduğunu,
2. Daha önce yurtiçinde ve yurtdışında Türkçe veya yabancı bir dilde yayınlanmadığını,
3. Başka bir yayın organına yayınlanmak üzere gönderilmediğini,
4. Yayının kabulü halinde tüm yayın haklarının Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne ait olduğunu kabul ve beyan ederiz.

Yazar(lar)

İmza

.....
.....
.....
.....
.....
.....

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

CİLT / VOLUME: 22

SAYI / NUMBER: 3

YIL / YEAR:2020

İÇİNDEKİLER /CONTENTS

Sayfa no	Makale Türü	Makaleler / Articles
1-11	Araştırma	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLAR RİSK FAKTÖRLERİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ INVESTIGATION OF CARDIOVASCULAR DISEASE RISK FACTORS KNOWLEDGE LEVELS OF FACULTY OF SPORTS SCIENCES STUDENTS Emre ŞİMŞEK, Mehmet Şerif ÖKMEN
12-20	Araştırma	OSMANİYE İLİ REKREATİF ALANLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ EVALUATION OF RECREATIVE AREAS IN OSMANIYE IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES Serkan Necati METİN, Mehmet Ali KILIÇ, Sinan AYAN
21-32	Araştırma	YAZ SPOR OKULLARINDA FUTBOL ÇALIŞMALARINA KATILAN GRUPLARIN İKİ AYLIK GELİŞİMLERİNİN FİZİKSEL YÖNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ PHYSICAL EVALUATION OF TWO MONTHS DEVELOPMENTS OF GROUPS PARTICIPATING IN FOOTBALL EXERCISES IN SUMMER SPORT SCHOOLS Kemal KURAK
33-43	Araştırma	BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ TEACHING METHODS ACCORDING TO PHYSICAL EDUCATION TEACHERS Hasan Ceyhan CAN, Burcu GÜVENDİ, Ayşe TÜRKSOY İŞİM
44-53	Araştırma	SPOR ORGANİZASYONLARININ YAPILDIĞI YERE TURİZM VE SOSYOKÜLTÜREL OLARAK SAĞLADIĞI KATKILARA YÖNELİK HALK GÖRÜŞÜNÜN İNCELENMESİ (Erzurum 2011 Dünya Üniversiade Kış Oyunları Örnek Çalışma) INVESTIGATION OF PUBLIC OPINION FOR TOURISM AND SOCIOCULTURAL CONTRIBUTIONS TO SPORTS ORGANIZATIONS (Erzurum 2011 World University Winter Games Case Study) Mustafa BOYACI, İ. Kubilay TÜRKAY, Kadir PEPE
54-64	Araştırma	ALGILANAN STRES İLE SERBEST ZAMAN DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ: SPOR BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ COMPARISON OF PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF TEAM AND INDIVIDUAL SPORTS' ATHLETES Emrah SERDAR, Mehmet DEMİREL
65-74	Araştırma	ELİT DÜZEYDEKİ KAYAK VE ATLETİZM SPORCULARININ FİZİKSEL, FİZYOLOJİK VE MOTORİK ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI COMPARISON OF THE PHYSICAL, PHYSIOLOGICAL AND MOTORIAL CHARACTERISTICS OF ELITE SKI AND ATHLETICS ATHLETES Metin BAYRAM, Cemil Tuğrulhan ŞAM, Müzafer ZEPAK, Heidar SAJEDİ
75-85	Araştırma	İMAM HATİP LİSELERİNDE EĞİTİM ALAN KIZ ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ (BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ) THE RESEARCH OF THE ATTITUDES FOR SPORT OF FEMALE STUDENTS AT RELIGIOUS VOCATIONAL HIGH SCHOOLS Çağatay DERECELİ

86-99	Araştırma	SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM SÜRECİ; SPORTİF ETKİNLİKLERİN ROLÜ SYRIAN STUDENTS 'ADAPTATION TO SCHOOL; THE ROLE OF SPORTS ACTIVITIES Ahmet Enes SAĞIN, Mehmet GÜLLÜ
100-108	Araştırma	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERE ÖĞRETMENLERİN BAKIŞ AÇISI THE PERSPECTIVE OF THE TEACHERS ON THE CHANGES MADE IN THE EDUCATIONAL PROGRAM OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS Ubeyde KILIÇASLAN, Mustafa BAŞ
109-119	Araştırma	SPOR YÖNETİCİSİ ADAYLARININ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ EXAMINING THE SOCIAL ENTREPRENEURSHIP LEVELS OF SPORTS MANAGER CANDIDATES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES Yunus Sinan BİRİCİK

Araştırma Makalesi

Künye: Şimşek, E. & Ökmen, M.Ş. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN

KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLAR RİSK FAKTÖRLERİ BİLGİ

DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Emre ŞİMŞEK¹, Mehmet Şerif ÖKMEN²

ÖZ

Bu çalışma spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerini incelenmesi amacıyla yapıldı. Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören (n=161 erkek, n=146 kadın) 7. Dönem (2019-Güz Dönemi) öğrencilerinden oluşturuldu. Araştırmanın verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanıldı. Çalışmaya katılan gönüllü öğrencilerin yaş ortalaması $22,34 \pm 2,09$ yıl, KARRİF-BD Puanı ortalaması ise $16,70 \pm 4,71$ olduğu tespit edilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların ikili karşılaştırılması sonucunda öğrencilerin yakın çevresinde kalp hastalığı olma ($p<0,05$), antrenörlük belgesine sahip olma ($p<0,05$) ve fiziksel aktivite yapma ($p<0,01$) durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken, cinsiyet ve ailede sağlık çalışanı durumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Ölçeklerden elde edilen puanların çoklu karşılaştırılması sonucunda ise not ortalaması ($p<0,01$) ve fiziksel aktivite sıklığı ($p<0,05$) durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken, bölüm durumunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Sonuç olarak, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin KVH risk faktörleri bilgi düzeyinin orta seviyenin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca KVH risk faktörleri öğrencilerin not ortalaması, antrenörlük belgesi olma durumu, yakın çevresinde kalp hastalığı olma durumu, fiziksel aktivite yapma durumu ve fiziksel aktivite sıklığı değişkenlerinden etkilendiği tespit edilmiştir. Özellikle not ortalaması yüksek olan öğrencilerin, KVH bilgi düzeyinin de yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle spor bilimleri fakültesinde yeterli bilgi aktarımının gerçekleştiği söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin, KVH bilgi düzeylerinin artması için verilen ders içeriklerine daha iyi çalışmalarının teşvik edilmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyovasküler Hastalık, Öğrenci, Risk Faktörleri, Spor.

INVESTIGATION OF CARDIOVASCULAR DISEASE RISK FACTORS

KNOWLEDGE LEVELS OF FACULTY OF SPORTS SCIENCES

STUDENTS

ABSTRACT

This study was conducted to investigation the level of knowledge of cardiovascular disease risk factors for the students of the faculty of sports sciences. The study group was composed of the 7th semester (2019-fall semester) students (n=161 men, n=146 women) studying in the Faculty of Sports Sciences of Erciyes University in the 2019-2020 academic year. To collect the data of the study, the personal data sheet prepared by the researchers and the Cardiovascular Disease Risk Factors Knowledge Level (CARRF-KL) Scale were used. SPSS 22.0 package program was used to evaluate the data. The mean age of the students participating in the study was 22.34 ± 2.09 years and the mean CARRF-KL score was 16.70 ± 4.71 . The scores obtained from the scales were compared

¹ Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri.
0000-0002-4993-8011

² Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri.
0000-0002-8636-3333

statistically significant differences in heart disease ($p<0,05$), coaching certificate ($p<0,05$) and physical activity ($p<0,01$), while there was no statistically significant difference in health worker status in gender and family ($p>0,05$). As a result of multiple comparisons of the scores obtained from the scales, statistically significant differences were found in grade point average ($p<0,01$) and physical activity frequency ($p<0,05$), while there was no statistically significant difference in department ($p>0,05$). As a result, CVD risk factors knowledge level of sports science faculty students was found to be above average. In addition, CVD risk factors were found to be affected by the students' GPA, coaching status, heart disease status in the immediate vicinity, physical activity status and physical activity frequency variables. In particular, students with the highest GPA have the highest average CVD knowledge level. For this reason, it can be said that sufficient information transfer took place in the faculty of sports sciences. For this reason, it is suggested that students should be encouraged to study the course contents in order to increase their CVD knowledge level.

Keywords: Cardiovascular Disease, Risk Factors, Sports, Student.

GİRİŞ

Kardiyovasküler hastalıklar (KVH) dünya çapında, mortalite ve morbiditenin majör nedeni olma yolunda gittikçe artan bir rol üstlenmekte ve en önemli sağlık sorunlarının başında gelmektedir (Mitka, 2004; Callow, 2006; Watkins ve ark, 2006). Tüm dünyada ölümlerin en başta gelen nedeni olarak yaklaşık % 30'undan KVH sorumludur. 20. yüzyılın başlarında KVH tüm dünyadaki ölüm nedenlerinin %10'undan daha azını oluşturmaktayken bu oran zaman içinde giderek artmış ve 21. yüzyılın başından itibaren gelişmiş ülkelerdeki ölüm sebeplerinin %50'sinden, gelişmekte olan ülkelerdeki ölüm sebeplerinin %25'inden sorumlu hale gelmiştir (Mutangadura, 2002). Türkiye' de bu konuda geniş çaplı bir prevalans araştırması olan Türk Erişkinlerinde Kalp Hastalığı ve Risk Faktörleri (TEKHARF) çalışmasında 2000'li yıllarda koroner kalp hastalığının %8,1 oranlarına ulaştığı ve bilinen ölüm nedenleri arasında ilk sırayı aldığı belirtilmiştir (Onat ve ark, 2001).

KVH risk faktörlerinin tespiti ve risklerin önlenmesi, kardiyovasküler hastalıklarla mücadelenin temelini oluşturmaktadır (Ulusal Kalp Sağlığı Politikası, 2004). KVH için çok sayıda risk faktöründen söz edilse de kontrol altına alınabilecek faktörler; hipertansiyon, hiperlipidemi, obezite, diyabet, sağlıksız beslenme ve sigara içme, zararlı alkol tüketimi ve fiziksel hareketsizliktir (Türk Kardiyoloji Derneği, 2015). Gözlemsel çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre boş zamanlarda yapılan fiziksel aktivite her iki cinsiyette de KVH ve kardiyovasküler mortalitede azalma sağlamaktadır (Abbott ve ark, 1994; Gillum ve ark, 1996; Manson ve ark, 1999). Her yıl yaklaşık 3,2 milyon ölüm fiziksel aktivite yetersizliği ile ilişkilidir. 2010 yılında 69,3 milyon DALY (tüm DALY'nin yüzde 2,8'i) nedeni fiziksel aktivite yetersizliğidir (Türk Kardiyoloji Derneği, 2015).

Kalp ve Damar Hastalıklarının en az %80 oranında konvansiyonel risk faktörlerine bağlı olarak geliştiği ve risk faktörlerinin azaltılması ile KVH'a bağlı morbidite ve mortalitenin %80-

90 oranında azaltılabileceği bilinmektedir (Khot ve ark, 2003). Bu açıdan risk faktörlerine yönelik bilgi düzeyinin artırılması ve kontrol altına alınması tüm dünyada en öncelikli konulardan biridir (Onat, 2001). Kişilerin KVH hakkındaki bilgi eksiklikleri, farkındalıklarını ve tutumlarını da etkilemekte ve bu durum hastalığın kontrolü için en önemli engeli oluşturmaktadır (Thanavaro, 2006)

Fiziksel aktivitenin, KVH ve kardiyovasküler ölüm üzerinde olumlu etkisi olduğu gerçeğiyle yola çıkarsak; ülkemizde fiziksel aktivitenin insan sağlığı üzerindeki fiziksel, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik değişimlerinin eğitim ve öğretiminden sorumlu olan kurumlarından birisi de üniversitelere bağlı olan spor bilimleri fakülteleridir. Spor bilimleri fakültelerinin bünyesinde beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük eğitimi, rekreasyon ve spor yöneticiliği bölümü olmak üzere dört farklı alanda eğitim/öğretim verilmektedir. Bu nedenle bu bölümlerden mezun olan kişilerin, toplumun her yaş grubuna farklı fiziksel aktivitelerle ilgili gelişimlerde rol alan eğitmenler ya da yöneticiler olacağı söylenebilir. Bu doğrultuda gelecek nesillerin farklı egzersiz programlarında rol alacak olan aday spor bilimleri mezun öğrencilerin kardiyovasküler hastalıkların risk faktörleri bilgi düzeylerinin bilinmesi, halk sağlığı için önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir.

Dolayısıyla bu araştırma, spor bilimleri fakültesinin 7. dönem öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanıldı. Bu model çok sayıda oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak tarama türüdür (Karasar, 2015).

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesindeki beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği ve rekreasyon bölümlerinde öğrenim gören 7. Dönem (2019 Güz Dönemi) öğrencilerinden oluşturuldu. Araştırmaya $22,33 \pm 2,09$ yaş ortalamasına sahip 146 kadın, 161 erkek olmak üzere toplam 307 kişi gönüllü katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin eğitim ve öğretimini engellemeyecek şekilde dersten önce ya da ders bittikten sonra veriler alınmıştır. Araştırmacılar, ölçeklerin uygulanmasına başlamadan önce öğrencilere çalışmanın konusu, amacı ve yapılacak işlemler hakkında açıklama yapmışlardır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu ve Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın kişisel bilgi formu oluşturulurken, literatürdeki KARRİF-BD ölçeği üzerinde yapılmış çalışmaların bilgi formları incelenmiş ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülen bir bilgi formu oluşturuldu. Oluşturulan kişisel bilgi formunda, katılımcıların yaş, cinsiyet, hangi bölümde öğrenim gördükleri, genel ağırlıklı not ortalaması (GANO), ailede sağlık mensubu bulunma, yakın çevrenizden herhangi birinde kalp hastalığı bulunma, düzenli fiziksel aktivite (FA) yapma, fiziksel aktivite (FA) sıklığı ve herhangi bir antrenörlük belgesinin olma durumlarının bilgilerini elde etmek amacıyla 9 soru bulunmaktadır.

Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği:

Ölçek Arıkan ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilmiş ve geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Yirmi sekiz maddeden oluşan ölçeğin ilk dört maddesi Kardiyovasküler Hastalıklarının özelliklerini, 15 madde (5, 6, 9-12, 14, 18-20, 23-25, 27, 28) risk faktörlerini, 9 madde (7, 8, 13, 15, 16, 17, 21, 22, 26) ise risk davranışlarında değişimin sonucunu sorgulamaktadır. İfadeler doğru ya da yanlış olabilen cümlelerden oluşmaktadır. İfadelere “Evet”, “Hayır” veya “Bilmiyorum” şeklinde yanıt verilmektedir. Doğru yanıtlanan her ifadeye 1 puan verilmektedir. Ölçekteki yirmi iki sorusu düz, altı sorusu (11, 12, 16, 17, 24, 26) ters puanlandırılmaktadır. Ölçeğin bir kesme puanı bulunmamakta ve ölçekten en fazla 28 puan alınabilmektedir. Puan yükseldikçe bilgi düzeyinin arttığını ifade edilmiştir (Arıkan ve ark, 2009).

Verilerin Analizi

Kişisel Bilgi Formu ve KARRİF-BD ölçeklerinden elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS 22,0 paket programı aracılığı ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler birim sayısı (n), yüzde değer (%), ortalama ve standart sapma ($X \pm SS$) değerleri olarak verilmiştir. Verilerin normal dağılım göstergeleri Kolmogrov-Smirnov, Çarpıklık/Basıklık katsayıları, Q-Q Plots ve Histogram grafikleriyle incelenmiş ve normal dağılıma uymadığı tespit edildiğinden nonparametrik analizler kullanılmıştır. Ölçeklerden alınan puanların ikili karşılaştırmalarında Mann-Whitney U testi (U), çoklu karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis (KW) testi kullanılmıştır.

BULGULAR**Tablo 1.** Gönüllülerin yaş ve KARRİF-BD Puanı ortalamaları.

	n	X ± SS
Yaş	307	22,34 ± 2,09
KARRİF-BD Puanı	307	16,70 ± 4,71

Tablo 1’de çalışmaya katılan gönüllülerin yaş ortalaması 22,34 ± 2,09 yıl, KARRİF-BD Puanı ortalaması ise 16,70 ± 4,71 olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2’de ise gönüllülerin KARRİF-BD Puanlarının ikili karşılaştırmaları, tablo 3’de ise çoklu karşılaştırmalar gözükmemektedir.

Tablo 2. Gönüllülerin KARRİF-BD puanlarının ikili karşılaştırmaları.

Değişkenler	n	Yüzde (%)	X ± SS	
<u>Cinsiyet</u>				
Kadın	146	47,6	17,10 ± 4,31	U= 10939,500 p= ,249
Erkek	161	52,4	16,34 ± 5,02	
<u>Ailede Sağlık Çalışanı Olma Durumu</u>				
Evet	57	18,6	17,88 ± 4,17	U= 5955,500 p= ,053
Hayır	250	81,4	16,43 ± 4,79	
<u>Yakın Çevrede Kalp Hastalığı Olma Durumu</u>				
Evet	124	40,4	17,53 ± 4,30	U= 9458,500 p= ,013*
Hayır	183	59,6	16,14 ± 4,89	
<u>FA Yapma Durumu</u>				
Evet	224	73,0	17,14 ± 4,67	U= 7354,000 p= ,005**
Hayır	83	27,0	15,53 ± 4,62	
<u>Antrenörlük Belgesi Olma Durumu</u>				
Evet	136	44,3	17,35 ± 4,79	U= 9821,500 p= ,019*
Hayır	171	55,7	16,19 ± 4,58	

*p<0,05 **p<0,01

Tablo 3. Gönüllülerin KARRİF-BD puanlarının çoklu karşılaştırmaları.

Değişkenler	n	Yüzde (%)	X ± SS	
<u>Bölüm</u>				
Öğretmenlik	70	22,8	16,54 ± 5,47	KW = 3,429 df= 3 p= ,330
Antrenörlük	63	20,5	16,67 ± 4,70	
Yöneticilik	71	23,1	17,63 ± 3,98	
Rekreasyon	103	33,6	16,19 ± 4,58	
<u>Not Ortalaması</u>				
1,99 ve altı	4	1,3	14,25 ± 5,12 ^a	KW= 18,243 df= 4 p= ,001**
2,00 – 2,49	47	15,3	15,53 ± 4,57 ^{be}	
2,50 – 2,99	155	50,5	16,43 ± 4,65 ^c	
3,00 – 3,49	93	30,3	17,44 ± 4,68 ^{bd}	
3,5 ve Üstü	8	2,6	21,50 ± 2,78 ^{aecd}	
<u>FA Sıklığı</u>				
Yapmıyor	83	27,0	15,53 ± 4,62 ^{ac}	KW= 9,776 df=3 p= ,021*
1-2 Gün	72	23,5	17,48 ± 4,29 ^{ab}	
3-5 Gün	128	41,7	17,16 ± 4,82 ^c	
5 Gün ve Üzeri	24	7,8	16,00 ± 4,96 ^d	

*p<0,05 **p<0,01 Not: Aynı harfleri taşıyanlar arasında istatistiksel olarak fark vardır

TARTIŞMA VE SONUÇ

Dünyada ve ülkemizde kronik hastalıklar içerisinde önemli bir yere sahip olan kardiyovasküler hastalıklar (KVH), tüm dünyada ölüm ve hastalıkların en sık nedenidir. KVH gelişiminde risk faktörleri arasında yaş, aile öyküsü, sigara kullanımı, hipertansiyon, hiperkolesterolemi, düşük yoğunluklu lipoprotein (low density lipoprotein [LDL]) düzeyinin yüksek, yüksek yoğunluklu lipoprotein (high density lipoprotein[HDL]) düzeyinin düşük olması, diyabetes mellitus (DM) ve fiziksel inaktivite gibi faktörler yer almaktadır (Yeşil ve Altıok, 2012). Kardiyovasküler risk faktörlerinin bilinmesi yaşam biçimi alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu risk faktörlerini ölçmeye ilişkin önerilen iki yöntemden biri olan bireyin bilgi düzeyini ölçmenin, riskleri daha iyi gösterebileceği üzerinde durulmaktadır (Thanavaro ve ark, 2006b).

Türkçe olarak geliştirilen KARRİF-BD ölçeği, toplumdaki bireylerin KVH risk faktörleri hakkında bilgi düzeylerinin belirlenmesi doğrultusunda bizlere önemli kazançlar sağlamaktadır. Çalışmamızın katılımcıları olan spor bilimleri öğrencilerinin KARRİF-BD ölçeği toplam puan ortalaması 16,70 ± 4,71 olarak tespit edilmiştir. Literatürde üniversite öğrencilerine yönelik örneklem gruplarında yapılan az sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak spor bilimleri fakültesi öğrencileri hakkında hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri hakkında bilgi düzeyini belirten ilk çalışma özelliğini taşımaktadır.

Literatürde KARRİF-BD puanı ortalamalarına bakınca, Uysal ve ark. (2003) hemşirelik öğrencilerinde 21.8 ± 4.37 , edebiyat fakültesi öğrencilerinde 17.1 ± 4.37 , Karakoç Kumsar ve ark (2015) hemşirelik öğrencilerinde 19.08 ± 6.05 , yine Badır ve ark. (2015) hemşirelik öğrencilerinde 22.47 ± 3.38 , Gürdoğan ve ark. (2014) sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinde 17.86 ± 2.83 , paramedik öğrencilerin de ise $19,64 \pm 4,36$, Erenoğlu Son (2018) tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinde $24,4 \pm 3,07$, ikinci sınıf öğrencilerinde ise $22,71 \pm 4,36$, Oğuz ve ark (2019) hukuk fakültesi öğrencilerinde $17,3 \pm 4,5$ ve hemşirelik öğrencilerinde $22,2 \pm 3,1$ olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bağlamda spor bilimleri fakültesi öğrencilerine yapılan çalışmada elde edilen sonucun orta seviyenin üzerinde olduğu ve literatürde üniversite öğrencilerine yapılan çalışmalar içerisindeki en düşük KARRİF-BD puanına sahip olduğu görülmektedir. Aslında spor bilimleri fakültelerinde sağlıkla ilgili derslerin, araştırmaların ve uygulamaların yürütüldüğü düşünüldüğünde bu ortalama puanın daha yüksek olması beklenmektedir. Ancak diğer çalışmaların çok büyük bir bölümünün tıp fakültesi, sağlık bilimleri fakültesi, sağlık meslek yüksekokulu gibi sağlıkla ilgili fakülteler ve yüksekokul öğrencilerine yapıldığı göz ardı edilmemelidir. Dolayısıyla elde edilen sonucun, literatürdeki ortalamalardan daha düşük olmasının normal kabul edilebileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan spor bilimleri fakültesinin farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerin KARRİF-BD puanlarının ortalamaları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. En yüksek puanın ise spor yöneticiliği bölümünde olduğu tespit edilmiştir. Bir başka bulgu ise not ortalaması arttıkça paralel olarak KARRİF-BD ortalamasının da arttığı ve aralarında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. En düşük not olarak kabul edilen $<2,00$ ortalamasına sahip bireylerin KARRİF-BD puan ortalaması $14,25 \pm 5,12$ iken, en yüksek not olarak kabul edilen $>3,50$ ortalamasına sahip bireylerin $21,50 \pm 2,78$ olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca antrenörlük belgesine sahip olmanın KARRİF-BD puanı ortalamasını arttırdığı ve istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu durum; antrenörlük kurslarında verilen eğitimlerle ilgili olduğuyla ya da antrenör olan bireylerin gerekli bilgileri öğrenmek için ekstra çaba harcadığıyla açıklanabilir. Bir başka bulguda, ailede sağlık mensubu bireyin bulunmasının ortalama puanı arttırdığı ancak ailede sağlık mensubu olmayanlar ile aralarında anlamlı bir farklılık oluşmadığı tespit edilmiştir. Yılmaz ve Boylu (2016) meslek olarak sağlık çalışanı olan ve olmayanların arasında sağlık çalışanların lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Bu durumun sağlık çalışanlarının bilgi ve tutumlarını ailelerine yansıtması sonucu KVH risk faktörleri farkındalığının daha fazla olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalamaları, erkek öğrencilerin ortalamasından yüksek olduğu ancak bu farklılığın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Literatürde çalışmamıza benzer şekilde Badır ve ark (2015) hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet durumuna göre ortalamalarının değiştiğini, kadın öğrencilerin bilgi düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Cin ve ark (2018) çalışmalarında cinsiyet durumlarına göre KARRİF-BD puanlarının ortalamaları arasında anlamlı farklılık tespit etmemişlerdir. Oğuz ve ark (2019) hukuk fakültesi ve hemşirelik öğrencileri içerisindeki kadın öğrencilerin ortalamalarının, erkek öğrencilerin ortalamalarından daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Gürdoğan ve ark (2014) ile Yılmaz ve Boylu (2016) yaptıkları çalışmalarda ise erkek öğrencilerin ortalama puanının, kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Oğuz ve ark (2019) KVH oranı erkeklerde yüksek olmasına rağmen erkek cinsiyette bilgi düzeyinin kadın cinsiyete göre düşük olmasının nedenini sağlıklı koruma ve geliştirme davranışlarında kadınların farkındalık düzeyinin ve sorumluluk alma gücünün daha yüksek olmasına bağlı olduğunu belirtmiştir.

Bireyin daha önce yakın çevresinde kalp hastalığı bulunmasının KARRİF-BD puan ortalamasını anlamlı derecede arttırdığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Gürdoğan ve ark (2014) ve Karakoç Kumsar ve ark (2015) yaptıkları çalışmalarda, ailesinde diyabet, hipertansiyon, KVH gibi kronik hastalığı olan bireylerin ortalamasını anlamlı derecede daha yüksek bulmuştur. Cin ve ark (2018) ise araştırmalarında, ailesinde KVH olan öğrencilerin ortalamasının daha yüksek olduğunu ancak ailelerinde KVH bulunma durumuna göre ortalamalar arasında fark olmadığını belirtmiştir. Oğuz ve ark (2019) ailede ya da kendinde kalp hastalığı bulunma durumlarına göre ortalamalar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bir başka çalışmada ise Çürük ve ark (2018) KVH olan bireylerin hasta yakınlarının KARRİF-BD puanı ortalamalarının, hastalığı geçiren bireylerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durumun ailede veya yakın çevrede hastalığı geçiren bireylere karşı daha korumacı yaklaşım, hastalık hakkında bilgi toplayarak daha dikkatli davranış göstermelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kardiyovasküler hastalık riskini azaltmada fiziksel aktivitenin yapmanın önemli olduğu bilinmektedir. Ülkemizde 18-30 yaş arası bireylerin %76,6'sının egzersiz yapmadığı saptanmıştır (Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi, 2014). Oğuz ve ark (2019) üniversite öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada fiziksel aktivite düzeyleri incelendiğinde bireylerin %78,5'inin düzenli fiziksel aktivite yapmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmanın aksine çalışmamıza katılan

bireylerin %73'ü düzenli olarak fiziksel aktivite yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalışmamızda fiziksel aktiviteye katılımın aynı zamanda KARRİF-BD puanı ortalamalarını anlamlı derecede arttırdığı tespit edilmiştir. Çalışmamızın aksine Yılmaz ve Boylu (2016) ise egzersiz yapmayan bireylerin KARRİF-BD puanı ortalamaları egzersiz yapanlara göre daha yüksek bulmuş ancak aralarında anlamlı farklılık tespit etmemiştir.

Yeşil ve Altıok (2012), düzenli fiziksel aktivitenin KVH riskini %30-50 oranında azalttığını belirtmiştir (Woods ve ark, 2005; Batty ve Lee, 2004; Şanlı, 2008). Bu hastalık riskini azaltmada ise fiziksel aktivitenin tipi, sıklığı, şiddeti ve süresi çok önemlidir (Yeşil ve Altıok, 2012). Fiziksel aktivitenin ise haftada en az 3 gün ve 30 dk/gün'den fazla ve özellikle aerobik içerikli olması gerektiği bilinmektedir. Çalışmamıza katılan bireylerin %27'si hiç fiziksel aktivite yapmazken, %23,5'i 1-2 gün/hafta, %41,7'si 3-5 gün/hafta, %7,8'i ise 5 gün üzeri/hafta fiziksel aktiviteye katıldığını bildirmiştir. Çalışmamızda fiziksel aktivite sıklığının KARRİF-BD puanı ortalamasını anlamlı derecede etkilediği tespit edilmiştir. Fiziksel aktivite yapmayan bireylerin KARRİF-BD puan ortalamasının ise en düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ancak ilginç bir şekilde en yüksek ortalamanın 1-2 gün/hafta olan grupta olduğu ve fiziksel aktivite sıklığı arttıkça ortalamanın düştüğü tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, spor bilimleri fakültelerinde, beden eğitimi ve spor öğretmeni, farklı branşlarda antrenör, spor yöneticileri ve rekreasyon liderleri yetiştirildiği düşünüldüğünde, halk sağlığı için önemli bir alanda hizmet ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla bu bölümlerden mezun olacak bireylerin fiziksel aktivite unsurlarını ve bununla ilgili olarak sağlığı etkileyecek faktörleri iyi düzeyde bilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. KVH risk faktörlerinin, öğrencilerin not ortalaması, antrenörlük belgesi olma durumu, yakın çevrede kalp hastalığı olma durumu, fiziksel aktivite yapma durumu ve fiziksel aktivite sıklığı değişkenlerinden etkilendiği tespit edilmiştir. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin, sağlıkla ilgili önemli faktörlerden biri olan KVH risk faktörleri bilgi düzeyinin orta seviyenin üzerinde olduğu ve diğer fakülte öğrencilerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin KVH bilgi düzeylerinin artırılması için ders ya da etkinlik içeriklerinin düzenlenmesi önerilmektedir. Ancak, özellikle not ortalaması yüksek olan öğrencilerin, KVH bilgi düzeyinin de yüksek olduğu görüldüğünden, spor bilimleri fakültesinde ders içeriklerinin yeterli olduğu ve bilgi aktarımının etkin bir şekilde gerçekleştirildiği söylenebilir. Bu nedenle öğrencilerin, not ortalamalarının yükselebilmesi için verilen ders içeriklerine daha iyi çalışmalarının teşvik edilmesi gerektiği önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Abbott, R.D., Rodriguez, B.L., Burchfiel, C.M., Curb, J.D.** (1994). Physical Activity In Older Middle-Aged Men And Reduced Risk Of Stroke: The Honolulu Heart Program. *Am J Epidemiol.* 139(9):881–893.
2. **Arıkan, İ., Metintaş, S., Kalyoncu, C., Yıldız, Z.** (2009). Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliği, *Türk Kardiyol Dern Arş.*, 37(1): 35-40.
3. **Badır, A., Tekkaş, K., Topçu, S.** (2015). Knowledge of Cardiovascular Disease in Turkish Undergraduate Nursing Students, *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 14(5): 441– 449.
4. **Batty, G.D., Lee, I.M.** (2004). Physical Activity and Coronary Heart Disease. *BMJ* 328(7448):1089–90.
5. **Callow, A.D.** (2006). Cardiovascular Disease 2005- The Global Picture. *Vascular Pharmacology*, 45: 302-307.
6. **Cin, A., Sevgi Doğan, E., Demirağ, H.** (2018). Paramedik Öğrencilerinin Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi.* Cilt 6, Sayı 2; 36-43
7. **Çürük, G.N., Korkut Bayındır, S., Oğuzhan, A.** (2018). Kardiyovasküler Hastalığı Olan Hasta Ve Hasta Yakınlarında Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi Ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences)*, 27 (1); 40-47
8. **Erenoğlu Son, N.** (2018). Tıp Fakültesi 1. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Carrf-KL Ölçeği İle Kardiyovasküler Hastalıklar Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 19/2 (Nisan) 54-58
9. **Gillum, R.F., Mussolino, M.E., Ingram, D.D.** (1996). Physical Activity And Stroke Incidence In Women And Men. The NHANES I Epidemiologic Follow-up Study. *Am J Epidemiol.* 143(9):860–869.
10. **Gürdoğan Paslı, E., Kurt, S., Ünsar, S.** (2014). The Knowledge About Cardiovascular Risk Factors Among Students In A Faculty Of Health Sciences, *Euras J Fam Med*, 3(2):79-84.
11. **Karakoç Kumsar, A., Taşkın, Y.F., Altınbas, A.Ö.** (2015). The Effect Of Cardiovascular Risk Factors Knowledge Level On Healthy Life Style Behaviors And Related Factors In Nursing Students, *International Journal of Basic and Clinical Studies*, 4: 47-60.
12. **Karasar, N.** (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları
13. **Khot, U.N., Khot, M.B., Bajzer, C.T., Sapp, S.K., Ohman, E.M., Brener, S.J., et al.** (2003). Prevalance Of Conventional Risk Factors In Patients With Coronary Heart Disease. *The Journal of the American Medical Association*, 290: 898-904.
14. **Manson, J.E., Hu, F.B., Rich-Edwards J.W., Colditz, G.A., Stampfer, M.J Walter, C.W., et al.** (1999). A Prospective Study Of Walking As Compared With Vigorous Exercise In The Prevention Of Coronary Heart Disease In Women. *N Engl J Med.* 341(9):650–658.
15. **Mitka, M.** (2004). Heart Disease A Global Health Threat. *The Journal of the American Medical Association*, 291 (21): 2533.
16. **Mutangadura, Gladys B (ed.).** (2002). Reducing Risks, Promoting Healthy Life World. Health Report 2002; Geneva, World Health Organization,
17. **Oğuz, S., Erguvan, B., Ünal, G., Bayrak, B., Camcı, G.** (2019). Üniversite Öğrencilerinde Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyinin Belirlenmesi. *MN Kardiyoloji*, Eylül Cilt 26 Sayı 3;184-191
18. **Onat, A.** (2001). Risk Factors And Cardiovascular Disease In Turkey. *Atherosclerosis*, 156: 1-10.
19. **Onat, A., Keleş, İ., Çetinkaya, A., Başar, Ö., Yıldırım, B., Erer, B. ve ark.** (2001). On Yıllık TEKHARF Çalışması Verilerine Göre Türk Erişkinlerinde Koroner Kökenli Ölüm Ve Olayların Prevalansı Yüksek. *Türk Kardiyol Derneği Araştırmaları*, 29: 8-19.
20. **Şanlı E.** (2008). Öğretmenlerde Fiziksel Aktivite Düzeyi-Yaş, Cinsiyet ve Beden Kitle İndeksi İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi
21. **Thanavaro, J.L., Moore, S.M., Anthony, M.K., Narsavage, G., Delicath, T.** (2006b). Predictors Of Poor Coronary Heart Disease Knowledge Level In Women Without Prior Coronary Heart Disease. *Journal of American Academy of Nurse Practitioners* 18:574-581.
22. **Thanavaro, J.L., Moore, S.M., Anthony, M., Narsavage, G., Delicath, T.** (2006). Predictors Of Health Promotion Behavior In Women Without Prior History Of Coronary Heart

- Disease. Applied Nursing Research, 19: 149–55.
23. **Türk Kardiyoloji Derneği** (2015). Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı 2015-2020 kılavuzu, Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 988.
  24. **Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi.** (2014). Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Yayını, Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayın No:940
  25. **Ulusal Kalp Sağlığı Politikası Kalp-Damar Hastalıkları Korunma Stratejileri,** Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi 2004; 32: 596-602
  26. **Uysal, H., Enç, N., Cenal, Y., Karaman, A., Topuz, C.** (2013). Hemşirelik ve Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Önlenebilir Kardiyovasküler Risk Faktörleri İle İlgili Farkındalıkları. Anadolu Kardiyoloji Dergisi, 13:728-731.
  27. **Watkins, H., Farrall, M.** (2006). Genetic susceptibility to coronary artery disease: from promise to progress. Nature Reviews Genetics, 7: 163-172.
  28. **Woods, S.L., Froelicher, E.S., Motzer, S.A., Bridges, E.J.** (2005). Cardiac Nursing 5th Ed. Philadelphia: Lippincott Williams& Wilkins
  29. **Yeşil, P., ve Altok, M.** (2012). Kardiyovasküler Hastalıkların Önlenmesi Ve Kontrolünde Fiziksel Aktivitenin Önemi. Türk Kardiyol Dern Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi. 3(3): 39-48
  30. **Yılmaz, M. ve Boylu, M.** (2016). Masa Bası Çalışanlarda Kardiyovasküler Hastalık Risk Faktörleri Bilgi Düzeyleri ve Davranış Durumları Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 13 (1): 27-34

Araştırma Makalesi

Künye: Metin, S.N., Kılıç, & Ayan, S. (2020) Osmaniye ili rekreatif alanlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3)

OSMANİYE İLİ REKREATİF ALANLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Serkan Necati METİN¹, Mehmet Ali KILIÇ², Sinan AYAN³

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Osmaniye İlinde bulunan rekreatif alanların kullanıcılar tarafından çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesidir.

Çalışmaya gönüllülük esasına göre kolayda örnekleme metodu ile seçilmiş 444 erkek, 488 bayan olmak üzere toplam 932 kişi katılmıştır. Gönüllülere, medeni durum, cinsiyet, meslek ve gelir değişkenleri ile birlikte, Ulaş ve Ayan (2017) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Rekreatif alanları değerlendirme ölçeği” (RAD) uygulanmıştır. Uygulanan ölçekte rekreatif alanlar 3 faktörde elen alınmıştır. I. faktörde, büyüklük, işlevsellik ve donanım, II. Faktörde genel yeterlilik, III. Faktörde ise temel ihtiyaçların karşılanabilmesi ve hijyen alt boyutları incelenmiştir. Elde edilen veriler SPSS 22 paket programında değerlendirilmiştir.

Verilerden elde edilen bilgilere göre; rekreatif alanların değerlendirilmesinde medeni durum ve cinsiyet açısından genel ortalama ve tüm alt boyutlarda anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır ($p>0.05$). Meslek ve gelir açısından ise, Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik boyutu, Alanın Genel Yeterlilik boyutu, Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik alt boyutlarında ve genel ortalama da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Sonuç olarak, kullanıcılar açısından rekreatif alanların değerlendirilmesinin çeşitli değişkenlere göre farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Rekreatif alanlar, İşlevsellik, Donanım, Nicel yeterlilik.

EVALUATION OF RECREATIVE AREAS IN OSMANIYE IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

The purpose of this study was to evaluate the recreation areas in Osmaniye in terms of various variables by users.

A total of 932 volunteers, 444 men and 488 women, selected convenience sampling method participated in the study. ‘The Recreation Areas Assesment Scale (RAS)’ which studied for validity and reliability by Ulaş and Ayan (2017) were applied to the volunteers along with their marital status, occupation and income variables. In the applied scale, recreational areas were screened under 3 factors. In I. factor, size, functionality and equipment, II. factor, general competence, III. factor, the ability to meet basic needs and hygiene sub-dimensions were examined. The data obtained were evaluated in SPSS 22 package program.

According to information obtained from data, there was no significant difference in terms of marital status and gender in overall average and all sub-dimensions in the evaluation of recreation areas ($p>0.05$). In terms of occupation and income, there were significant difference in overall average and between subgroups about Equipment, Functionality and Diversity of area, Quantitative and General Qualification of area, Hygiene Sufficiency and Meeting Basic Needs ($p<0.05$).

As a result, it can be said that the evaluation of recreation areas by users varies according to various variables.

¹Emniyet Genel Müdürlüğü, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, İstanbul.
0000-0001-5951-2893

Atabesbd,2020,22(3)

²Milli Eğitim Bakanlığı, Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Gaziantep.
0000-0002-0479-7032

³Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale.
0000-0001-9223-7969

Keywords: Recreation areas, Functionality, Equipment, Quantitative competence.

GİRİŞ

Rekreasyon farklı ülkelerde coğrafi yapı ve yapıları açısından farklılıklar göstermektedir. Ancak dil olarak ise hemen hemen benzerlik göstermektedir. Kelimenin latin harfleri ile kendini yenileme olarak kullanılan “recreatio” kelimesinden türemiştir (İsufi, 2008). Rekreasyon kişinin zorunlu olarak yaptığı iş ve etkinliklerin dışında kalan zamanda kendini yenilemek ve dinlendirmek için yapılan fiziksel aktivitelerdir (Badrić, Krističević, and Krakan, 2016). Rekreasyona duyulan ihtiyacın giderek artmasının sebebi ise, kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir (Karaküçük, 1995; Koçer, 1980; Krous, 1985).

Bireyin fiziksel aktivitede bulunması toplum sağlığı açısından da önem arz etmekte ve birçok hastalığın önüne geçmektedir (McKenzie, Crespo, Baquero ve Elder, 2010). Rekreatif etkinlikler için yapılan fiziksel aktivitelerin fiziksel ve zihinsel sağlığa faydalı olduğuna dair de birçok çalışma bulunmaktadır (Bucworth ve Dishman., 2002; Long, 1993; Gill, 1986). Ayrıca bazı çalışmalar kişinin stresini de azalttığını göstermiştir (Wijndaele v.d., 2007; Coleman ve Iso-Ahola, 1993; Soyer v.d., 2012). Rekreatif etkinliklerde birey zihinsel sağlığını arttırdıkça ve iş yoğunluğu ile ilişkisinden uzaklaştıkça, stres önlenmiş ve stres ile başa çıkabilmek için özgüven artmıştır (Sarı, 2012; Deci ve Ryan, 1985; Block, 1999; Kirkcaldy, Stephard ve Siefen, 2002).

Teknolojinin modernleşmesi ve şehirleşme ile birlikte insanın doğal yapısı olan hareket olgusu zamanda kısıtlanmaktadır. Çalışma saatlerinin yoğunluğu kişide sağlık problemlerine yol açmaya başladığı günden itibaren rekreasyon alanlarının da önemi artış göstermiştir. Kişi rekreatif alanlarda vakit geçirdikçe fiziksel olarak güçlenmeye ve psikolojik olarak rahatlamaya başlar. Böylelikle rekreatif etkinliklere katılan kişi, işe döndüğünde kendini rahatlamış ve yenilenmiş hisseder (Gümüş ve Özgül, 2017).

Son yıllarda ulusal, bölgesel ve yerel yöneticilerin en önemli sorumlulukları, yönetimleri altında bulunan insanların ekonomik ferahlığını ve sağlık seviyelerini arttırılmasıdır. Bu bağlamda şehirlerde kurulan rekreatif alanların da önemi daha da artmaktadır (Moblely, 2006). Bu bağlamda, bu çalışmada da Osmaniye ilinde bulunan rekreatif alanların kullanıcılar açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmaya Osmaniye ilinde ikamet eden ve yapılan anketi gönüllü olarak cevaplayan 932 kişi katılmıştır (Erkek 488 ve Kadın 444, Evli 703 ve Bekar, Kamu çalışanı 364, Özel sektör 154, Serbest Meslek 217, Diğer 197). Katılımcılara ölçeği doldurmadan önce çalışma ile ilgili bilgiler verilmiştir. Katılımcılardan öncelikle kişisel bilgileri içeren soruların cevaplanması istenilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan tanımlayıcı bilgiler kısmında katılımcıların kişisel bilgilerini içeren form ve rekreatif alanların değerlendirebilmesi için Ulaş ve Ayan (2017) tarafından geliştirilen Rekreatif Alanları Değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 3 faktörden ve 20 sorudan oluşmaktadır. I. Faktör de yer alan maddelerin içeriğine bakıldığında (17, 9, 16, 18, 8, 15, 7, 19, 20, 10) alanın büyüklüğü, işlevselliği ve alandaki donanımlarla ilgili ifadeler yer aldığı için bu faktöre “Alanın donanım, işlevsellik, çeşitlilik ve nicel yeterliliği boyutu”, II. Faktörde yer alan maddelerin içeriğine bakıldığında (1, 2, 3, 4) fiziksel aktivite yapılan her alanda bulunması gereken temel gereksinimlerden bahseden maddeler yer aldığı için bu faktöre “Alanın genel yeterlilik boyutu” III. Faktörde yer alan maddelerin içeriğine bakıldığında (12, 13, 14, 5, 6) alan temizliği bakımı, temel ihtiyaçları karşılayabilmek için gerekli donanımlardan bahsettiği için bu faktöre “temel ihtiyaçları karşılayabilme ve hijyen yeterliliği boyutu” ismi verilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .92, alan genel yeterlik alt boyutunda .81, temel ihtiyaçları karşılayabilme ve hijyen yeterliliği boyutunda .78 ve alanın donanım, işlevsellik, çeşitlilik ve nicel yeterliliği boyutunda .84 olarak saptanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 istatistikî paket programı kullanılmıştır. Kullanılacak olan testlerin belirlenmesi ve varyansların homojen olup olmadığı Kolmogorof-Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile incelenmiş ve dağılımın homojen olduğu görülmüştür. Araştırmada, parametrik dağılımlarda bağımsız gruplar t testi (Independent T Test) ve Tek Yönlü Anova testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığı test etmek için Tukey post-hoc testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılanlara ait tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubu Tanımlayıcı Bilgiler

Değişken		n	%
Cinsiyet	Erkek	444	47,6
	Kadın	488	52,4
Medeni Durum	Evli	703	75,4
	Bekar	229	24,6
Meslek	Kamu Çalışanı	364	39,1
	Özel Sektör	154	16,5
	Serbest Meslek	217	23,3
	Diğer	197	21,1
Gelir	0-1000 TL	174	18,7
	1001-2000 TL	269	28,9
	2001-3000 TL	201	21,6
	3001 ve üzeri	288	30,9

Araştırmaya gönüllülük esasına göre 444 erkek 488 bayan toplam 932 kişi katılmıştır.

Katılımcıların 703’ ü evli 229’ u bekadır. Katılımcıların meslek grupları incelendiğinde 364 kişi kamu çalışanı, 154 kişi özel sektör, 217 serbest meslek ve 197 diğer olarak sınıflanmıştır. Katılımcıların gelir düzeyin 0 – 1000 TL arası 174 kişi, 1001 – 2000 TL arası 269 kişi, 2001 – 3000 TL arası 201 kişi ve 3001 ve üzeri 288 kişi olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Kullanıcıların Cinsiyet Değişkenine Bağlı RAD Puanlarının T Testi Sonuçları

Rekreatif Alanlarını Değerlendirme	Erkek/ Kadın	$\bar{X}$	S.S.	t	df	p
Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik	444	2,98	,77	,163	930	,871
	488	2,97	,75			
Alanın Genel Yeterlilik	444	2,98	,96	,195	930	,846
	488	2,97	,95			
Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik	444	3,00	,86	-,541	930	,589
	488	3,03	,81			
RAD	444	2,98	,77	-,020	930	,984
	488	2,98	,73			

p<0.05

Tablo 2’de rekreatif alanları değerlendirme ölçeğine göre cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi sonuçları verilmektedir. Buna göre, rekreatif alanları değerlendirme ölçeği genel ortalama da ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>0.05).

Tablo 3. Kullanıcıların Medeni Durum Değişkenine Bağlı RAD Puanlarının T Testi Sonuçları

Rekreatif Alanlarını Değerlendirme	Evli/ Bekar	$\bar{X}$	S.S.	t	df	p
Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik	703	2,96	,76	-,736	930	,462
	229	3,00	,75			
Alanın Genel Yeterlilik	703	2,95	,96	-1,598	930	,110
	229	3,06	,91			
Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik	703	2,99	,85	-1,846	930	,065
	229	3,10	,80			
RAD	703	2,96	,75	-1,364	930	,173
	229	3,04	,72			

p<0.05

Tablo 3’de rekreatif alanları değerlendirme ölçeğine göre medeni durum değişkenine bağlı olarak t testi sonuçları verilmektedir. Buna göre, rekreatif alanları değerlendirme ölçeği genel ortalama da ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>0.05).

Tablo 4. Kullanıcıların Gelir Değişkenine Bağlı RAD Puanlarının ANOVA Testi Sonuçları

Rekreatif Alanları Değerlendirme	Gruplararası	Kareler		Kareler Ort.	F	P	Tukey
		Grup içi	Toplamı				
Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik	Gruplararası	11,431	3	3,810	6,757	,000*	4<1-2-3
	Grup içi	523,333	928	,564			
	Toplam	534,763	931				
Alanın Genel Yeterlilik	Gruplararası	15,991	3	5,330	5,985	,000*	4<1
	Grup içi	826,491	928	,891			
	Toplam	842,482	931				
Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik	Gruplararası	15,310	3	5,103	7,456	,000*	4<1-2-3
	Grup içi	635,154	928	,684			
	Toplam	650,464	931				
RAD Ortalama	Gruplararası	12,837	3	4,279	7,822	,000*	4<1-2-3
	Grup içi	507,673	928	,547			
	Toplam	520,510	931				

1= 0-1000 TL 2=1001-2000 TL 3=2001-3000 TL 4=3001 ve Üzeri

p<0,05

Tablo 4’de kullanıcıların gelir değişkenine göre rekreatif alanları değerlendirme düzeylerine ait ANOVA testi sonuçları verilmektedir. Gelir değişkenine göre, Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik boyutu, Alanın Genel Yeterlilik boyutu, Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik alt boyutlarında ve genel ortalama gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucunda gelir düzeyi 3001 ve üzeri olan kullanıcıların diğer gelir düzeylerinde olan kullanıcıların göre rekreatif alanlarının yetersiz olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 5. Kullanıcıların Meslek Değişkenine Bağlı RAD Puanlarının ANOVA Testi Sonuçları

Rekreatif Alanları Değerlendirme	Gruplararası		Kareler		Kareler		F	P	Tukey
	Grup içi	Kareler	df	Ort.					
Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik	Gruplararası	8,190	3	2,730					
	Grup içi	526,574	928	,567	4,811	,002*	1<4		
	Toplam	534,763	931						
Alanın Genel Yeterlilik	Gruplararası	11,133	3	3,711					
	Grup içi	831,350	928	,896	4,142	,006*	1<4		
	Toplam	842,482	931						
Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik	Gruplararası	7,697	3	2,566					
	Grup içi	642,768	928	,693	3,704	,011*	1<4		
	Toplam	650,464	931						
RAD Ortalama	Gruplararası	8,399	3	2,800					
	Grup içi	512,111	928	,552	5,703	,002*	1<4		
	Toplam	520,510	931						

1= Kamu 2=Özel Sektör 3=Serbest Meslek 4=Diğer

$p<0,05$

Tablo 5’de kullanıcıların meslek değişkenine göre rekreatif alanları değerlendirme düzeylerine ait ANOVA testi sonuçları verilmektedir. Meslek değişkenine göre, Alanın Donanım, İşlevsellik, Çeşitlilik ve Nicel Yeterlilik boyutu, Alanın Genel Yeterlilik boyutu, Temel İhtiyaçları Karşılatabilme ve Hijyen Yeterlilik alt boyutlarında ve genel ortalama gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucunda kamu sektöründe çalışan kullanıcıların özel sektör, serbest meslek ve diğer sektörlerde çalışan kullanıcılara göre rekreatif alanlarının yetersiz olduğunu ifade etmektedirler.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Şehirlerin giderek büyümesi ile birlikte şehirde yaşayanların kendilerini yenileyebilecek, stres atabilecek ve serbest zamanlarını değerlendirebilecek alanlar olan rekreatif alanlar da önem kazanmıştır. Bu bağlamda, rekreatif alanların değerlendirilmesine yönelik çalışmalarda hızlanmıştır. Bu çalışmada bu açıdan Osmaniye ilinde bulunan rekreatif alanların kullanıcılar açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Gelir ve mesleki açıdan değerlendirildiğinde rekreatif alanların değerlendirilmesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kamu kurumlarında çalışanların ve gelir seviyesi yüksek olanların rekreatif alanlarda eksikliklerin olduğunu düşündüğü tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Kara ve ark. yaptığı çalışmada İstanbul ilinde bulunan rekreatif alanların güvenlik açısından yetersiz olduğu ve bu alanlarda sık aralıklarla adli olayların meydana geldiği anlaşılmıştır. Ayrıca rekreasyon alanlarının şehrin merkezinde bulunduğu ve küçük alanlardan oluştuğu bu sebebiyle de yoğun kalabalıkların yaşandığı tespit edilmiştir (Kara, Demirci ve Kocaman, 2008). Bu durumun İstanbul'un kalabalık nüfusu ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir. Bunun dışında aynı çalışma da rekreatif alanlar ilçeler bazında da incelenmiş ve sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan ailelerin yaşadığı merkez ilçelerde daha fazla rekreatif alan olduğu fakat çok yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Sandal ve Karademir'in Kahramanmaraş ilinde yaptığı çalışmada da, güvenlik yetersizliği, rekreatif alanların bulunduğu yerlerdeki çevre kirliliği, gerekli ekipman eksikliği, hijyen eksikliği ve rekreatif alanların kalabalık olması gibi sorunların olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bizim çalışmamıza paralel olarak Kahramanmaraş da gelir seviyesi yüksek olan ailelerin daha çok rekreatif alanlara gittikleri ve gidilen alanların beklentiyi karşılayamadığı belirtilmiştir (Sandal ve Karademir, 2013). Akten'in Isparta ilinde ki rekreatif alanlar üzerine yaptığı çalışmada rekreasyon kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak yeterli olmadığı ve şehir insanlarının rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayamadığı anlaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların rekreatif alanlarının yerlerinin de bilmedikleri belirtilmiştir (Akten, 2003). Koçyiğit ve Yıldız'ın Konya ilinde yaptığı çalışmada ise artan nüfus ile birlikte rekreatif alanlara daha fazla önem verilmesi gerektiği ve mevcut olan tesislerinde yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir (Koçyiğit ve Yıldız, 2014).

Rekreatif alanların ihtiyaçlarının giderilmesi ve gerekli donanımlarının sağlanmasında en büyük sorumluluğun belediyelere ait olduğu düşünülmektedir. Zorba ve arkadaşları (2006), Muğla yerel yönetiminin rekreatif alanlara ve faaliyetlere karşı tutumları üzerinde yaptığı çalışmada personel ve tesislerin yetersiz olduğunu ortaya koymuştur.

Rekreatif tesisleri kullanan üniversite öğrencileri ile ilgili yapılan bir çalışmada ise tesis,

ulaşım ve hizmet yetersizliğinin bulunduğu vurgulanmıştır (Demirel ve Harmandar, 2008).

Çalışmada, rekreatif alanların kullanımında ve bu alanları kullananların memnuniyetinde medeni durum ve cinsiyet değişkenine bağlı anlamlı bir fark görülmezken, yüksek gelir ve meslek değişkenlerine bağlı anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Elde edilen verilere göre, kamu sektöründe çalışanlar ve gelir durumu yüksek olanların rekreatif alanlardan beklentisinin fazla olduğu ve bu bağlamda Osmaniye’de bulunan rekreatif alanları buna göre değerlendirdikleri, gelir seviyesi daha düşük olanların ise rekreatif alanların sunduğu imkanlardan daha memnun oldukları söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. **Akten, M.** (2003). Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2:115-132
2. **Badrić, M., Krističević, T., & Krakan, I.** (2016). Leisure-time physical activity and physical fitness among Croatian children: a cross-sectional study. *Acta Kinesiologica*, 10:7-14.
3. **Block ME.** (1999). Did We Jump on the Wrong Bandwagon? Problems with Inclusion in Physical Education. *Academic Research Library, USA*
4. **Buckworth J, Dishman RK.** (2002). Exercise Psychology. *Human Kinetics, IL.*
5. **Coleman D, Iso-Ahola SE.** (1993). Leisure and health: The role of social support and self-determination. *J Leisure Res*, 25:111-128
6. **Deci EL, RM.** (1985). Ryan, Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. *Plenum Press, New York.*
7. **Demirel, M., Harmandar, D.** (2008). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin Belirlenmesi. 10th International Sport Sciences Congress Proceedings-1 p 234. Bolu
8. **Gill DL.** (1986). Psychological Dynamicsof Sport Ilionois. *Human Kinetics Publishers.*
9. **Gümüş, H. & Özgül, S. A.** (2017). Development of scales for barriers to participation and preference factors in the use of recreation area. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 865-882.
10. **Homas L. McKenzie, Noe C. Crespo, Barbara Baquero, John P. Elder.** (2010). Leisure-Time Physical Activity in Elementary Schools: Analysis of Contextual Conditions. *Journal of School Health* 2010 Vol:80 No:10:470-477
11. **Isufi F,** (2008). Recreation areas, Monoscript for students, *Socio-economical models in the area. FMNS, Prishtina*
12. **Kara, F., Demirci, A., Kocaman, S.** (2008). Şehir Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: İstanbul’un Açık Rekreasyon Alanlarını Değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18:76-95
13. **Karaküçük S.** (1995). Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram Kapsam ve Bir Araştırma. *Seren Matbaacılık Yayınları*, s.5-6, Ankara.
14. **Kirkcaldy BD, Shephard RJ, Siefen RG.** (2002). The relationship between physical activity and self-image and problem behaviour among adolescents. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 37:544-550.
15. **Koçer H.A.** (1980). Eğitim Tarihi 1 (İlk Çağ). *Ankara Üniversitesi Yayını*, s. 18-22, Ankara.
16. **Koçyiğit, M., Yıldız, M.** (2014). Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Uygulamaları: Konya Örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2:211-223
17. **Kraus R.Ç.** (1985). Recreation Programe Planning Today. *Scout, Foresman and Company, London.*
18. **Long BC.** (1993). A cognitive perspective on the stress-reducing effects of physical exercise. In *Exercise Psychology: The Influence of Physical Exercise on Psychological Processes.* Seraganian P Ed., Wiley, New York.
19. **Mobley, T. A.** (2006). Yerel Yönetimlerin Halkın Rekreasyon ve Park İhtiyaç ve Hizmetlerini Karşılamadaki Rolü. *Sağlıklı Kentler Birliği Sempozyumu. Eskişehir.*
20. **Sandal, EK., Karademir, N.** (2013). Kahramanmaraş İlindeki Gününbirlik Rekreasyon Alanlarının Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kullanımı İle İlgili Sorunlar. *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 60: 25-36

21. **Sari I.** (2012). The relationship between psychological well-being and the satisfaction of the basic psychological needs in university students. *Ener Educ Sci Tech-B.*, 4:1969–1978.
22. **Soyer, F., Koç, M., Sari, AH., Sari, İ., Eskiler, E., Kurtiç, N.** (2012). The effect of psycho-social oriented recreative activities on adjustment disorder experienced after trauma (In children aged 7-13). *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies, Special Issue:* 1009-1012
23. **Wijndaele K, Matton L, Duvigneaud N, Lefevre J, Bourdeauhij ID, Duquet W.** (2007) Association between leisure time physical activity and stress, social support and coping: a cluster-analytical approach. *Psychol Sport Exerc*, 8:425–440.
24. **Ulaş, M., ve Ayan, S.** (2017). Rekreatif Alanları Değerlendirme Ölçeği (RADÖ): Geçerlik Güvenirlilik Çalışması. X. Uluslararası Balkan Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
25. **Zorba, E., Zorba, E., Kesim, Ü., Ağlönü, A., Cerit, E.** (2006). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi (Muğla Üniversitesi Örneği). 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı sh.43-48. Muğla.

Araştırma Makalesi

Künye: Kurak, K. (2020). Yaz spor okullarında futbol çalışmalarına katılan grupların iki aylık gelişimlerinin fiziksel yönden değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

YAZ SPOR OKULLARINDA FUTBOL ÇALIŞMALARINA KATILAN GRUPLARIN İKİ AYLIK GELİŞİMLERİNİN FİZİKSEL YÖNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kemal KURAK¹

ÖZ

Bu çalışma; Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün açmış olduğu yaz futbol okulu çalışmalarına katılan yaşları 9-12 olan 48 erkek çocuk üzerinde 8 (Sekiz) haftalık futbol çalışmalarının, çocukların fiziksel, motorik ve beceri gelişimlerine etkileri incelemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmaya katılan çocuklar rastlantısal olarak seçilmiş olup, çalışmaya katılım gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında katılımcıların fiziksel parametreleri (boy, ağırlık, 30 metre sürat koşusu, mekik, otur-eriş esneklik, sağlık topu fırlatma, durarak uzun atlama, dikey sıçrama, 10x5 metre çabukluk, kol sürati, pençe kuvveti, top ile slalom, kaleye şut, ayak ve kafa ile top sektirme testleri) ön test ve son test olarak kaydedilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında incelenmiş olup ölçüm sonuçlarının Aritmetik ortalama, Standart sapma, Maksimum (max.) ve Minimum (min.) değerleri tespit edilmiş, ön ve son test değerlerinin ortalamaları arasındaki farka paired sample t testi ile bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

8 (Sekiz) haftalık egzersiz programı ön ve son test değerleri karşılaştırıldığında vücut ağırlığı ile 10x5 metre çabukluk testlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı; ancak boy, 30 (otuz) metre sürat, mekik, esneklik, sağlık topu fırlatma, durarak uzun atlama, dikey sıçrama, kol sürati, sol el pençe kuvveti, sağ el pençe kuvveti, şut, ayak ile top sektirme ve kafa ile top sektirme testlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç olarak Yaz Futbol Okulu çalışmalarına katılan 9-12 yaş arası çocukların fiziksel, motorik ve beceri değerlerinin performans açısından olumlu yönde geliştiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Yaz Futbol Okulu, Fiziksel Uygunluk, EUROFIT.

PHYSICAL EVALUATION OF TWO MONTHS DEVELOPMENTS OF GROUPS PARTICIPATING IN FOOTBALL EXERCISES IN SUMMER SPORT SCHOOLS

ABSTRACT

This study was conducted with the aim of investigating the effects of 8 week football exercises on the physical, motor and skill development of 48 boys aged 9-12 who participated in the summer football school activities opened by Mersin Provincial Directorate of Youth and Sports.

The children who participated in the study were selected randomly and the study was conducted on a voluntary basis. Physical parameters of the participants (height, weight, 30 meters sprint, shuttle, sit and reach flexibility, softball throw, standing broad jump, vertical jump, 10x5 meters shuttle run, arm speed, handgrip, slalom with the ball, kick to the goal, bouncing ball on foot and head tests) were recorded as pre-test and post-test. While the data obtained from the study were examined in SPSS 22.0 package program, Arithmetic mean, Standard deviation, Maximum (max.) and Minimum (min.) values of the measurement results were determined, the

difference between the averages of preand post test values was examined by paired sample t test. Significance level was accepted as $p < 0,05$.

There was no statistically significant difference between body weight and 10x5 meter quickness tests when pre and post test values were compared; but the existence of statistically significant difference in the height, 30 (thirty) meters sprint, shuttle, flexibility, softball throw, standing broad jump, vertical jump, arm speed, left handgrip, right handgrip, shot, bouncing ball on foot and head tests was specified ($p < 0.05$).

As a result, It was determined that physical, motor and skill values of children aged 9-12 who participated in summer football studies improved in terms of performance positively

Keywords: Football, Summer Football School, Physical Fitness, EUROFIT.

GİRİŞ

İnsan için sağlıklı olmak, iyi ve güçlü bir beden gelişimi, iyi bir çevre ve arkadaşlık ilişkileri, gelişmiş bir zekâ ve irade gücü çok önemli ve çok etkileyici özelliklerdir. O halde genelde spor ve özellikle futbolun çocuklar ve gençlerin gelişme ve eğitilmesinde, iyi özellik ve davranışların kazandırılmasında büyük etkisi vardır. Toplum üzerinde çok büyük, çok yaygın izler bırakan olayların başlarında kuşkusuz futbol olayı gelir (Özyiğit, 1989).

Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak daha hareketsiz bir yaşam tarzı benimsenmekte ve bu yaşam tarzından etkilenen yaş gruplarından birisi de çocuklardır. Hareket bir çocuğun bedensel gelişimi için çok önemlidir. Çocukluk dönemindeki fiziksel etkinliklere katılımın olumlu birçok etkisi bulunmaktadır. Bunlar arasında, büyüme ve gelişmenin daha iyi olması, aktif yaşam biçimi kazandırılması, ileride oluşabilecek hastalık risklerini azaltma, aşırı kilo alımının önlenmesi gibi olumlu etkiler gösterilebilir. Bu kapsamda düzenli bir spor dalıyla uğraşmak kadar, fiziksel aktivite içeren bazı etkinliklere katılım da çocukların bedensel gelişimleri için oldukça önemlidir (Çelik ve Şahin 2013).

Motor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin (MSS) gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır. Motor gelişim süreci gerçek gözlenebilir çeşitli hareketlerin gelişim sürecinin gözlemlenmesi ile de olabilmektedir. Bunlar dengeleme, lokomotor, lokomotor olmayan ve manipulatif hareketlerdir. Çocuklarda motor becerilerin gelişimi özellikle fiziksel gelişimi ile yakından ilişkilidir. Bu gelişim süreci birbirini takip eden bir dizi safhadan oluşur (Özer ve Özer 2007, ss. 8- 11).

7-14 yaş performans yeteneğinde, önemli ilerleme özellikle bu çağda saptanır. Bu bölüm öyle bir gelişim bölümüdür ki, çocuk bildiği hareket formlarını çok çabuk düzeltir, geliştirir ve yenilerini çabucak kazanır. Bu nedenle, bu gelişim periyodu hem performans yaşına özgü olarak hem de çocuğun en iyi öğrenme yaşı olarak belirgindir. Fiziksel performans bu yaşta çok iyi tanınabilecek düzeye ulaşmıştır. Özellikle sürat, aerobik dayanıklılık ve çeviklik bu dönemde gelişir (Akgün, 1989).

Futbol antrenmanı, özel performans düzeyini yükseltmek, ya da aynı performans düzeyini korumaya yönelik, planlı, programlı ve sürekli çalışmalardan oluşur. Sporda düzenli

ve yüklenme şiddeti bilimsel temellere dayanan antrenmanlar kas kuvvetini, dayanıklılığı, hızı ve esnekliği geliştirirken, vücut kompozisyonunu da düzenlemektedir (Koç ve ark., 2006).

Çocuk ve gençlerde yaptırılacak futbol antrenmanının amacı, sistematik çok yönlü sağlam bir temel oluşturarak, bu temel üzerinde çocuğun sporsal verim yeteneğini geliştirmektir. Sporsal verimi oluşturan çok yönlü etkenler vardır. Bu çok yönlü etkenlerin gelişimine bağlı sporsal verimliliğe ulaşmak ve onu geliştirebilmek için çocuk ve gençleri yakından tanımak gerekir. Yetişkin çağlarda başarılı olarak futbol sporunu yapabilmek için çocukluk yaşlarından itibaren belirli öğrenim devrelerini yaşamış olmak gerekir. Uzun kapsamlı bir çalışma ve öğrenim sürecini içeren bu öğrenim devreleri ise çocuğun belirli biyolojik gelişim dönemlerinde gösterdiği karakteristik özelliklere göre belirlenir. Bu süreç içerisinde çocuğun sportif yeteneğinin ortaya çıkarılması ve yetenekleri doğrultusunda gelişiminin planlanması gerekmektedir (Özdemir,2014).

Bu çalışma Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün açmış olduğu yaz futbol okulu çalışmalarına katılan yaşları 9-12 olan 48 erkek çocuk üzerinde 8 haftalık futbol çalışmalarının, çocukların fiziksel, motorik ve beceri gelişimlerine etkileri incelemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma; Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün Yaz Futbol okulu çalışmalarına katılan 48 erkek futbolcu adayı üzerinde yapılmıştır. Çalışmaya katılan futbolculara Gençlik Spor İl Müdürlüğü'nün yaz futbol okullarında uyguladığı antrenman programı uygulanmış ve antrenmanlar 8 (Sekiz) hafta boyunca, haftada 3 gün olarak devam etmiştir. Futbol okulundaki çocukların çalışmaya katıldıkları ilk hafta ön test değerleri alınmış ve yaz spor okulunun bitimine yakın (8 hafta sonunda) son test değerleri alınmış, antrenmanlara başlamadan önce alınan değerlerle antrenman bitiminden hemen sonra (8 hafta sonunda) alınan değerler karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme:

Araştırma evrenini Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Yaz Futbol okulu çalışmalarına katılan bireyler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise tesadüfi olarak seçilmiş, yaz futbol okulu çalışmalarına tamamen gönüllü olarak katılan 48 (Kırk sekiz) erkek çocuk oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları:

İki fiziksel ölçüm, on motorik test ve dört futbol teknik testi için oluşturulan ayrı istasyonlar önceden hazırlanmıştır. Fiziksel ve motorik ölçümlerin tamamlanmasının ardından,

futbol yetenek testleri dört istasyonda eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Testler öncesi çocuklara 20 dakika sportif ısınmaları yaptırılmış ve daha sonra test istasyonlarında uygulamaya alınmışlardır. Her bir çocuğun test puanı kaydedilmeden önce deneme yapması sağlanmıştır. Testlerde küçükler kategorisinde kullanılan boyutlarda ve standartlara uygun 4 numara futbol topları kullanılmıştır.

Araştırmada temel veri toplama aracı olarak saha ölçüm yöntemleri kullanılmıştır. Kullanılan bu yöntemlerin geçerlilik ve güvenilirlikleri alan yazında yer alan önceki çalışmalarda test edilmiştir. Dolayısıyla kullanılan yöntemler geçerli ve güvenilirlerdir. Kullanılan bu ölçüm yöntemleri ve bunların uygulama biçimlerine ilişkin bilgiler aşağıda detaylı olarak maddeler halinde sunulmuştur:

Boy ve Vücut Ağırlığı Ölçümleri: Deneklerin boyları çıplak ayaklı olarak ecza tipi boy aleti ile ölçülmüştür. Alınan tüm değerler “cm” cinsinden kaydedildi. Deneklerin ağırlıkları ise üzerinde şort kalacak şekilde soyunduktan sonra ecza tip baskül ile ölçüldü. Alınan tüm değerler “kg” cinsinden kaydedildi.

Dikey Sıçrama Ölçümleri Anaerobik Güç: Bacak çabuk kuvveti, sıçrama kuvveti ve alaktasit anaerobik güç düzeyini belirlemek için kullanılan bir testtir.Sporcuya test açıklandı.Her sporcuya ısınarak iki, üç deneme yaptırıldı.Sporcu yüzü duvara gelecek şekilde durduruldu, duvara dayandırıldı.İki eliyle birden olabildiğince yukarı uzandırılıp tebeşirli parmaklarını en yukarı noktaya dokunarak iz bıraktırıldı.Dokunulan nokta kaydedildi..Duvardan yaklaşık bir ayak boyu ayrılarak olduğu yerde çömelip hız alarak iki ayağıyla olabildiğince yukarı sıçratıldı.Tebeşir tozlu parmak uçlarıyla iz bıraktırıldı.Dokunulan nokta kaydedildi.İlk sıçramadan yaklaşık bir,iki dakika sonra ikinci sıçramalar yapıldı.Durarak uzanma uç noktasını alırken ayak ve topuklar yerden kalkmaz. Bu uygulama ayakkabısız veya lastik ayakkabıyla yapılabilir.Hız almak için duvardan 20-30 santimden uzakta durulması gerekir (Özkara,2004).

Otur-Uzan Esneklik Testi: Hamstring ve sırt kaslarının esnekliğinin ölçümü için otur-eriş test (sit andreach test) kullanıldı. Test sehpasının uzunluğu 35 cm, genişliği 45 cm ve yüksekliği 32 cm boyutlarındaydı.Denekler ayak tabanlarını esneklik tabanlarının kendilerine bakan yüzüne doğru yerleştirdiler.Elleri ile sehpanın üzerine doğru uzanabildikleri en uzak nokta iki kez ölçüldü ve yüksek olan değer kaydedildi (Tamer,1996)

Sağlık topu fırlatma: Katılımcıdan bant ile belirlenmiş başlama noktasında durması ve dizlerinin üzerinde, taç atışı pozisyonunda sağlık topunu başının üzerinden ileri doğru fırlatması istendi. Sağlık topunun yerle temas ettiği ilk nokta belirlendi. Başlangıç noktası ile topun yere

temas ettiği ilk nokta metre ile ölçülerek kayıt altına alındı. İki deneme yaptırdıktan sonra en iyi performans test sonucu olarak kaydedildi (Diker ve Müniroğlu 2016).

30 Metre Sürat Testi: Testin amacı ivmelenme süratini ölçmektir. Deneklerin 30 m koşu ölçümleri test öncesi 10 dakika ısındırılıp koşu parkurunda belirlenen mesafede teker teker koşuturularak alınmıştır. Sporcular mesafeyi maksimal hızda koşmaları konusunda uyarılmıştır. Denekler 30 metre uzunluğundaki parkurun çıkış noktasında hazır durumda bekletildi. Çıkış işareti ile birlikte maksimal hızla 30 metrelik parkuru koştular. Ayrıca, sporculara üç deneme yaptırmış ve denemeler arasında yeterli süre dinlenmeleri sağlanmıştır. En iyi koşu zaman "sn" cinsinden değerlendirmeye alındı. Ölçümlerde standart el kronometresi kullanılmıştır. Sporcuların süratlerini ölçmek için 30m sürat testi uygulanmıştır. Çıkan sonuçlar saniye(sn) cinsinden kaydedilmiştir (Özkara,2004)

Durarak uzun atlama: Katılımcılar, ayaklar bitişik ve ayak parmak uçları sıçrama çizgisinin gerisinde olacak şekilde durdu. Dizleri bükerek kolların ikisini de geriye doğru alması istendi. Bu pozisyonda bacakları iterek, kolları da öne doğru savurarak mümkün olduğu kadar uzağa atladı. İki ayak üzerine ayaklar bitişik olarak ve geriye düşmeden inmeye çalıştı. İki defa yapılan testin en iyi derecesi skor olarak kaydedildi (Erol ve Alpkaya 2011).

10x5 Mekik Koşusu Testi: Çizginin gerisinde çıkış pozisyonu alındı işaret verildiği anda diğer çizgiye kadar hızla koşuldu, iki ayağıyla çizgi geçildi ve yine hızla çıkış çizgisine döndü. Bu bir siklustur, 5 siklus yapmak gereklidir. Tamamlanan siklus yüksek sesle belirtildi. Test 2 defa uygulandı ve en iyi derece saniye cinsinden kaydedildi.

Mekik Testi: Karın kası dayanıklılığını ölçen bir testtir. Mekik testinde denek sırt üstü yatar durumda, dizleri 90 derece bükülü, ayak tabanları yere basar konumda ve kalça ile ayak arası 30 cm olacak şekilde tutuldu.Başla buyruğu ile denekten dirseklerini dizlerine değdirmesi ve başlangıç durumuna geri dönerken omuzlarını yere değdirmesi istendi.Bu testte deneklere 30 saniye süre verildi. Bu süre içerisinde, deneklerden yapabildikleri kadar mekik yapmaları istendi. Sonuç olarak deneklerin yapmış oldukları mekik sayıları adet olarak kaydedildi (Özkara,2000, Tamer,1995)

Kol Sürati: Katılımcı, önünde bulunan iki diske, tercih ettiği eliyle ve sırayla, hızlı bir biçimde dokunmaya çabalar. 20 cm çapında bu diskler, birbirlerine kenarlarından 60 cm aralık kalacak şekilde simetrik olarak yerleştirilir, ortalarına ise 30 X 20 cm boyutlarındaki dikdörtgen plaka yerleştirilir. Burada puanlama, disklerin her birine 25 temas, yani toplamda 50 temas gerçekleşene kadar geçen süre üzerinden yapılır (Communities 1996).

El kavrama kuvveti: El kavrama kuvveti ölçümleri 5–100 kg arası ölçüm yapabilen el dinamometresi ile önce sağ el, sonra sol el olmak üzere iki tekrar yaptırılarak maksimum el kavrama kuvveti ölçüldü ve en iyi derece kaydedildi (Kurt ve Pekünlü 2015).

Topla Slalom Testi: Sporcular 16,5m mesafe içinde, aralarında 1,5m mesafe bulunan 10 adet engelin arasından top ile slalom yaparak geçmeleri istendi. Sonuçlar “sn” cinsinden kaydedildi (Sevinç,2008).

Kaleye Şut Puanlama Testi: Bu testte,bir futbol kalesi 15 eşit parçaya bölündü ve her parçaya Şekil’ de görülebileceği üzere puanlar verildi.Bu puanlamada merkeze yakın parçalara 1 ve 2 puan, kenarlara ise 3 ve 4 puan verildi. Sonraki aşamada deneklerden kaleyi karsıdan gören 16,5metre uzaklıktaki alan içinden kaleye toplam dört atış yapmaları istendi. Ancak, bu atışı deneklerin iç, üst,vole vb. olmak üzere farklı biçimlerde yapmalarına izin verildi.Yapılan atışların puan toplamları kaydedildi (Sevinç,2008).

4	2		2	4
3	1		1	3
4	2		2	4

Şekil-1. 15 Parçaya Bölünmüş Futbol Kalesi

Top Sektirme Testi: Sporculardan, top sektirme testinde öncelikle futbol topunu 1,80 cm çapındaki dairenin içerisinde ayakları üzerinde sektirmeleri istendi. Bunun için sporculara birer hak tanındı. Sonuç olarak, her sektirme testinde deneklerin çizilen dairenin dışına çıkmadan ve düşürmeden yaptırdığı top sektirme sayısı kaydedildi. Ayrıca, aynı kurallar baş üzerinde top sektirme için de uygulandı ve sonuçlar benzer biçimde kayıt altına alındı (Sevinç,2008)

Verilerin Analizi: Çalışmada elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında incelenmiş olup ölçüm sonuçlarının Aritmetik ortalama, Standart sapma, Maksimum (max.) ve Minimum (min.) değerleri tespit edilmiş, ön ve son test değerlerinin ortalamaları arasındaki farka paired sample t testi ile bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmaya yaşları 9 ile 12 arasında değişen toplam 48 erkek çocuk katılmıştır. Katılımcıların 11'i 9 yaşında (%22,9), 11', 10 yaşında (%22,9), 8'i 11 yaşında (%16,7) ve 18'i de 12 yaşındadır (%37,5).

Tablo 1. Antrenman Öncesi ve Antrenman Sonrası Değerlerin Karşılaştırılması

Değişkenler	Ön Test					Son Test				p	t
	N	$\bar{x}$	Sd	Min	Max	$\bar{x}$	Sd	Min	Max		
Yaş (yıl)	48	10,69	1,20	9	12	10,69	1,20	9	12	-	-
Boy (cm)	48	143,33	8,97	123	170	144,35	8,92	125	171	-11,767	,000**
Vücut Ağırlığı(kg)	48	37,35	10,90	21,0	80,2	37,46	10,23	22,3	77,6	-755	,454
Otuz metre (sn)	48	5,73	0,60	4,43	7,84	5,61	0,59	4,35	7,29	2,974	,005**
Mekik (adet)	48	22,44	4,17	10,0	29,0	24,29	3,59	14,0	32,0	-5,782	,000**
Esneklik (cm)	48	22,56	6,06	9,00	37,0	24,16	5,33	13,0	38,5	-5,143	,000**
Sağlık Topu Atma(cm)	48	245,04	68,38	104,0	357,0	254,96	68,29	103,0	396,0	-3,782	,000**
Durarak Uzun Atlama (cm)	48	139,23	17,64	91,0	172,0	145,71	18,86	94,0	182,0	-5,410	,000**
Dikey Sıçrama (cm)	48	23,51	4,38	15,0	33,0	25,22	4,76	16,0	35,0	-4,090	,000**
On Çarpı Beş(10x5) Metre (sn)	48	20,79	2,22	16,43	26,82	20,98	2,19	16,72	26,12	-1,266	,212
Kol Sürati (sn)	48	15,91	2,58	11,67	23,10	15,28	2,57	11,72	22,78	4,128	,000**
Pençe Sol (kg)	48	14,20	5,92	6,44	34,20	15,59	5,46	6,89	35,42	-4,465	,000**
Pençe Sağ (kg)	48	18,30	5,22	7,12	36,46	19,27	5,23	7,34	37,14	-5,955	,000**
Topla Slalom(sn)	48	13,70	2,69	9,03	22,37	13,01	2,87	8,23	21,91	5,020	,000**
Şut (puan)	48	5,23	3,50	0,00	12,00	8,15	3,14	2,00	16,00	-9,837	,000**
Ayakta Top Sektirme (adet)	48	6,56	6,44	1,00	32,00	10,90	8,21	2,00	39,00	-6,791	,000**
Kafada Top Sektirme (adet)	48	2,17	1,09	1,00	6,00	3,17	1,58	1,00	10,00	-5,598	,000**

*p<0,05

**p<0,01

TARTIŞMA VE SONUÇ

Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün açmış olduğu yaz futbol okuluna katılan 48 erkek çocuk üzerinde yapılmış olan bu çalışmada; 8 haftalık futbol çalışmalarının, çocukların fiziksel ve beceri gelişimlerine etkileri incelenmiştir.

8 (Sekiz) haftalık çalışma sonrasında deneklerin boy parametrelerinin ön test ortalamaları $143,33 \pm 8,97$ cm, son test ortalamaları $144,35 \pm 8,92$ cm olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Chatterjee ve Bandyopadhyay, 10-14 yaş grubu erkek öğrencilerde yaptığı 12 haftalık çalışma sonunda deney ve kontrol grubunda %1 oranında boy gelişimi tespit etmişlerdir (1983).

Çalışmamızda deneklerin vücut ağırlığı değerleri ön test ortalamaları $37,35 \pm 10,90$ kg., son test ortalamaları $37,46 \pm 10,23$ kg. olduğu bulunmuş ve istatistiksel olarak $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. İbiş, bulgularımızı destekler nitelikteki yaş ortalamaları 12 ile 14 yaş arasında bulunan toplam 36 çocuk üzerinde yapmış olduğu çalışmada, vücut ağırlığı değerlerinde deney grubu ön test ortalamaları $39,97 \pm 8,25$ kg olarak, son test ortalamalarını ise $41,77 \pm 8,50$ kg olarak bulmuştur. Yaz spor okullarında yapılan bu çalışmada sporcuların vücut ağırlıklarında anlamlı artış tespit edilmiştir (İbiş,2002) Bu durumun, katılımcılara uygulanan antrenman programının fiziksel yapıyı etkileyebilecek bir program olmaması, daha çok branşa özgü ve teknik gelişime yönelik olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada deneklerin 30 m. Sürat testi ön test ortalamaları $5,73 \pm 0,60$ saniye, son test ortalamaları $5,61 \pm 0,59$ saniye olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Diallo ve ark.'nın 10–12 yaşındaki çocuklara uyguladıkları haftada 3 günlük egzersiz sonucunda 20, 30 ve 40 m sprint değerlerinde anlamlı farklılıklar buldukları araştırma sonucu ile çalışma bulgularımız benzerlik göstermektedir (Diallo et al.,2001).

8 (Sekiz) haftalık çalışma sonrasında deneklerin mekik ön test ortalamaları $22,44 \pm 4,17$ adet, son test ortalamaları $24,29 \pm 3,59$ adet olarak bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Günay, M. ve Yüce'nin (2008) "Tüm branşlarda olduğu gibi futbol branşının her alanında da karın kaslarının yardımı ile hareket edilmektedir. Bu alanlardan biride kaleye yapılan gol ve sert vuruşlarıdır. Karın kasları gol vuruşlarında verimi belirleyici özelliğe sahiptir. Şut esnasında şut atan bacakta, kalça eklemine ekstrasif bir bükülme, diz eklemine ve karın kaslarında gerilme olur." Bu bilgilerle bakılarak, ergenlik döneminde futbol oynayan çocukların, futbol oynamayanlara göre

dayanıklılıklarının yüksek olma nedenini spor ile ilgilenerek futbol oynamaları olarak gösterebiliriz.

8 haftalık çalışma sonrasında deneklerin esneklik ön test ortalamaları $22,56 \pm 6,06$ cm, son test ortalamaları $24,16 \pm 5,33$ cm olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Şirin (2009)'in yaptığı "Spor yapan ve spor yapmayan 14 yaş grubu gençlerin bazı biyomotorik gelişimlerinin karşılaştırılması" adlı çalışmasında, çalışmaya katılan deney grubunda bulunan gençlerin esneklik ölçüm değerleri ortalaması ($22,35 \pm 4,404$ cm), kontrol grubunda bulunan gençlerin esneklik ölçüm değerleri ortalamasına göre ($17,80 \pm 7,971$ cm) yüksek bulunmuştur. Elde edilen verilere bakılarak fiziksel uygunluk birimlerinden olan esnekliğin düzenli olarak futbol antrenmanında ısınma hareketleri yapmaları ve müsabakalarda ki hareketlilikleri göz önüne alındığında futbol oynayanların daha esnek olduğu yargısı ortaya çıkarmıştır.

Yine çalışmamız sonrası deneklerin sağlık topu atışı ön test ortalamaları $245,04 \pm 68,38$ cm, son test ortalamaları $254,96 \pm 68,29$ cm olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Demiral tarafından yapılan bir çalışmada, deney grubunun top fırlatma değerlerinde kontrol grubuna göre anlamlı bir gelişme kaydedildiği görülmüştür (Demiral 2010).

Yapılan çalışma sonrasında deneklerin durarak uzun atlama değerleri ön test ortalamaları $139,23 \pm 17,64$ cm iken, son test ortalamaları $145,71 \pm 18,86$ cm olduğu bulunmuş ve bu değer istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Baydil (2006)'in yaptığı çalışmamıza benzer nitelikteki çalışmada, Kastamonu ilinde 12-14 yaş grubu erkek öğrencilerin fiziksel uygunluk normları araştırılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda, katılımcıların durarak uzun atlama değerleri $146,61 \pm 16,90$ cm olarak ölçülmüştür.

8 haftalık çalışma sonrasında deneklerin dikey sıçrama ön test ortalamaları $23,51 \pm 4,38$ cm, son test ortalamaları ise $25,22 \pm 4,76$ cm olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Şirin (2009) ise yapmış olduğu "Spor yapan ve spor yapmayan 14 yaş grubu gençlerin bazı biyomotorik gelişimlerinin karşılaştırılması" adlı çalışmasında yine önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Çalışmada istatistik analizleri yapılmış ve bunların sonucunda spor yapan öğrencilerin dikey sıçrama testi derecelerinin spor yapmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar çalışmamızla paralellik göstererek ergenlik döneminde futbol oynayan öğrencilerin lehinedir.

Düzenli olarak yapılan sportif aktiviteler öğrencilerin dikey sıçrama derecelerini olumlu olarak etkileyerek başarılı sonuçlar çıkarmaktadır.

Çocuklar oyunların heyecanı içerisinde, farkında olmadan karşı rakibin kuvvetiyle mücadele eder ve kuvveti gelişir. Özellikle mücadele oyunlarında kuvvetin etkisi oldukça fazladır. Karşı rakip oyuncuların dışında kendi vücut ağırlıklarını kullanmaları da kuvvetlerinin gelişmesinde etkili olur (Hazar 1996). Mücadele oyunlarının içerisinde çocuk sürekli olarak koşmak, tırmanmak, zıplamak, boğuşmak, çekmek, itmek ve taşımak gibi hareket etkinlikleriyle ve vücut özellikleriyle mücadele eder durumdadır. Bu mücadele sonucunda çocuğun içerisine girmiş olduğu hareketlilik ile birlikte motorik özellikler olan, kuvvet, dayanıklılık, çabukluk, hareketlilik ve beceri-koordinasyon gibi özelliklere de olumlu etki sağlar (Bompa 1988, ss. 396).

8 haftalık çalışma sonrasında deneklerin 10x5 metre çabukluk ön test ortalamaları 20,79 $\pm$ 2,22 sn, son test ortalamaları 20,98 $\pm$ 2,19 sn olduğu bulunmuş ve istatistiksel olarak $p<0,05$ önem seviyesinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

8 haftalık çalışma sonrasında deneklerin kol sürati ön test ortalamaları 15,91 $\pm$ 2,58 sn, son test ortalamaları 15,28 $\pm$ 2,57 sn olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p<0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Livonen ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında, kol hızı ve el becerileri değerlerine ait ön ve son test değerlerinde son test lehine istatistiksel açıdan önemli bir gelişme olduğu ifade edilmiştir (Livonen vd. 2011).

8 haftalık çalışma sonrasında deneklerin sol el pençe kuvveti ön test ortalamaları 14,20 $\pm$ 5,92 kg, son test ortalamaları 15,59 $\pm$ 5,46 kg; Sağ el pençe kuvvetinin ise ön test ortalamaları 18,30 $\pm$ 5,22 kg., son test ortalamaları 19,27 $\pm$ 5,23 kg. olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p<0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. İbiş'in bulgularımızı destekler nitelikteki çalışmasında, 12-14 yaş deney grubu futbolcuların sağ el pençe kuvvetinde %13,3 lük, sol el pençe kuvvetinde ise %14,8 lik gelişim tespit edilmiştir. Yine Sevim ve arkadaşları, hentbolcular üzerinde yaptığı çalışmada da sağ ve sol pençe kuvvetinde anlamlı değişiklikler tespit etmişlerdir ($p<0,05$).

Futbola özgü testlere baktığımızda ise 8 haftalık çalışma sonrasında deneklerin kaleye şut ön test ortalamaları 5,23 $\pm$ 3,50 puan, son test ortalamaları 8,15 $\pm$ 3,14 puan; deneklerin ayak ile top sektirme ön test ortalamaları 6,56 $\pm$ 6,44 adet son test ortalamaları 10,90 $\pm$ 8,21 adet; deneklerin kafayla top sektirme ön test ortalamaları 2,17 $\pm$ 1,09 adet, son test ortalamaları 3,17 $\pm$ 1,58 adet olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p<0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Yine yapılan egzersizler sonrasında deneklerin top ile slalom ön

test ortalamaları $13,70 \pm 2,69$ saniye, son test ortalamaları $13,01 \pm 2,87$ sn. olduğu bulunmuş ve istatistiksel açıdan $p < 0,01$ önem seviyesinde anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Mülazımoğlu ve ark. (2002) minik, yıldız ve genç kategorilerinde dereceye giren okul takımlarının futbolcularının temel teknik yeteneklerini kıyasladıkları çalışmada turnuvada birinci olan futbolcuların top sürme, pas, şut, top sektirme ve duvarda hızlı pas test ortalamalarının ikinci olan takım futbolcularından anlamlı şekilde yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Bu çalışmada, top sürme, şut ve top sektirme değişkenlerinde ön ve son test ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmesi ($p < 0,05$) ve bu farkın son test ortalamaları lehinde olması ön test ölçümlerinden sonra iki ay süreyle yaptırılan düzenli futbol temel teknik antrenmanlarının çocukların teknik yetenek gelişimleri üzerinde olumlu etki sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda belirtilen tüm çalışma sonuçları, yapmış olduğumuz araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Futbol antrenmanlarının çocuklarda motorik özelliklerin gelişimini büyük ölçüde desteklediğini araştırma bulgularımız ve alanyazın taramalarımız doğrultusunda söyleyebiliriz.

Dolayısıyla düzenli olarak yapılan futbol çalışmalarının bu tip etkinliklere katılanların biyomotorik ve futbol beceri özelliklerinde olumlu değişimlere neden olabileceği, bedensel formu ve sağlığı olumlu yönde etkileyebileceği ve buna bağlı olarak sosyal bir doyuma neden olabileceği inancını güçlendirmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Akgün N., (1989).** Egzersiz Fizyolojisi, Gökçe Ofset Matbaacılık, Ankara.
2. **Baydil B., (2006).** Eurofit Testleriyle 12-14 yaş grubu Erkek Öğrencilerin Fiziksel Uygunluk Normlarının Araştırılması (Kastamonu İl Örneği). Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:7 Sayı:2 Sayfa:79-87.
3. **Bompa, T.O., (1998).** Antrenman ku-ramı ve yöntemi. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
4. **Chatterjee, S (1983).** SlowSpeedRunningFor 12 Weeks 10-14 YearOldIndianBoys, Journal Of SportMedicine, British.
5. **Communities, E. (1996).** EUROFIT: handbookforthe EUROFIT tests of physicalfitness. (2nd ed.) Council of Europe.
6. **Çelik, A. & Şahin, M. (2013).** Spor ve Çocuk Gelişimi. International Journal of SocialScience. 6 (1), 467-478.
7. **Demiral, Ş. (2010).** JUDO Çalışan 7-12 Yaş Grubu Çocuklarda (Bay-Bayan) Judo Eğitsel Oyunlarının Motor Becerilerin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
8. **Diallo O., Dore E., Duche P., Van Praagh E., (2001).** "Effects Of Plyometric Training Followed By A Reduced Training Programme On Physical Performance In Prepubescent Soccer Players". J Sports Med Phys Fitness ;41 (3) : 342-8
9. **Diker, G., Müniroğlu, S., (2016).** 8-14 yaş grubu futbolcuların seçilmiş fiziksel özelliklerinin yaş gruplarına göre incelenmesi. SpormetreDergisi , 14 (1): 45-52
10. **Erol, K. & Alpkaya, U., (2011).** Çocuklarda Fiziksel Uygunluk Düzeyini Belirlemede Kullanılan Eurofit Ve Fitnessgram Test Bataryalarının Türk Çocuklarında Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

11. Günay Mehmet ve Yüce İbrahim Atilla, Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri, Gazi Kitap Evi, Ankara, 2008.
12. **Hazar, M., (1996).** Beden eğitimi ve sporda oyunla eğitim. Ankara: Tutibay Yayınları.
13. **İbiş S., (2002).** “Yaz Spor Okullarına Katılan 12–14 Yaş Grubu Erkek Futbolcuların Bazı Fiziksel Ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
14. **Koç H, Kaya M, Sarıtaç N, Çoksevım B., (2006).** Futbolcularda ve Tenisçilerde Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin Karşılaştırılması, Sağlık Bilimleri Dergisi 15(3) 161-167
15. **Kurt, C. & Pekünlü, E., (2015).** Acute Effect of Whole Body Vibration on Isometric Strength, Squat Jump, and Flexibility in Well-Trained Combat Athletes. *Biology of Sport.* 32 (2), 115-122
16. **Mülazımoğlu Olcay, Kalkavan Aslan, Bektaş F., (2002).** Futbol Beceri Testlerinde Dereceye Giren İlköğretim ve Liseli Sporcuların Teknik Düzeylerinin Araştırılması, 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, p.048.
17. **Livonen, S., Saakslahiti, A. & Nissinen, K., (2011).** The Development Of Fundamental Motor Skills Of Four- To Five- Year-Old Preschool Children And The Effects Of A Preschool Physical Education Curriculum. *Early Child Development and Care.* 181 (3), 335-343.
18. **Özdemir İ., (2014).** Genç erkek futbolcularda hazırlık döneminde yapılan alt ekstremite kuvvet antrenmanlarının bazı fizyolojik motorik ve teknik parametrelere etkisi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
19. **Özer, D. S., Özer, K. (2007).** Çocuklarda motor gelişim. Ankara: Nobel Yayınevi.
20. **Özkara A., (2004).** Futbol’da Testler ve Özel Çalışmalar, Kuşçu Etiket ve Matbaacılık, Ankara.
21. **Özyiğit C., (1989).** Futbol Küçük Topun Büyük Dünyası, Olay Gazete ve Matbaası, Nazilli.
22. **Sevim Y, Sivrikaya K, Taborsky F., (1997).** Genç Erkekler Dünya Hentbol Şampiyonasına Katılan Takımların Oyuncu ve Kalecilerinin Seçilen Fiziksel Özellikleri ve Teknik Etkinlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara, Cilt:4 Sayı:3.
23. **Sevinç H., (2008).** 10-14 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Futbol Beceri Antrenmanının Temel Motorik Özelliklere ve Antropometrik Parametrelere Etkisi, Niğde Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Niğde, Yüksek Lisans Tezi.
24. **Şirin E., (2009).** Spor Yapan ve Spor Yapmayan 14 Yaş Grubu Gençlerin Bazı Biyomotorik Gelişimlerinin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Yüksek Lisans Tezi.
25. **Tamer K., (1995).** Sporda Fiziksel – Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Türkerler Kitabevi, Ankara.
26. **Tamer K., (1996).** Farklı Antrenman Programlarının Serum Hormonları, Kan Lipidleri ve Vücut Yağ Yüzdesi Üzerine Etkisi, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 1, 1-11.

Araştırma Makalesi

Künye: Can, H.C., Güvendi, B. & Işım, A.T. (2020). Beden eğitimi öğretmenlerine göre öğretim yöntemleri, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Hasan Ceyhan CAN¹, Burcu GÜVENDİ², Ayşe TÜRKSOY İŞİM³

ÖZ

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemleri hakkındaki metaforik algılarının belirlenmesidir. Bu çalışma öğretim yöntemlerine yönelik algıları ortaya çıkarması yönüyle nitel araştırma desenlerinden olgubilim kapsamında yapılmıştır. Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen çalışmanın amacına uygun açık uçlu sorular ve kişisel bilgi formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmaya toplam olarak 116 (%26,6 kadın ve %73,4 erkek) beden eğitimi öğretmeni katılım sağlamış olup bu öğretmenlerin yaş ortalamaları $\bar{x}$ 38,55'dir. Katılımcıların ortalama görev yapma sürelerinin $\bar{x}$ 13,6 yıl olduğu bunun yanında toplam katılımcılardan %15,5'inin lisans mezuniyetlerin beden eğitimi öğretmenliği olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmenler tarafından üretilen öğretim yöntemlerine yönelik 64 adet farklı metafor imgesi elde edilmiştir. Elde edilen metaforlar 6 adet kavramsal kategori altında toplanmış olup frekans açısından incelendiğinde; anahtar, rehber, oyun ve pusula imgelerinin en çok tercih edilen kavramlar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Yöntemleri, Beden Eğitimi, Metaforik Algı.

TEACHING METHODS ACCORDING TO PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

ABSTRACT

This study aims to determine the metaphorical perceptions physical education teachers have about teaching methods. Due to its aspect of revealing perceptions about teaching methods, we carried out this study within the scope of phenomenology, which is one of the qualitative research patterns. We developed open ended questions and a personal information form to collect data in accordance with the goal of the study and evaluated the obtained data using content analysis method. A total of 116 (26,6% women and 73,4% men) physical education teachers participated in the study with the average age of $\bar{x}$ 38,55. The average tenure of the participants is $\bar{x}$ 13,6, in addition to this 15,5% of the participants do not hold a bachelor's degree on physical education teaching. The findings of the study demonstrate 64 different metaphor images for teaching methods produced by teachers. These metaphors fall under 6 conceptual categories and when evaluated in terms of frequency; key, guide, game and compass images are the most common concepts of choice.

Keywords: Teaching Methods, Physical Education, Metaphorical Perception.

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
0000-0001-7000-9172

² Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Yalova.
0000-0002-6170-9107

³ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
0000-0001-9189-9645

GİRİŞ

Metafor, bir kavramın bireyde oluşturduğu etiket, anlam ya da kavramsal ifadelerdir. Bir görme ve anlama sürecidir. Bireylerin basit olarak bir kavramı bir başka kavramla açıklamasından daha önemli ve güçlü bir zihinsel üretilerdir. Çünkü ilgili kavrama dönük sahip olunan derinliği ve deneyimleri ifade eder (Eraslan, 2011). Günümüzde metaforlar ifade gücünü arttırmak adına sıklıkla kullanılmaktadır. Metaforların dile ve anlatıma katmış olduğu bu zenginlikler dışında, bireylerin herhangi bir kavram, olgu veya olaya ilişkin örtük inançlarının keşfedilebilmesinde de oldukça fayda sağlamaktadır (Koç ve Erdem, 2020). Öğretmenler çoğu zaman fikirleri, kavramları ve soyut fikirlerini açıklamak için bilinçsiz olarak metaforları kullanmakta veya benzer bazı yöntemlere günlük uygulamalarında yer vermektedirler (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Bir öğretmenin düşüncelerini, imgelerini ve uygulamalarını metaforlardan faydalanılarak genişletmek mümkündür. Metaforlar öğretim tekniklerini ve düzeylerini geliştirmek isteyen öğretmenlerin kendi rol ve yükümlülüklerini anlamlandırarak öğretim alanında değişim ve gelişime imkan sağlayabilmektedir (Çelikten, 2006).

Öğrenme, tekrar ya da başka deneyimlerin bir sonucu olarak davranışlarda ya da belli bir şekilde davranma kapasitesinde meydana gelen değişimdir (Schunk, 2014). İçsel bir süreç olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecine öğretim denir (Senemoğlu, 2018). Yöntem kavramı ise öğrencilere yeni davranışlar kazandırma işleminin nasıl gerçekleşeceği konusunda izlenen düzenli yol olarak tanımlanabilir (Demirel, 2017). Öğretmenlerin sahip oldukları meslek bilgisi ve bu bilginin alt bileşenlerinden olan yöntem bilgisi öğretim süreçlerinin niteliği üzerinde kritik düzeyde kabul edilebilecek etkiye sahiptir (Koç ve Erdem, 2020). Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi uygun yöntemlerin seçimiyle doğru orantılıdır. Öğretmenlerin yöntem konusunda seçici olabilmesi onların çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanabilmeleri ile olanaklıdır. Diğer bir değişimle, yöntem zenginliğine sahip olmaları beklenir (Demirel, 2017). Etkili öğretmenler alanlarında iyi bir hakimiyete ve öğretim becerilerinin sağlam özüne sahiptirler. Hedef belirleme yöntemleri, öğretim planlaması ve sınıf yönetimi tarafından desteklenen öğretim yollarını nasıl kullanacaklarını bilirler (Santrock, 2018). Öğretmenlik mesleği, eğitim hizmetlerinin kalitesini belirleyen önemli bir unsurdur. Hatta bir eğitim hizmetinin kalitesi ancak öğretmenin niteliği kadar olacağı uzun zamandır kabul gören bir gerçektir (Mahiroğlu, 2011). Öğretmen öğrenme-öğretme sisteminin en temel parçasıdır. Öğretmen elinde, bir kişiye dokunarak tüm insanlığı değiştirebilecek bir kuvvet barındırmaktadır. Bu kuvveti onun öğretme yeteneğidir.

Her bireyin karşılaştıkları durumlara öznel anlamlar yükleyebileceği temelinde öğretmenlerin de öğretim yöntemleri hakkındaki algılarının ne olduğu hususu merak konusu olmuştur. Belirtilen bu sebeple çalışmada; beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemleri hakkındaki metaforik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenine, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemlerine yönelik algılarını incelemeye dayalı olduğundan araştırma konusunun doğasına uygun olan nitel araştırma yaklaşımına dayalı olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim, sosyal gerçekliği anlamak için bu gerçekliğin ortaya çıkardığı insan deneyimlerini irdeler. Bu amaçla olguya ilişkin deneyimler sorgulanır (Ersoy, 2016). Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız Dünyadaki olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Metaforlar, nitel veri toplamada bir durumu betimlerken çok sağlam, zengin bir resim sunar ve görsel bir imaj sağlarlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu belirlenirken, veri toplamak amacıyla formun online olarak öğretmenlere iletilmesinden dolayı, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme olası olmayan bir örnekleme yaklaşımı olup çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (Büyüköztürk ve diğ., 2018). Kolay ulaşılabılır durum örnekleme yönteminde, araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir örnekleme grubu seçer. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Tablo 1. Örneklem grubun demografik özelliklerine ilişkin dağılımlar

Cinsiyet		Görev Yılı	$\bar{x}$ 13,6
	Erkek % 73,4		
	Kadın % 26,6		
Yaş	$\bar{x}$ 38,5	Beden Eğitimi Lisans Mezuniyeti	% 84,5

Çalışmaya %26,6 kadın ve %73,4 erkek olmak üzere toplamda 124 beden eğitimi öğretmeni katılım sağlamış olup bu öğretmenlerin yaş ortalamaları $\bar{x}$ 38,5'dir. Katılımcıların ortalama görev yapma sürelerinin $\bar{x}$ 13,6 yıldır. Ayrıca katılımcılardan %15,5'inin lisans mezuniyetlerin beden eğitimi öğretmenliği olmadığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş iki bölümden oluşan formun beden eğitimi öğretmenlerine online olarak ulaştırılması sonucunda toplanmıştır. Formun ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmış olup ikinci bölümünde katılımcılara çalışmanın amacına yönelik sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde yer alan sorulardan, ilk soru da "öğretim yöntemleri... gibidir" sorusu yöneltilerek öğretmenlerden boşluğu, öğretim yöntemlerin onlarda oluşturduğu anlamı ifade etmeleri adına kelime/kelime öbeği şeklinde doldurmaları istenmiştir. İkinci soruda "çünkü..." başlığı altında bir önceki soruya verilmiş olan cevabın sebebi öğrenilmek istenmiştir. Çok sayıda beden eğitimi öğretmenine form online olarak ulaştırılmış olmasına rağmen toplamda 133 adet form doldurulmuştur. Bu formlar içerisinde anlam bütünlüğünü bozduğu düşünülen 9 adet içerik çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi yoluyla birbirine benzer ifadeler uygun kategoriler altında bir araya getirilerek sunulmuştur. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

BULGULAR

Çalışmada beden eğitimi öğretmenlerine öğretim yöntemlerine ilişkin metaforik algıları sorulmuştur. Yanıtlar, yüzde ve frekans (f) alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Beden eğitimi öğretmenlerin öğretim yöntemleri kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar ve frekans dağılımları

Metafor Adı	f	Metafor Adı	f	Metafor Adı	f
Açık Büfe	1	Gösteri	2	Plan Yapmak	1
Ağaç	3	Güneş	1	Problem Çözme	1
Aile	1	Hayat	3	Pusula	5
Altın	1	Hedefe Giden Yol	3	Puzzle	4
Anahtar	7	Heykel Yapmak	1	Püf Nokta	1

Araba	2	Hikaye Anlatmak	1	Reçete	2
Asistan	1	Hizmet Vermek	1	Rehber	7
Ayna	1	Işık	4	Roman Yazmak	1
Baharat	1	İsviçre Çakısı	3	Sihirli Değnek	3
Bahçe	1	Joker	2	Spor Yapmak	1
Bina Temeli	1	Kaşık	1	Tabela	3
Boşluk Doldurma	1	Kendini İfade Etme	1	Teknik-Taktik	2
Buluş Yapmak	1	Kılavuz	3	Temel Besin	2
Cankurtaran	1	Kiler	1	Tiyatro	1
Çilingir	1	Kişisel Eşya	3	Ulaşım Aracı	1
Çocuk Büyütmek	3	Kolon	1	Yaşam	1
Çok Amaçlı Alet	1	Köprü	2	Yemek Yapmak	1
Deney Yapmak	1	Maymuncuk	1	Yenilik Oluşturmak	1
Eğlence	1	Merdiven	2	Yol Çizgisi	1
El Arabası	1	Navigasyon	1	Zaman Makinesi	1
Enstrüman	1	Oyun	5		
Fener	1	Piramit	1	Toplam	116

Tablo 2 incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemi kavramına ilişkin olarak 64 adet geçerli metafor ürettiği görülmektedir. Bu metaforlar frekans değerleri açısından incelendiğinde en çok tercih edilen metaforlar arasında; anahtar (f=7), rehber (f=7), oyun (f=5) ve pusula (f=5) bulunmaktadır. Tabloda yer alan metaforlara göre 6 adet kavramsal kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler ve ilgili metaforlar tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Beden eğitimi öğretmenlerin öğretim yöntemleri kavramına ilişkin ürettikleri metaforların ortak özelliklerine göre oluşturulan kategoriler ve frekans dağılımları

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Araç Gereç Olarak Öğretim Yöntemi	<i>Anahtar(7), Kaşık(1), İsviçre Çakısı(3), El Arabası(1), Çok Amaçlı Alet(1), Fener(1), Enstrüman(1), Maymuncuk(1), Kişisel Eşya(3), Sihirli Değnek(3), Zaman Makinesi(1), Ayna(1), Altın(1)</i>	25	21,55
Soyut Kavramlar Olarak Öğretim Yöntemi	<i>Gösteri(2), Problem Çözme(1), Plan Yapmak(1), Püf Nokta(1), Hayat(3), Yaşam(1), Eğlence(1)</i>	10	8,62
Temel Olarak Öğretim Yöntemleri	<i>Bina Temeli(1), Temel Besin(2), Güneş(1), Ağaç(3), Kolon(1), Aile(1), Çocuk Büyütmek(3), Piramit(1), Spor Yapmak(1), Kendini İfade Etme(1)</i>	15	12,93
Üretkenlik Olarak Öğretim Yöntemi	<i>Heykel Yapmak(1), Hikaye Anlatmak(1), Yemek Yapmak(1), Yenilik Oluşturmak(1), Buluş Yapmak(1), Roman Yazmak(1), Deney Yapmak(1), Tiyatro(1), Boşluk Doldurma(1), Hizmet Vermek(1), Oyun(5), Puzzle(4), Bahçe(1)</i>	20	17,24
Yardımcı Kavramlar Olarak Öğretim Yöntemi	<i>Joker(2), Asistan(1), Teknik-Taktik(2), Reçete(2), Baharat(1), Kiler(1), Merdiven(2), Cankurtaran(1), Açık Büfe(1), Çilingir(1)</i>	14	12,07
Yol Gösterici Olarak Öğretim Yöntemi	<i>Navigasyon(1), Araba(2), Yol Çizgisi(1), Tabela(3), Kılavuz(3), Rehber(7), Pusula(5), Işık(4), Ulaşım Aracı(1), Hedefe Giden Yol(3), Köprü(2)</i>	32	27,59
Toplam		116	100

Beden eğitimi öğretmenlerinin ifade ettikleri metaforik kavramlar 6 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler arasında frekans ve yüzde değerlerine bakıldığında, ‘‘yol gösterici olarak öğretim yöntemi’’ kategorisinde bulunan metaforların toplam frekans değerlerinin en yüksek olduğu ‘‘soyut kavramlar olarak öğretim yöntemi’’ kategorisinin ise en düşük olduğu görülmektedir.

Kategorilere ait katılımcı görüşleri başlıklar altında verilmiştir:

1- Araç Gereç Olarak Öğretim Yöntemi

Bu kategori altında toplamda 13 farklı metafor (f=25) yer almaktadır. Bu metaforlara yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

- ‘Her kilidi her anahtar açmaz. Doğru anahtarı bulmak gerekir.’ (Anahtar)
- ‘Her öğrencinin bilgiyi alış şekli farklıdır ve hepsi için gerek duyulan anahtar tek değildir.’ (Anahtar)
- ‘Eğitim bir yemektir öğretim yöntemi de o yemekten ne kadar verimli, kaliteli ve işlevsel eğitim alabildiğinizin ölçütüdür.’ (Kaşık)
- ‘Siz ne iseniz, öğrencinize de ancak onu yansıtabilirsiniz.’ (Ayna)
- ‘Yöntemleri kullanarak istediğimiz kompozisyonları oluşturabiliriz.’ (Enstrüman)
- ‘İyi bir öğretmenin elinde öğrenci olumlu bir şekilde gelişim gösterecek ve bambaşka birisine dönüşecekken kötü birisinin elinde kötü bir evrilme oluşacaktır.’ (Sihirli değnek)
- ‘Doğru kişinin elinde olduğunda inanılmaz etkiler yapabilirken yanlış kişilerin elinde ne olacağı tahmin edilemez.’ (Sihirli değnek)
- ‘Aktarmak istediğimiz bilgi yükünü öğretim yöntemleri ile alıcıya aktarırız.’ (El arabası)
- ‘Her öğrencinin algısı farklı olduğu için ona uyabilecek yöntemi denemek gerekir. Fakat öğretmen bu yöntemleri bünyesinde bulundurmalıdır.’ (İsviçre çakısı)

2- Soyut Kavramlar Olarak Öğretim Yöntemi

Bu kategori altında katılımcılar tarafından 7 farklı (f=10) metafor tercih edilmiştir. Bu metaforlara yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

- ‘Hareketlerin birbirini izleyen sıraların tam ve doğru şekilde uygulanması gösteriye benzemektedir.’ (Gösteri)

- *'Hayatta değer verdiğimiz önemli ve gerekli işleri yöntemler aracılığıyla öğretiriz. Bu sebeple hayatın taa kendisidir.'* (Hayat)
- *'Farklı yöntem ve teknikler kullanılabilirdiğinden hem sizin için hem öğrenci için geçerlidir.'* (Eğlence)
- *'Öğrenmeyi kolaylaştırır ve anlaşılır kılar. Püf noktaları ne kadar iyi bilerseniz işiniz o kadar kolaylaşır.'* (Püf nokta)

3- Temel Olarak Öğretim Yöntemleri

Bu kategori altında toplamda 10 farklı metafor (f=15) yer almaktadır. Bu metaforlara yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

- *'Temeli iyi olan her çocuk başarılı olabilir. Öğretimin temeli de kullanılan yöntemlerdir.'* (Bina temeli)
- *'Çocuklar güçlenmeleri, büyümeleri ve gelişmeleri için gerekli her şey onların içinde vardır.'* (Temel besin)
- *'Öğrencilere sunulacak bilgiler onların eğitim hayatlarına gün ışığı etkisi yapacaktır'* (Güneş)
- *'Aşamalı bir şekilde ilerler.'* (Piramit)
- *'Çünkü ağaç; gövdesi, dalı, yaprakları ve meyvesi ile bir bütünlüğü ve uyumu temsil eder.'* (Ağaç)
- *'Her ağaç farklı ilgi ve sulama ister ve bunun sonucunda verimli olup ona göre meyve verir.'* (Ağaç)
- *'Kendinizi ve konuyu anlamlı kılmak karşınızdaki öğrencilere doğru ve anlaşılır bir şekilde aktarmanız gerekir. Siz kendinizi ve konuyu doğru ifade edebilesiniz ki kazanım gerçekleşsin.'* (Kendini ifade etme)

4- Üretkenlik Olarak Öğretim Yöntemi

Bu kategori altında katılımcılar tarafından 13 farklı (f=20) metafor tercih edilmiştir. Bu metaforlara yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

- *'Kişinin en iyi algısına göre anlatım şeklini oluşturur ve sevdiği oyunu asla unutmazsın.'* (Oyun)
- *'Oyunu oynayan iki tarafta sevdiği ve eğlendiği için onun bir parçası olurlar.'* (Oyun)
- *'Eğitim bir yemektir. Yöntem ise o yemeği yapabilme ölçütüdür.'* (Yemek yapmak)

- ‘Her bir parça (yöntem) farklıdır. Eğer ki doğru yerlere koyulmazsa sonuca varılamaz yani öğrencilere doğru yöntem ve teknikle anlatılmazsa verimli olunmaz.’ (Puzzle)
- ‘Yüzlerce çeşit bitkilerin olduğu bahçeye benzer. Faydalı olanını seçip çocuklarımıza sunmak bizim elimizdedir.’ (Bahçe)
- ‘Bilinmeyenden bilene yolculuktur ve aşama aşama öğrenilen zamanla üzerine katılarak ilerleyen bir süreçtir.’ (Buluş yapmak)
- ‘Yazının gelişme bölümüne benzer. Var olanı doğru metotla süslemek gibidir.’ (Roman yazmak)
- ‘Yontulmamış bir mermerin doğru dokunuşlarla müthiş bir sanat eserine dönüşme sürecidir. Yöntemler burada doğru alet edavatı temsil ederler.’ (Heykel yapmak)
- ‘Çünkü iyi bir dille anlatılmazsa sahnede hiç konuşmamak daha iyidir.’ (Tiyatro)

5- Yardımcı Kavramlar Olarak Öğretim Yöntemi

Bu kategori altında toplamda 10 farklı metafor (f=14) yer almaktadır. Bu metaforlara yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

- ‘Tekniğiniz olmazsa, taktiği uygulayamazsınız.’ (Teknik-taktik)
- ‘Her durum için kullanabileceğiniz bir karttır.’ (Joker)
- ‘Farklı sorunlara farklı çözümler uygulanır. Tıpkı bir hastalığı tedavi eder gibi.’ (Reçete)
- ‘Sonradan kullanmak için depoladıklarımı, yeri zamanı gelince ihtiyacıma göre oradan çıkarır kullanırım.’ (Kiler)
- ‘Merdiven gibi basamak basamak çıkarırsınız. Basamaklar eksik olursa hedefe ulaşması zorlaşır.’ (Merdiven)
- ‘Her öğrenci ayrı bir kapıdır ve tüm kapıları açmamızı, hepsine ulaşmamızı sağlar.’ (Çilingir)
- ‘Eğitim-öğretimin tuzu biberidir.’ (Baharat)

6- Yol Gösterici Olarak Öğretim Yöntemi

Bu kategori altında toplamda 11 farklı metafor (f=32) yer almaktadır. Bu metaforlara yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

- ‘Öğretmenin öğretirken kullandığı bir yol haritasıdır’ (Navigasyon)
- ‘Gidilmesi gereken yola hedefe sizi ulaştıracak olan araçtır.’ (Araba)

- ‘Öğrencilere kazandırılacak davranışlarda yöntemler sayesinde istenilen yönde yönlendirmeler yapılabilir.’ (Hedefe giden yol)
- ‘Bazen yol gösterici öneriler sunan, bazen tarifler veren bazen de yolun kendisidir.’ (Köprü)
- ‘Çünkü yolumuz çok çeşitli ve karmaşık nereye sapacağımızı ne kadar devam etmemiz gerektiğini anlamamıza yardımcı olur ayrıca hedefimiz olan varacağımız yere ne kadar kaldığını, yolda nelere dikkat etmemiz gerektiğini viraj mı var düz yol düz mü yanlış yola girdik mi bunları anlamamıza yardım eder.’ (Tabela)
- ‘Sorunu çözmek, deneyimlemek için bilinçli bir yol, yöntem takip etmek gerekir.’ (Yol çizgisi)
- ‘Bilginin nasıl aktarılacağını bize gösterir.’ (Kılavuz)

‘Dik bir dağa nasıl çıkılacağını bize anlatan ve gösterendir.’ (Rehber)

TARTIŞMA

Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemlerine yönelik metaforik algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmış bu çalışmaya 133 kişi katılmıştır. Çalışma sonucunda katılımcılar tarafından 64 farklı metafor olmak üzere toplamda 116 metafor oluşturulmuştur. Bu metaforlar, ‘‘Araç Gereç Olarak Öğretim Yöntemi’’, ‘‘Soyut Kavramlar Olarak Öğretim Yöntemi’’, ‘‘Temel Olarak Öğretim Yöntemleri’’, ‘‘Üretkenlik Olarak Öğretim Yöntemi’’, ‘‘Yardımcı Kavramlar Olarak Öğretim Yöntemi’’ ve ‘‘Yol Gösterici Olarak Öğretim Yöntemi’’ olmak üzere 6 farklı kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler altında en çok metafor barındıran kategori ‘‘Yol Gösterici Olarak Öğretim Yöntemi’’ (f=32) olurken, en çok farklı sayıda metafor (f=13) ‘‘Araç Gereç Olarak Öğretim Yöntemi’’ ve ‘‘Üretkenlik Olarak Öğretim Yöntemleri’’ kategorileri altında yer almıştır. Bunun yanı sıra en sık tekrar edilen metaforlar ise; rehber ve anahtardır (f=7). Beden eğitimi öğretmenleri tarafından üretilen 64 farklı metafora bakıldığında, olumsuz bir metafor ifadesine rastlanmadığından genel olarak beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemlerine yönelik algılarının olumlu olduğu söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemleri kavramına ilişkin düşüncelerinin belirlenebilmesi için metaforlardan yararlanan çalışmalara rastlanılmamıştır. Bunun yanında diğer branş öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öğretim

yöntemlerine yönelik metaforik algılarıyla ilintili sınırlı sayıda çalışma (Işık, 2014; Turan, Yıldırım ve Tikman, 2016; Çetinkaya ve Eskici, 2018; Koç ve Erdem, 2020) bulunmaktadır.

Koç ve Erdem (2020) tarafından yapılan ‘Öğretmen Adaylarının Öğretim Yöntemi Kavramına İlişkin Metaforik Algıları’ konulu çalışma sonucunda, 57 farklı metafor belirtmişlerdir. Bu metaforlar arasında en sık kullanılmış olan metaforlar sırası ile pusula (f=34), anahtar (f=30), ilaç (f=28), ışık (f=24), tuz (f=16) ve su (f=14) olarak belirtilmiştir. Öğretmen adaylarına yönelik bu çalışmada, metaforik kavramların çalışma bulgularımızın aksine çok sık tekrar ettiği görülmektedir. Bununla birlikte pusula, anahtar ve ışık kavramlarının çalışmamızda beden eğitimi öğretmenleri tarafından da tercih edildiği gözlenmiştir. Çetinkaya ve Eskici (2018), öğretmenlerin öğretmeye yönelik metaforik algılarını belirlemeye yönelik çalışmalarında, 159 farklı metafor imgesini 8 kavramsal kategori altında toplarken en sık tercih edilen kavramın “Işık” (f=21) olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmalar karşılaştırıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yöntemlerinin kendilerinde oluşturduğu algıyı ifade etmek için kullandıkları ‘Işık’ kavramı (f=4) diğer imgelemelere göre daha sık olduğu görülmektedir. Turan, Yıldırım ve Tikman (2016) öğretmen adaylarına “öğretim” kavramıyla imgesel olarak özdeşleştirdikleri metaforlar sormuşlar ve sonuç olarak 39 imgesel metafor olmak üzere “hayat, okul, ağaç, su” gibi metaforlar üretildiğini ve en sık olarak ‘yaşam’ (f=19) imgesinin kullanıldığını belirtmişlerdir. Işık (2014) tarafından, öğretmeni adaylarının öğretim kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesine yönelik yapılan tez çalışmasında 96 adet metafor 7 farklı kategori altında toplanmıştır. Üretilen metaforların frekans değerlerine yer verilmemiştir. Yapılmış olan çalışmalarda ortaya çıkan verilerin diğer çalışma verileriyle paralellik göstermemesinin nedeni olarak katılımcıların bireysel farklılıkları özelinde algıların kişiden kişiye değişebileceği gösterilebilir. Bunun yanında nitel çalışmaların araştırmacısına esneklik sağlaması genelinde de açıklanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, öğretim yöntemlerinin beden eğitimi öğretmenleri için; onlara yol gösteren, yardımcı olan ve ders içinde üretkenliklerini artırmaya yarayan araç gereçler olduğu söylenebilir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin ‘Yol Gösterici Olarak Öğretim Yöntemini’ teması altındaki metaforları çoğunlukla tercih etmeleri sebebiyle mesleki yaşantıları esnasında bireylere yol göstermek, rehberlik etmek süratiyle kazanımlara ulaşmayı hedefledikleri söylenebilir. Çalışma sonucuna ek olarak, beden eğitimi özelinde tüm branşlardan öğretmenler ve kullandıkları öğretim yöntemleri arasındaki ilişkilerin daha derinlemesine incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Arslan, M.M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim*, 0(171), 100-108.
2. Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, S. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
3. Cetinkaya, S. & Eskici, M. (2018). Öğretmenlerin Öğretmeye Yönelik Metaforik Algıları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 253-271. doi: 10.29329/mjer.2018.147.14
4. Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 269-283
5. Demirel, Ö. (2017). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem.
6. Erarşlan, L. (2011). Sosyolojik Metaforlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 27,1-22.
7. Ersoy, A.F. (2016). Fenomenoloji. Eğitimde nitel araştırma desenleri. (Edt: A. Saban ve A. Ersoy). Ankara: Anı.
8. Işık, Ö. (2014). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen, Öğretme ve Öğrenme Kavramları İle İlgili Metaforik Algılarının Yapılandırmacı Yaklaşım Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
9. Koç, E.S. & Erdem, A. (2020). Öğretmen Adaylarının Öğretim Yöntemi Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-12.
10. Mahiroğlu, A. (2011). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler. Demirel, Ö.-Kaya, Z. (Edt.) *Eğitim Bilimine Giriş*. Pegem Akademi
11. Santrock, J.W. (2018). *Eğitim Psikolojisi* (D.M., Siyez, çev.). Ankara: Nobel.
12. Schunk, D.H. (2014). *Öğrenme Teorileri* (M, Şahin Çev.). Ankara: Nobel.
13. Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Anı.
14. Turan, M, Yıldırım, E. & Tıkman, F. (2016). Öğretmen Adaylarının Eğitim Ve Bazı Temel Kavramlara İlişkin Metaforik Algıları. *Education Sciences*, 11 (4), 217-242.
15. Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Araştırma Makalesi

Künye: Boyacı, M., Türkay, K. & Pepe, K. (2020). Spor organizasyonlarının yapıldığı yere turizm ve sosyokültürel olarak sağladığı katkılara yönelik halk görüşünün incelenmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

SPOR ORGANİZASYONLARININ YAPILDIĞI YERE TURİZM VE SOSYOKÜLTÜREL OLARAK SAĞLADIĞI KATKILARA YÖNELİK HALK GÖRÜŞÜNÜN İNCELENMESİ (Erzurum 2011 Dünya Universityade Kış Oyunları Örnek Çalışma)

Mustafa BOYACI¹, İ. Kubilay TÜRKAY², Kadir PEPE³

ÖZ

Araştırma spor organizasyonlarından Erzurum 2011 Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunlarının yapıldığı yere Turizm ve sosyokültürel açıdan sağladığı katkılara yönelik halk görüşünün incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Erzurum ili il merkezi, örneklem grubunu ise burada yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun bir anket geliştirilmiştir. Anketin anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Anketin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,89 bulunmuştur. Anketler çalışma evrenini temsil edecek şekilde her semtten tesadüfî örneklem yöntemiyle birebir görüşülerek anket hakkında bilgi verildikten sonra 1339'u erkek, 809'u kadın olmak üzere 2148 kişiye uygulanmıştır.

Elde edilen verilere İstatistiksel işlem olarak frekans f (%) ve Ki-Kare (X^2) teknikleri uygulanmıştır. Değişkenlere göre verilen cevaplar arası farkın yorumlanmasında 0,05 güven aralığı kabul edilerek yorumlar yapılmıştır.

Verilerin değerlendirmesi sonucunda, Erzurum 2011 dünya Üniversitelerarası kış oyunlarının Erzurum iline turizm ve sosyokültürel açıdan sağladığı katkılara yönelik katılımcıların, cinsiyet değişkeninde olumlu yönde anlamlı farklılıklar olmakla birlikte, genel olarak Erzurum ilinde ulusal ve uluslararası turizmin gelişimini sağladığı, ili tarihi ve kültürel açıdan ulusal ve uluslararası düzeyde tanıttığı, insanlar arasında diyalogu arttırdığı görüşünde olduklarını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Spor organizasyonu, Turizm, Sosyokültürel, Katkı.

INVESTIGATION OF PUBLIC OPINION FOR TOURISM AND SOCIOCULTURAL CONTRIBUTIONS TO SPORTS ORGANIZATIONS (Erzurum 2011 World University Winter Games Case Study)

ABSTRACT

The research was conducted in order to examine the public opinion about the contributions of tourism and socio-cultural aspects to the place of Erzurum 2011 World Interuniversity Winter Games.

The population of the study consists of the city center of Erzurum province and the sample group consists of individuals living here. The data were obtained by survey method. A questionnaire was developed for the purpose of the study. The comprehensibility, scope validity and reliability of the questionnaire were ensured. Cronbach's Alpha reliability coefficient of the questionnaire was found to be 0.89. The questionnaires were applied

¹ İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Samsun.

0000-0001-7694-3804

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta.

0000-0002-8014-1203

³ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Burdur.

0000-0002-3207-6726

to 2148 individuals, 1339 male and 809 female, after random interviews from each neighborhood representing the study population.

Frequency f (%) and Chi-Square (X²) techniques were used as statistical process. In the interpretation of the difference between the answers given according to the variables, 0.05 confidence interval was accepted.

As a result of the evaluation of data, Erzurum 2011 world inter-university winter games contributed to the contribution of tourism and socio-cultural aspects of Erzurum to the province of Erzurum. It can be said that they believe that it promotes dialogue between people.

Keywords: Sport organization, Tourism, Sociocultural, Contribution.

GİRİŞ

Sporun tarihsel süreç içinde toplumsal gelişimime paralel olarak farklı biçimlerde yapıldığı ve algılandığı görülmektedir.

Spor, Latince kökenli bir kavram olup "desport" ve "disport" kelimelerinin kısaltmasıdır. Oyun, eğlence, oyalanma, hoşça vakit geçirme, vücudu çalıştırma anlamına gelmektedir. Spor; İngilizce 'de "sport" (zaman öldürme-eğlenme-oyalanma-rahatlama) biçiminde yer edinen ve bütün dünya dillerine de aynı şekilde yayılmıştır. Türkçe de spor; "tek başına, toplu veya takım halinde yapılan, kendine özgü kuralları, teknikleri olan, bedensel ve zihinsel yetilerin gelişimini sağlayan, eğitici, eğlendirici uğraş, vücudun gücünü artırmak için yapılan çalışma" anlamına gelmektedir (Savaş, 1997). Bilim insanlarının yaptığı diğer başka tanımlara da baktığımızda özde aynı olmakla birlikte bakış açılarına göre farklı biçimlerde tanımlandıkları görülmektedir. Bunlardan (Alptekin, 1982) sporu; tek başına veya toplu olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan, genelde bir yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yetilerinin gelişimini sağlayan eğitici ve eğlendirici uğraş olarak tanımlarken, (Tek,2006) ise bireysel veya toplu oyunlar biçiminde, fiziksel, ruhsal, sinirsel, düşünsel rahatlamayı ve gelişmeyi sağlamaya yönelik alışkanlıklar veya resmi bir çerçevede düzenlenen yarışmalar şeklinde icra edilen, belli bir düzen veya kesin kurallar içinde, bilimsel yöntemlere göre yapılan beden hareketlerine veya yoğun kas çabaları olarak tanımlamaktadır.

Bu tanımlar doğrultusunda spor; insanların fiziksel ve ruhsal gelişimine katkı sağlayan, belli kurallar çerçevesinde düzenlenen yarışmalar ve toplumun sosyalleşmesi, bütünleşmesi ve dayanışmacı bir yapıya dönüşmesine yardımcı olan, sosyal ve ekonomik açıdan faydaları çoğalan bir olgudur.

Spor insanlığın bilinen tarihinden bu yana ulusal ve uluslararası düzeylerde yapıldığı ve buna yönelik organizasyonların olduğu bilinmektedir.

Sporun beş bin yıllık tarihsel süreci ile ilgili yapılan çalışmalarda, yeniçağa kadar spor organizasyonlarının şölenler/spor şenlikleri şeklinde düzenlendiği görülmektedir (Voigt, 1988). İnsanlığın başlangıcıyla yaşıt olan spor, insanın kendisini korumak, yaşamını sürdürmek amacıyla yaptığı uğraşlar ile başlamıştır. Çünkü o dönemde kendini savunmak için hiçbir araç

ve gerece sahip olmayan insanın, savunma araçları kolları, ayakları ve vücudu olmuştur. İşte bu uğraşlar, sporun temelini oluşturmuş ve disipline edilerek birer spor branşı olmuştur. Önceleri genel olarak bireysel bir faaliyet olan spor, zamanla yaygınlaşarak insanlık tarihinde görülmemiş toplumsal bir olay ve olgu haline gelmiştir. Sporun, giderek toplumsallaşması süreci içinde, 1810'larda militarizm ve siyasetle, 1870'lerde piyasa ekonomisinin yasallıklarıyla, yirminci yüzyıla birlikte de uluslararası düzeyle bağlantılar kurmaya başlamıştır (Fişek, 2003). 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren ise, spor çeşitli uluslararası kuruluşlar şeklinde evrensel çapta, ulusal uzantılarıyla da ülkeler çapında örgütlenmiştir. Bu örgütlenmelerden biri de, Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve ülkelerdeki uzantısı Milli Olimpiyat Komiteleridir. Bu komiteler bir takım toplantılar düzenleyerek bazı kararlar almıştır. Buna göre, eskiden olduğu gibi olimpiyatların dört yılda bir düzenleneceği, amatör spor branşlarında yarışmaların yapılacağı, her olimpiyatın başka bir ülkede düzenleneceği kararlaştırılmıştır. Böylece, ilk modern olimpiyat 5 Nisan 1896 tarihinde Atina'da gerçekleşmiştir. Bu ilk olimpiyatı her dört yılda bir gerçekleşen diğer olimpiyatlar takip ederek günümüze kadar gelinmiştir (Yıldız ve Bitirim, 2005). Yine, 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren çeşitli spor dallarına ait dünya çapında Uluslararası Federasyonlar, ülkeler çapında ise Ulusal Federasyonlar kurulmuş ve bu kuruluşlar tarafından çeşitli branşlarda organize edilen, dünya ve kıta şampiyonaları, bölgesel şampiyonalar ve uluslararası yarışmalar ile spor, tüm dünyada yaygınlaşmış ve kitleleri peşinden sürüklemiştir (Saltuk, 1995).

Bu süreç içinde, sporun insanlık için çok ciddi bir çaba olduğu ve dinlerin, inançların, ideolojilerin ve her çeşit insanca özelliklerin ayrılıklarını ortadan kaldıran, insanları birleştiren ve bir araya getiren bir sembol olduğu zamanla anlaşılmıştır. Bu arada, ülkelerin/kurumların/toplumların daha fazla özen gösterdikleri, ekonomik, politik ve sosyal çıkar beklentisi içinde oldukları bir organize faaliyet şeklini almıştır. Netice de spora ilginin artması, ülkeleri ve çeşitli toplumsal kurumları bu konuda uluslararası boyutlarda büyük katılımın sağlandığı spor organizasyonları yapmaya yöneltmiştir. Böylece, düzenlenen bu organizasyonlarda, spor yaygınlaşarak kitleleşmiş modern haline kavuşmuştur (Edwards, 1973).

Günümüz imkân ve teknolojileri ile çeşitli spor branşlarında düzenlenen faaliyetler, uydular aracılığı ile bütün dünya ülkelerinin televizyonlarında anında seyredilebilmektedir (Johns, 1995). Teknolojik gelişmelerin sağlamış olduğu bu özelliklerden bütün ülkeler mümkün olduğunca yararlanmak istemektedirler ve bu durumda spor alanında uluslararası rekabeti

oluşturmaktadır. (Badiru, 1991). Sporun uluslararasıdaki önemi de dikkate alındığında üstün yararlarından ötürü vazgeçilmez sosyal bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Tek, 2006).

Spor yarışmalarında, spora aktif katılanlar sporcular ve pasif katılanlar seyirciler, birde sporu organize edip spor yarışmalarını başından sonuna kadar yürütmek için görev alanlar bulunmaktadır. İnsanlar spor yarışmalarını yerinde seyretmek için katılımında bulunmaktadır. Bun da spor turizmi olarak adlandırılmaktadır.

Turizm kavramı insanların sürekli çalışma ve ikamet ettikleri yer dışında yaptıkları seyahat ve konaklamalarından meydana gelen ilişki ve olayların tümü şeklinde tanımlanmaktadır (Kozak, vd., 2001:2-3). Turizm kavramı da bireylerin katılım anlayışına göre kültür, inanç, kış, kongre, şehir, spor vb turizm olarak adlandırılmaktadır.

Spor turizmi, kişilerin eğlenmek amacıyla sürekli yaşadıkları yerden ayrılarak, spor faaliyetlerini izlemek veya bu faaliyetlere katılmak amacıyla yaptıkları seyahatler olarak tanımlanmaktadır (Gibson, 1998:46). Spor turizmi, insanların önceden belirlenmiş spor faaliyetine aktif yada pasif katılımı ile gerçekleşen seyahatlerden oluşan turizm türüdür (Turco vd., 2002:6). Diğer bir anlatımla spor turizmini (Ross, 2001:3), sporla ilgili faaliyetleri yapmak veya izlemek için yapılan seyahat ve deneyimler olarak tanımlarken, (Weed, 1997:5) evden uzakta spor aktivitelerine katılma veya seyretme amacıyla yapılan ticari amaç taşımayan seyahat olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımlardan anlaşıldığı spor turizmine yönelik faaliyetler üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; oyunlara aktif olarak katılmak, faaliyetlere katılanları desteklemek ve bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği yerleri ziyaret etmektir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:183-195).

Spor organizasyonunun yapıldığı ülke, bölge ve yerlere, toplumsal, sağlık ve çevresel birçok olumlu ve olumsuz etkileri olmaktadır. Düzenlenen spor organizasyonuna gelen aktif veya pasif katılımcı beraberinde para, fikir ve yenilik getirirken, karşı taraftan da talep olarak beslenme, barınma ve eğlenme beklentisi içerisindedir. Bu durumlar belirli bir kesim tarafından olumlu görülürken, bir kesim için ise toplumsal sorunların ortaya çıkması, çevre sorunları oluşturması toplumsal yapı üzerinde olumsuz etkilere neden olan faaliyet olarak görülebilmektedir.

Günümüzde spor organizasyonları yapıldığı ülke, bölge ve yere gelir getirici özelliği ile öne çıkmaktadır. Ulusal ve uluslararası yapılan spor organizasyonlarının öncelikle yapıldığı yere ve tüm dünya millet ve devletleri açısından birçok katkısının olduğu tartışma kabul etmeyecek kadar açık olduğu görülmektedir.

Bu araştırma spor organizasyonlarının yapıldığı yere sosyal ve turizm açısından sağladığı katkıların ortaya konması amacıyla yapılmıştır. Spor organizasyonların yapıldığı yere sosyal ve turizm açısından sağladığı katkıların tespitinin yapılması ve daha fazla katkının sağlanması için eksikliklerin giderilmesi açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma “Erzurum 2011 Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunlarının” yapıldığı yere turizm ve sosyokültürel açıdan sağladığı katkılara yönelik halk görüşünün belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Erzurum ili il merkezi, örneklem grubu ise burada yaşayan 18 yaş ve üstü, her semtten tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada veriler teorik çerçeve yazılı kaynaklardan, çalışma alanındaki veriler ise anket uygulaması ile elde edilmiştir. Anket konunun uzmanlarının görüşleri alınarak hazırlanmış ve anlaşılabilirliği ve kapsam geçerliği sağlanmıştır. Hazırlanan anketin ilk ve son testlerine verilen cevapların istatistiksel işlemi sonucunda Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı 0,92 bulunmuştur. Ankette bilgi toplama niteliğinde likert tipi sorular bulunmaktadır. Likert tipi sorular “ Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum” olmak üzere beş derecelidir.

Çalışma alanından veriler, evreni temsil edecek şekilde her semtten tesadüfi örneklem yöntemiyle birebir görüşülerek anket hakkında bilgi verildikten sonra 1339’u erkek, 809’u kadın olmak üzere 2148 kişiye uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistik işlem için uygun programda bilgi sayar ortamına aktarılmıştır. İstatistiksel işlem olarak frekans (f), yüzde (%) ve ki-kare (X^2) teknikleri kullanılmıştır. Değişkenlere göre verilen cevaplar arası farkın yorumlanmasında 0,05 güven aralığı kabul edilerek yorumlar yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri Dağılımı

Değişkenler	N(Dağılım)	%(Dağılım)
Cinsiyet	Erkek	1339
	Kadın	809
	Toplam	2148
Yaş	18-25 Yaş	826
	26-30 Yaş	438
	31-35 Yaş	459
	36 ve üzeri Yaş	425
	Toplam	2148
	İlköğretim	199
Ortaöğretim	639	

Eğitim	Üniversite	1242	57,8
	Yüksek Lisans	68	3,2
	Toplam	2148	100,0
İkamet	Erzurum merkez	1577	73,4
	Merkez ilçe	409	19,0
	Merkez köy	78	3,6
	Diğer	84	3,9
	Toplam	2148	100,0

Tablo 1’de katılımcıların demografik özellikleri sorgulanmıştır. Bu sorguya göre katılımcıların cinsiyet dağılımlarının % 62,3’ü erkek, %37,7’si kadın, yaş dağılımlarının, %38,5’i, 18-25, %20,4’ü 26-30, %21,4’ü 31-35,%19,8’inin 36 yaş ve üzeri, eğitim durumlarının, %57,8’i üniversite, %29,7’si ortaöğretim,%9,3’ü ilkokul,%3,2’si yüksek lisans, İkamet yerlerinin ise,%73,4’ü Erzurum merkez, %19’u merkez ilçe, %3,6’sı merkez köy, %3,9’u diğer yerlerde oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Erzurum Dünya Üniversiade Kış Oyunlarının Erzurum İline Sosyal ve Turizm Acısından Sağladı Katkılara Yönelik Görüşleri Dağılımı

Değişkenler		Kesinlikle katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	Toplam	X ² /P
1.Kültürler arası diyalogu arttırmıştır.	Erkek	653	487	128	50	21	1339	11,661
		48,8%	36,4%	9,6%	3,7%	1,6%	100,0%	
	Kadın	349	317	107	27	9	809	
		43,1%	39,2%	13,2%	3,3%	1,1%	100,0%	
	Toplam	1002	804	235	77	30	2148	0,020*
		46,6%	37,4%	10,9%	3,6%	1,4%	100,0%	
2.Erzurum ilini dünya ülkelerine tanıtmıştır.	Erkek	659	501	135	31	13	1339	15,173
		49,2%	37,4%	10,1%	2,3%	1,0%	100,0%	
	Kadın	352	353	71	30	3	809	
		43,5%	43,6%	8,8%	3,7%	,4%	100,0%	
	Toplam	1011	854	206	61	16	2148	0,004*
		47,1%	39,8%	9,6%	2,8%	,7%	100,0%	
3.Farklı kültürde insanlarla tanışılmıştır	Erkek	582	527	162	49	19	1339	14,533
		43,5%	39,4%	12,1%	3,7%	1,4%	100,0%	
	Kadın	299	369	87	44	10	809	
		37,0%	45,6%	10,8%	5,4%	1,2%	100,0%	
	Toplam	881	896	249	93	29	2148	0,006*
		41,0%	41,7%	11,6%	4,3%	1,4%	100,0%	
4.Uluslararası turizme	Erkek	675	516	120	18	10	1339	22,487
		50,4%	38,5%	9,0%	1,3%	,7%	100,0%	

katkı sağlamıştır	Kadın	359	340	76	32	2	809	0,000*
		44,4%	42,0%	9,4%	4,0%	,2%	100,0%	
		1034	856	196	50	12	2148	
Toplam		48,1%	39,9%	9,1%	2,3%	,6%	100,0%	
5.Erzurum yöre		557	575	139	38	30	1339	
turizmi canlanmıştır	Erkek	41,6%	42,9%	10,4%	2,8%	2,2%	100,0%	17,807
		280	371	112	35	11	809	
		34,6%	45,9%	13,8%	4,3%	1,4%	100,0%	0,001*
Kadın		837	946	251	73	41	2148	
Toplam		39,0%	44,0%	11,7%	3,4%	1,9%	100,0%	
6.Erzurum da kış spor		612	553	117	34	23	1339	
turizmi canlanmıştır	Erkek	45,7%	41,3%	8,7%	2,5%	1,7%	100,0%	18,905
		305	358	105	28	13	809	
		37,7%	44,3%	13,0%	3,5%	1,6%	100,0%	0,001*
Kadın		917	911	222	62	36	2148	
Toplam		42,7%	42,4%	10,3%	2,9%	1,7%	100,0%	

p<0.05*

Tablo 2’de Katılımcıların Erzurum dünya Universiade kış oyunlarının Erzurum iline sosyal ve turizm açısından sağladığı katkılara yönelik görüşleri sorgulanmıştır. Bu sorguya göre; 2.1.“Kültürler arası diyalogu arttırmıştır” sorgusuna ilişkin katılımcıların toplamda verdikleri cevaplara baktığımızda,%46,6’sı kesinlikle katılıyorum,%37’4’ü katılıyorum, %10,9’u kararsızım, %3,6’sı katılmıyorum,%1,4’ü hiç katılmıyorum dedikleri görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre verilen cevapları irdelediğimizde ise ($X^2=11,661$, $p=0,020$) olduğu görülmektedir. Bu değerlerde istatistiksel olarak $p<0,05$ manidarlık düzeyinde anlamlıdır.

2.2.“Erzurum ilini dünya ülkelerine tanıtmıştır” sorgusuna yönelik katılımcıların toplamda verdikleri cevaplara baktığımızda,%47,1’ kesinlikle katılıyorum,%39,8’i katılıyorum,%9,6’ı kararsızım,%2,8’i katılmıyorum,%0,7’si hiç katılmıyorum cevaplarını verdikleri görülmektedir. Cinsiyetlere göre verilen cevapları irdelediğimizde ise($X^2=15,173$, $p=0,004$) olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır($p<0,05$).

2.3.“Farklı insanlarla tanışılmıştır” soru önermesine yönelik katılımcıların verdikleri cevapları incelediğimizde toplamda verilen cevapların%41’i kesinlikle katılıyorum,%41,7’si katılıyorum,%11,6’sı kararsızım,%4,3’ü katılmıyorum,%1,4’ü hiç katılmıyorum cevaplarını verdikleri görülmektedir. Cinsiyetler arası verilen cevaplara baktığımızda ise, yapılan istatistik analizde ($X^2=14,533$, $p=0,006$) olarak bulunmuştur. Bu değerde istatistiksel açıdan anlamlıdır($p<0,05$).

2.4. “Uluslararası turizme katkı sağlamıştır” sorusuna yönelik katılımcıların verdikleri cevapları incelediğimizde, toplamda verilen cevapların,%48,1’i kesinlikle katılıyorum,39,9’u katılıyorum,%9,1’i kararsızım,%2,3’ü katılmıyorum,%0,6’sı kesinlikle katılmıyorum cevaplarını verdikleri görülmektedir. Cinsiyetlere göre verilen cevaplara baktığımızda, yapılan karşılaştırmalı istatistik analizde($X^2=22,487$, $p=0,000$) olarak bulunmuştur. Bu değerlerde oldukça anlamlıdır($p<0,05$).

2.5.“Erzurum yöre turizmi canlanmıştır” sorusuna ise katılımcıların toplamda verdikleri cevapları incelediğimizde,%39’unun kesinlikle katılıyorum,%44’ü katılıyorum,%11,7’si kararsızım,%3,4’ü katılmıyorum,% 1,9’u hiç katılmıyorum cevaplarını verdikleri görülmektedir. Cinsiyetlere göre verilen cevapları irdedeğimizde ise, yapılan karşılaştırmalı istatistik analizde ($X^2=17,807$, $p=0,001$) olarak bulunmuştur. Bu değerlerde istatistik olarak anlamlıdır($p<0,05$).

2.6. “ Erzurum da kış spor turizmi canlanmıştır” sorusuna yönelik ise katılımcıların verdikleri cevapları irdedeğimizde toplamda, %47,7’sinin kesinlikle katılıyorum, %42,4’ünün katılıyorum,%10,3’ünün kararsızım,%2,9’unun katılmıyorum, %1,7’sinin hiç katılmıyorum cevaplarını verdikleri görülmektedir. Cinsiyetlere göre verilen cevaplara baktığımızda, yapılan karşılaştırmalı istatistik analizde($X^2=18,905$, $p=0,001$) olarak bulunmuştur. Bu değerlerde istatistiksel olarak anlamlıdır($p<0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada “2011 Erzurum Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunlarının” Erzurum ili sosyal ve turizmine sağladığı katkıların incelenmesi için yapılmıştır. Araştırma kapsamında bu sosyal açıdan katılımcılara sorulan soru önermelerinden, “Kültürler arası diyalogu arttırmıştır, Erzurum İlini dünya ülkelerine tanıtmıştır, farklı kültürde insanlarla tanışılmıştır” sorularına yönelik genel olarak kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum görüşünde oldukları görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre verilen cevapların karşılaştırmalı istatistik analizinde ise, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir($p<0,05$). Verilen cevaplar ayrıntılı irdelendiğinde farklılıkların olumlu yönde olduğu, erkeklerin, kadınlara göre daha olumlu baktıkları görülmektedir. Bu sonuçlara göre spor organizasyonlarının yapıldığı yere sosyal ve kültürel katkısının olduğunu söyleyebiliriz Donuk ve Ataman (2006) Olimpiyat oyunlarının kente katkıları ve üniversite öğrencilerinin konuya ilişkin görüşleri çalışması ve Zahou ve Ap (2009), 2008 Pekin Olimpiyatlarının Sosyal Algısı çalışması ile (Bektaş, 2010;20) spor turizmi organizasyonlarında turistlerle yöre halkı arasında belirli ölçüde kültürel alış veriş

gerçekleştirerek, çeşitli sosyal ve kültürel değişimlerin olduğu bulgu ve görüşleri araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

“Uluslararası turizme katkı sağlamıştır, Erzurum yöre turizmi canlanmıştır, Erzurum da kış spor turizmi canlanmıştır” sorgusuna yönelik katılımcılar genel olarak kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Cinsiyet değişkeninde ise istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı farklılık görülmektedir($p<0,05$). Verilen cevaplar ayrıntılı irdelendiğinde farklılığın olumlu yönde olduğu ve erkek katılımcıların kadınlara göre daha olumlu baktıkları görülmektedir. Bu sonuca göre spor organizasyonlarının yapıldığı yere turizm açısından katkı sağladığını söyleyebiliriz. Bu sonuç, Cerrahoğlu (2006) Almanya 2006 Dünya futbol şampiyonasının sosyo-ekonomik analizi çalışmasında uluslararası spor organizasyonlarının turizm ve istihdama katkısının olduğunu, Alamut (2010) Kırkpınar güreşlerinin turizm boyutunu incelediği çalışmasındaki Kırkpınar güreşlerinin turizme katkısı olduğu, Salahoğlu (2010) “spor turizminde hizmet kalitesinin değerlendirilmesi” ile ilgili çalışmadaki, spor turizmi kapsamında gerçekleştirilen çeşitli organizasyonların, Türkiye turizmine katkısının olduğu, Çakıcı vd., (2014)’te “büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmaya değer mi? Ekonomik beklentiler ve turizm açısından bir değerlendirme” adlı çalışma bulgusu ile , Karakoç (2011)’de gerçekleştirdiği çalışmasında “2010 dünya basketbol şampiyonasının spor turizmine ve ülke ekonomisine etkileri, çalışma bulgusu, Duran vd., (2013)’te “Mersin 2013 “17. Akdeniz oyunları oyunlar köyü konaklama operasyon süreci” çalışmasındaki spor organizasyonlarının turizmi canlandıracağı görüşü ile Öztürk ve Yazıcıoğlu, (2002)’de gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine yapmış olduğu çalışma bulguları ve görüşleri araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak; araştırma kapsamında elde edilen veriler göre, Erzurum 2011 dünya üniversitelerarası kış oyunlarının yapıldığı süreçte ve sonrasında, Erzurum iline, Turizm ve sosyo- kültürel açıdan katkısının olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

1. **Donuk, B. , Ataman, H. B.** (2006). Olimpiyat Oyunlarının Yapıldığı Kente Etkileri ve Üniversite Öğrencilerinin Konuya İlişkin Düşünceleri, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
2. **Cerrahoğlu, N.** (2006). Almanya 2006 Dünya Futbol Şampiyonasının Sosyo- Ekonomik Bir. Analizi, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
3. **Alamut, B.** (2010). Tarihi Kırkpınar Güreşinin Turizm Boyutu, 5. Uluslararası Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne.
4. **Zhou, Y., Ap, J.** (2009). Residents' Perceptions towards the Impactsof the Beijing 2008 Olympic Games, Macau University of Science and Technology, Macau SAR, China.
5. **Savaş, İ.** (1997). Spor Genel Kültürü, İnkilap Kitabevi, İstanbul.
6. **Alptekin, G.** (1982). Ansiklopedik Spor Dünyası, Serhat Yayınlan, İstanbul.
7. **Tek, T.** (2006). Türkiye'de Uluslararası Spor Organizasyonları Düzenleyen Federasyonların Karşılaştıkları Problemler, Yüksek Lisans Tezi

- Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
8. **Voigt, D.** (1998). (Çev. Atalay, A) Spor Sosyolojisi, Alkım Yayınları, Ankara.
  9. **Fişek, K.** (2003). Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi, YGS Yayınları, İstanbul.
  10. **Yıldız, E., Bitirim, S.** (2005). Kültürlerarası İletişim Açısından Üniversite (Dünya Üniversite Oyunları) İzmir, İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi, İstanbul.
  11. **Saltuk, S.** (1995). Antik Stadyumlar, İnkilap Kitabevi, İstanbul.
  12. **Edwards, H.** (1973). The Sociology of Sport, Dorsey, New York.
  13. **Johns, T.G.** (1995). Managing the Behaviour of People Working in Teams- Applying the Project Management Method, International Journal of Project Management, U.S.A.
  14. **Badiru, A.B.** (1991). Project Management Tolls for Engineering and Managemen Professionals, Instute of Industrial Engineers, U.S. A.
  15. **Kozak N., Kozak, A., M., Kozak, M.** (2001). Genel Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara.
  16. **Gibson, H.** (1998). Active Sport Tourism: Who Participates?, Leisure Studies, 17,(2-3), 46-170.
  17. **Turco, D.M., Riley, R.S., Swart, K.** (2002). Sport Tourism, USA: Fitness Information Technology Inc.
  18. **Ross, S. D.** (2001). Developing Sport Tourism. An e-Guide for Destination Marketers and Sports Events Planners, National Laboratory for Tourism and e Commerce. Illinois: Univeristy of illinois at Urbana-Champaign: 3,ss.3-7.
  19. **Weed, M.** (1997). Influences on Sport Tourism Relations in Britain: The Effects of Government Policy, Tourism Recreation Research, 22 (2): 5.
  20. **Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ.** (2002). “Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma”. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 183-195.
  21. **Duran, A., Akın, M., Akdağ, G., Dönmez, B., Güler, O. ve Benli, S.** (2013). “17. Akdeniz Oyunları Oyunlar Köyü Konaklama Operasyon Süreci”. 14. Ulusal Turizm Kongresi: pp.1385-1404, 05-08 Aralık 2013, ISBN: 978-605-5216-74-0, Kayseri
  22. **Salahoğlu, H. P.** (2010). Spor Turizmde Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi: Antalya’daki Futbol Kampları Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
  23. **Bektaş, F.** (2010). Kaçkar Havzası Trekking Parkurlarının Spor Turizmi Bakımından Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
  24. **Çakıcı, C. ve Güler, O.** (2014). “Büyük Spor Organizasyonlarına Ev Sahipliği Yapmaya Değer mi? Ekonomik Beklentiler ve Turizm Açısından Bir Değerlendirme”, Doğu Akdeniz Sempozyumu, ISBN:978-605-4940-066.s.37.
  25. **Karakoç, B.** (2011). 2010 Dünya Basketbol Şampiyonası’nın Spor Turizmi ve Ekonomik Etkileri Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Araştırma Makalesi

Künye: Serdar, E. & Demirel, M. (2020). Algılanan stres ile serbest zaman doyumunu arasındaki ilişki: spor bilimleri öğrencileri örneği, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

ALGILANAN STRES İLE SERBEST ZAMAN DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ: SPOR BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

Emrah SERDAR¹, Mehmet DEMİREL²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları stres düzeyleri ile serbest zaman doyumları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 169 erkek ve 94 kadın olmak üzere toplamda 263 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formuna ek olarak, Cohen ve ark., (1983) tarafından geliştirilen, Eskin ve ark., (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Algılanan Stres Ölçeği" ile Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye Gökçe ve Orhan (2011) tarafından uyarlanan "Serbest Zaman Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel istatistikler, bağımsız t-tesisi, ANOVA, MANOVA ve Pearson Korelasyon analizleri kullanılmıştır. Bağımsız t-Testi sonuçları; bireylerin cinsiyetlerine göre algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını saptanmıştır. ANOVA sonuçları; katılımcıların bölümlerine, refah durumları ile haftalık serbest zaman sürelerine göre anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. MANOVA analizi sonuçları ise; bireylerin cinsiyetlerinin, bölümlerinin, refah durumlarının ve haftalık serbest zaman sürelerinin serbest zaman doyum düzeyleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Yaş ile ASÖ ile SZDÖ arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak; bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre algıladıkları stres düzeylerinin farklılık göstermediği ancak serbest zaman zaman doyumlarının farklılık gösterdiği ve algılanan stres ile serbest zaman doyumları arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Bilimleri Fakülteleri Öğrencileri, Algılanan Stres, Serbest Zaman Doyumu.

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED STRESS AND LEISURE SATISFACTION: EXAMPLE OF SPORTS SCIENCES STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of this research is to define the relationship between perceived stress and leisure satisfaction levels of students studying in the faculty of sports sciences. The sample of this research is selected by using purposive sampling method among the people who are the members of faculty of sports sciences in the İstanbul University-Cerrahpasa that is consisted of 169 male and 94 female participants. To asses, the perceived stress level of participants, Perceived Stress Scale which was developed by Cohen et al. (1983) and adapted into Turkish culture by Eskin et al. (2013) was used and, to asses the leisure satisfaction levels of participants Leisure Satisfaction Scale which was developed by Beard and Ragheb (1980) and adopted into Turkish culture by Gökçe and Orhan (2011) was used. Descriptive statistics, independent t-test, ANOVA, MANOVA, and Pearson Correlation analysis were adopted in the analysis of the data. The independent t-test results showed no significant difference between the levels of individuals' perceived stress levels by their gender. The ANOVA results showed no difference between the participants' departments, welfare status and the levels of perceived stress in leisure per week. The MANOVA results showed that the effect of individuals' gender, departments welfare status, and weekly leisure on their leisure satisfaction levels was not significant. It was determined that there was no significant

¹ İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
0000-0003-2438-6748

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konya.
0000-0003-1454-022X

difference between perceived stress and leisure satisfaction by their age. As a result; according to the socio-demographic characteristics individuals, it was determined that there was no significant difference level of perceived stress, however there was significant difference level of leisure satisfaction, and it was determined that there was no relationship between perceived stress and leisure satisfaction.

Keywords: Sports Science Faculty Students, Perceived Stress, Leisure Satisfaction.

GİRİŞ

Günümüzde stres, modern hayatın önemli bir parçası haline gelmiştir (Eskin ve ark., 2013). Bireylerin genellikle hayatlarındaki olayların veya durumların öznel bir değerlendirmesi olarak kabul edilen algılanan stres kavramı (Bedini ve ark., 2011), insanların anlık olarak deneyimlediği stres seviyeleri veya belirli bir süre boyunca sahip oldukları duygu ve düşünceler olarak tanımlanmaktadır (Phillips, 2013; Shaw ve ark., 2017). Diğer bir tanıma göre ise, kişilerin yaşamlarındaki durumlarla ilgili olarak hissettikleri stres düzeylerini işaret etmekte olup, bireylerin bu durumlarla ilgili duygu ve düşünceleri ne derecede olumsuz olursa; algıladıkları stres düzeyleri de o derece de yüksek olacağı ifade edilmektedir (Gümüştekin ve Öztemiz, 2005; Asıcı ve Uygur; 2017). Son yıllarda ise, serbest zaman ve rekreasyon kavramlarının çağdaş toplumların yaşamlarındaki stres faktörünü azaltmak için en iyi yaklaşım haline geldiği (Kuo, 2013) ve insanların rahatlamaları ve stresle başa çıkabilmeleri için etkili bir araç olduğunu belirtilmiştir (Patry ve ark., 2007; Wu ve ark., 2010).

Diğer bir deyişle, serbest zaman katılımı bireylerin stres yoğunluklarını azaltarak, enerjilerini geri kazanmaları ile olumlu duygularını uyararak insanların stresle başa çıkmalarında etkili bir yol olduğu ifade edilmiştir (Ji-Sook ve Patterson, 2007; Letho ve ark., 2014). Kim ve ark., (2018) serbest zaman aktivitelerinin, bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlıklarının korunmasında yardımcı olduğu gibi insanların stresten kurtulmasına da yardımcı olduğunu belirtmiştir. Serbest zaman aktivitelerine katılım sonucunda bireyler stres düzeylerini azaltabileceği gibi (Ho, 2018) serbest zaman aktivitelerinden farklı düzeyde fayda ve doyum sağlamaktadırlar (Yurcu ve ark., 2018).

Serbest zaman katılımı sonucunda elde edilen pozitif algı ve duyguların kazanımı olarak ifade edilen serbest zaman doyumu (Beard ve Ragheb, 1980; Doğan ve ark., 2019), bireylerin serbest zaman rutinlerinden ne derece memnun olduklarının bir göstergesi şeklinde açıklanmaktadır (Lepp, 2018). Bonke ve ark., (2009) serbest zaman doyumunun hem serbest zamanın niteliğine hem de niceliğine bağlı olduğunu, Liu ve Yu (2015) ise insanların katılmayı tercih ettikleri serbest zaman aktivitelerinden olumlu algı ya da hisler elde ettiklerin de serbest zaman doyumunun gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Genel olarak serbest zaman doyumu; içerik olarak sağlık, sosyal, kültürel, eğlence, yenilenme ve mutluluk duygularına sahip olmak, yeni beceriler kazanmak, bireylerin beklentilerinin karşılandığı ve herhangi bir dışarıdan baskı

olmaksızın gönüllü olarak bireylerin aktif veya pasif katıldığı faaliyetlerden oluşur ve bu faaliyetlerde hiçbir maddi kazanç olmadan kazancın sadece doyum olduğu etkinliklerdir (Yerlisu Lapa ve ark., 2012).

Üniversite öğrencilerine yönelik stres konusu uzun yıllardır çok sayıda araştırmacı tarafından incelenmiştir. Öğrenciler akademik yaşamları boyunca farklı nedenlerden dolayı birçok stres kaynağına maruz kalmakta ve genellikle bu stres faktörlerine farklı şekillerde tepki vermektedirler. Stres kaynaklarını genel olarak; akademik beklenti, aileden uzak olmak, yeni gelişim evresine geçiş, arkadaşlarından gelen baskı ile akranları ve üniversite yaşamlarıyla ilgili beklentilerle çatışma, hayal kırıklıkları, yeni bir sosyal ortama uyum sağlamadaki zorluklar ile finansal durum şeklinde sıralanmaktadır (Towbes ve Cohen, 1996; Misra ve ark., 2000; Gadzella, 2004; Hamaideh, 2009). Bu bağlamda çalışmamızın amacı; spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları stres düzeyleri ile serbest zaman doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Model: Çalışmanın amacına uygun olarak araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde değişkenler arasındaki değişimin derecesi veya incelenen durumun düzeyi gibi sorular ilişkisel tarama desenleri ile açıklığa kavuşturulur (Gürbüz ve Şahin, 2016).

Araştırma Grubu: Araştırmanın çalışma grubunu; İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören, amaçlı örneklemi yöntemi ile seçilen 169 erkek ($Ort_{yaş}=21.49\pm 2.31$) ve 94 kadın ($Ort_{yaş}= 20.74\pm 2.59$) olmak üzere toplamda 263 kişi oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların %39,9'u "Spor Yöneticiliği" bölümünde öğrenim görmekte, %31,6'nın haftalık "16 saat ve üzeri" serbest zaman süresine sahip iken, %71,1'inin ise refah durumunun "Normal" olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu"; çalışmada yer alan bireyler hakkında bilgi toplamak amacıyla cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, refah durumu ve haftalık serbest zaman süreleri gibi sorulardan oluşmaktadır.

Algılanan Stress Ölçeği: Bireylerin algıladıkları stres düzeylerini belirlemek amacıyla, Cohen ve ark., (1983) tarafından geliştirilen, Eskin ve ark., (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Algılanan Stres Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında 14 maddelik uzun versiyonun yanı sıra 10 madde ve 4 maddelik kısa formlarının geçerlilik ve

güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Bizim çalışmamızda ise, 4 maddelik kısa formu kullanılmıştır. Eskin ve ark., (2013) tarafından yapılan geçerlilik ve güvenirlik çalışması sonucunda ölçeğin kısa formunun iç tutarlılık kat sayısı 0.66 olarak belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda ise, iç tutarlılık kat sayısı 0.86 olarak tespit edilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler (0) Hiçbir Zaman, (4) Çok Sık şeklinde puanlanmaktadır.

Serbest Zaman Doyum Ölçeği: Bireylerin serbest zamanlarından elde ettikleri memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla, Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye Gökçe ve Orhan (2011) tarafından uyarlanan "Serbest Zaman Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek "Psikolojik" (4 Madde), "Eğitimsel" (4 Madde), "Sosyal" (4 Madde), "Fizyolojik" (4 Madde), "Rahatlama" (4 Madde) ve "Estetik" (4 Madde) olmak üzere altı alt boyut ve 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik kat sayısı 0.90 olarak tespit edilirken, alt boyutlar için iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; psikolojik alt boyut için .77, eğitimsel alt boyut için .77, sosyal alt boyut için .76, fizyolojik alt boyut için .79, rahatlama alt boyutu için .80 ve estetik alt boyutu için ise, .79 olarak saptanmıştır. Bizim araştırmamızda ise, alt boyutlar için iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; psikolojik alt boyut için .77, eğitimsel alt boyut için .75, sosyal alt boyut için .77, fizyolojik alt boyut için .76, rahatlama alt boyutu için .77 ve estetik alt boyutu için ise, .77 olarak saptanmıştır. Ölçekte yer alan maddeler (1) Neredeyse Hiç Doğru Değil, (5) Neredeyse Her Zaman Doğru şeklinde puanlanmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik dağılımları belirlemek için yüzde ve frekans yönteminden faydalanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş olup, verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda verilerin analizinde; bağımsız t-testi, ANOVA, MANOVA ve Pearson Korelasyon analizleri kullanılmıştır. Son olarak ise, ölçeklerin güvenirliklerini tespit etmek için Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Ölçek Puanlarının Dağılımı

Ölçek Alt Boyutları	Madde Sayısı	n	Ort.	Ss.	Çar.	Bas.	α	
ASÖ	Algılanan Stres	4	263	2.53	0.56	-0.39	-0.32	0.86
	Psikolojik	4	263	3.50	0.71	-0.15	-0.39	0.77
SZDÖ	Eğitimsel	4	263	3.74	0.72	-0.15	-0.25	0.75
	Sosyal	4	263	3.53	0.65	-0.40	1.10	0.77
	Rahatlama	4	263	3.76	0.78	-0.44	-0.69	0.76

Fizyolojik	4	263	3.47	0.75	0.43	-0.28	0.77
Estetik	4	263	3.56	0.70	0.71	-0.75	0.77

Tablo 1’de araştırmada yer alan bireylerin ölçek alt boyutlarından aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde; ASÖ’nin ortalama puanı (2.53) olarak tespit edilmiştir. SZDÖ’nin alt boyutlar düzeyinde en yüksek ortalamanın “Rahatlama” (3.76) alt boyutunda olduğu, en düşük ortalamanın ise, “Fizyolojik” (3.47) alt boyutunda olduğu saptanmıştır. ASÖ için güvenilirlik kat sayısı 0.86 olarak tespit edilirken, SZDÖ için ise iç tutarlılık katsayıları 0.75 ile 0.77 arasında değiştiği saptanmıştır.

Tablo 2. ASÖ-SZDÖ Puanlarının Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları

Ölçekler	Erkek (n=169)		Kadın (n=94)	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.
Algılanan Stres Ölçeği	2.50	0.57	2.59	0.55
SZDÖ				
Psikolojik	3.55	0.70	3.42	0.74
Eğitimsel	3.76	0.68	3.71	0.77
Sosyal	3.55	0.61	3.51	0.73
Rahatlama	3.83	0.72	3.63	0.87
Fizyolojik	3.50	0.70	3.42	0.84
Estetik	3.54	0.70	3.59	0.69

Tablo 2’de araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyetlerine göre analiz sonuçları verilmiştir. Bağımsız t-Testi sonuçlarına göre; bireylerin ASÖ puanları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=-1.268$; $p>0.05$). MANOVA analizi sonuçları, katılımcıların cinsiyetlerinin SZDÖ’nin alt boyutları üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığı [$\lambda=0.967$, $F_{(6,256)}=1.440$; $p>0.05$], ancak alt boyutlar düzeyinde sadece “Rahatlama” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır [$F_{(1,261)}=4.198$; $p<0.05$]. Erkeklerin rahatlama alt boyut puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3. ASÖ-SZDÖ Puanlarının Katılımcıların Bölümlerine Göre Analiz Sonuçları

Ölçekler	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (n=69)		Antrenörlük Eğitimi (n=89)		Spor Yöneticiliği (n=105)	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.
Algılanan Stres Ölçeği	2.56	0.61	2.51	0.56	2.53	0.54
SZDÖ						
Psikolojik	3.42	0.69	3.42	0.69	3.62	0.73
Eğitimsel	3.64	0.73	3.71	0.63	3.83	0.77
Sosyal	3.55	0.64	3.53	0.67	3.53	0.65
Rahatlama	3.66	0.73	3.63	0.69	3.94	0.85
Fizyolojik	3.38	0.73	3.40	0.74	3.59	0.77
Estetik	3.55	0.65	3.47	0.63	3.65	0.77

Tablo 3’de araştırmada yer alan katılımcıların bölümlerine göre analiz sonuçları verilmiştir. ANOVA sonuçlarına göre; bireylerin ASÖ puanlarının bölümlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=0.148$; $p>0.05$). MANOVA analizi sonuçları, katılımcıların bölümlerinin SZDÖ’nin alt boyutları üzerindeki ana etkisinin anlamlı olmadığı [$\lambda= 0.933$, $F_{(12,510)}=1.492$; $p>0.05$], ancak alt boyutlar düzeyinde sadece “Rahatlama” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır [$F_{(2-260)}=4.502$; $p<0.05$]. Spor yöneticiliği bölümde öğrenim gören bireylerin rahatlama alt boyut puanları diğer bölümlerde öğrenim gören katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 4. ASÖ-SZDÖ Puanlarının Katılımcıların Refah Durumlarına Göre Analiz Sonuçları

Ölçekler	Kötü (n=37)		Normal (n=187)		İyi (n=39)	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.
Algılanan Stres Ölçeği	2.65	0.55	2.50	0.58	2.61	0.49
SZDÖ						
Psikolojik	3.37	0.78	3.51	0.71	3.60	0.67
Eğitimsel	3.75	0.66	3.70	0.73	3.93	0.72
Sosyal	3.62	0.77	3.48	0.63	3.71	0.60
Rahatlama	3.70	0.76	3.73	0.79	3.98	0.74
Fizyolojik	3.49	0.73	3.45	0.76	3.55	0.75
Estetik	3.55	0.80	3.54	0.64	3.69	0.85

Tablo 4’de araştırmada yer alan katılımcıların refah durumlarına göre analiz sonuçları verilmiştir. ANOVA sonuçlarına göre; bireylerin ASÖ puanlarının refah durumlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=1.580$; $p>0.05$). MANOVA analizi sonuçları, katılımcıların refah durumlarının SZDÖ’nin alt boyutları üzerindeki ana etkisinin anlamlı olmadığı ve alt boyutlar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır [$\lambda= 0.961$, $F_{(12,510)}=0.862$; $p>0.05$].

Tablo 5. SZAÖ-RFÖ Puanlarının Katılımcıların Haftalık Serbest Zaman Sürelerine Göre Analiz Sonuçları

Ölçekler	1-5 Saat (n=43)		6-10 Saat (n=74)		11-15 Saat (n=63)		16 Saat ve Üzeri (n=83)	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.
Algılanan Stres Ölçeği	2.50	0.60	2.58	0.57	2.58	0.55	2.47	0.55
RFÖ								
Psikolojik	3.31	0.68	3.47	0.67	3.57	0.66	3.58	0.80
Eğitimsel	3.69	0.73	3.70	0.68	3.84	0.65	3.73	0.80
Sosyal	3.47	0.63	3.49	0.57	3.58	0.67	3.57	0.72
Rahatlama	3.58	0.93	3.72	0.73	3.80	0.70	3.85	0.79
Fizyolojik	3.55	0.74	3.48	0.69	3.46	0.75	3.42	0.82
Estetik	3.51	0.66	3.62	0.64	3.59	0.64	3.51	0.81

Tablo 5’de araştırmada yer alan katılımcıların haftalık serbest zaman sürelerine göre analiz sonuçları verilmiştir. ANOVA sonuçlarına göre; bireylerin ASÖ puanlarının haftalık serbest zaman sürelerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=0.723$; $p>0.05$). MANOVA analizi sonuçları, katılımcıların haftalık serbest zaman sürelerinin SZDÖ’nin alt boyutları üzerindeki ana etkisinin anlamlı olmadığı ve alt boyutlar arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir [$\lambda= 0.928$, $F_{(18,718)}=1.076$; $p>0.05$].

Tablo 6. Yaş ile ASÖ ve SZDÖ Puanları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Yaş	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	
F7								
Yaş	1							
F1	-0.017	1						
F2	0.115	-0.107	1					
F3	0.098	-0.004	0.558**	1				
F4	0.001	-0.024	0.442**	0.572**	1			
F5	0.106	-0.008	0.527**	0.602**	0.532**	1		
F6	0.114	-0.029	0.464**	0.559**	0.509**	0.477**	1	
F7	0.111	-0.007	0.515**	0.514**	0.514**	0.492**	0.469**	1

**($p<0.01$) F1: Algılanan Stres, F2:Psikolojik, F3: Eğitimsel, F4: Sosyal, F5: Rahatlama, F6: Fizyolojik, F7:Estetik

Tablo 6’da yaş ile ASÖ ve SZDÖ arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına göre; Yaş değişkeni ile ASÖ ve SZDÖ’nün alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). ASÖ ile SZDÖ alt boyutlarından alınan puanlar arasında ilişki olmadığı saptanmıştır($p>0.05$).

TARTIŞMA

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin algıladıkları stres ile serbest zaman doyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Kadın ve erkeklerin algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Shaw ve ark., (2017) tarafından üniversitede öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları stres düzeylerini inceleyen çalışmada kadınların lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yine Savcı ve Aysan (2014) ile Hancıoğlu, (2017) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile bizim çalışmaların sonuçları örtüşmemektedir. Bireylerin cinsiyetlerinin serbest zaman doyum düzeyleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığı ancak rahatlama alt boyutunda erkeklerin ortalama puanlarının kadınların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin alanyazında yapılan araştırmaları değerlendirdiğimizde; Kaya (2016), Serdar ve Ay (2016), Yaşartürk, (2019) ve Serdar ve ark., (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile bizim çalışmamızın sonuçları paralellik gösterirken, Gül (2019) ve

Yaşartürk ve ark., (2019) farklılık bulunamamıştır. Bireylerin bölümlerinin serbest zaman doyum düzeyleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığı ancak alt boyutlar arasında rahatlama boyutunda spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında; Yaşartürk ve ark., (2019), Öztürk (2019) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile bizim çalışmamızın sonuçları paralellik göstermektedir. Bölüm değişkenine göre bireylerin algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları stres düzeylerinin yüksek olmasına rağmen bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu durum genel olarak katılımcıların okudukları bölümlere göre algıladıkları stres düzeylerinde farklılık göstermediği şeklinde açıklanabilir.

Bireylerin algıladıkları stres düzeyleri ile refah durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Refah durumu kötü olan katılımcıların algıladıkları stres düzeyleri diğer refah gruplarında yer alan bireylerden yüksek olmasına rağmen anlamlı farklılık bulunamamıştır. Katılımcıların refah durumlarının serbest zaman doyum düzeyleri üzerindeki ana etkisinin anlamlı olmadığı gibi alt boyutlar arasında da farklılık olmadığı gözlenmiştir. Konuya ilişkin daha önce yapılan çalışmaları değerlendirdiğimizde; Soyer ve ark., (2019) ve Yerlisu Lapa (2013) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile bizim araştırmamızın sonuçları örtüşmemektedir. Haftalık serbest zaman sürelerine göre algılanan stres düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Haftalık 6 ile 15 saat arasında serbest zaman sürelerine sahip olan bireylerin algıladıkları stres düzeyleri diğer katılımcılara oranla daha yüksek olmasına rağmen anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bireylerin haftalık serbest zaman sürelerinin onların algıladıkları stres düzeylerinde önemli bir değişken olmadığını söyleyebiliriz. Katılımcıların haftalık serbest zaman sürelerinin serbest zaman doyum düzeyleri üzerindeki ana etkisinin anlamlı olmadığı ve alt boyutlarda farklılık olmadığı saptanmıştır. Bu sonuç ile Serdar ve ark., (2018) ile Çakır (2017) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile örtüşmemektedir. Yaş değişkeni ile bireylerin algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde, You ve ark., (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile bizim çalışmamızın sonuçları paralellik göstermektedir. Bireylerin yaşları ile serbest zaman doyumları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. Alanyazındaki çalışmaları incelediğimizde ise, Yaşartürk (2019) ve Yaşartürk ve ark., (2019) tarafından yapılan çalışmalarda yaş ile serbest zaman doyumunu arasında ilişki bulunmazken; Gül (2019) ve Muzindutsi ve Masango (2015) tarafından yapılan araştırmalarda yaş ile serbest zaman doyumunu arasında ilişki bulunmuştur.

SONUÇ

Kadınların algıladıkları stres düzeyleri yüksek olmasına rağmen, erkekler serbest zaman aktivitelerinden daha çok rahatlama yönünden memnuniyet elde ettikleri belirlenmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören bireylerin algıladıkları stres düzeyleri daha yüksek iken; spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerin serbest zaman doyum düzeyleri daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Refah durumu kötü olan bireylerin algıladıkları stres düzeylerinin daha fazla olduğu, refah durumu iyi olan bireylerin ise, serbest zaman doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bireylerin algıladıkları stres düzeyleri ile serbest zaman doyumlarının haftalık serbest zaman sürelerine göre değişiklik göstermediği anlaşılmıştır. Son olarak ise, katılımcıların yaşlarına göre algılanan stres düzeyleri ile serbest zaman doyum düzeyleri arasında ilişki olmadığı gözlenmiştir.

KAYNAKLAR

1. **Asıcı, E. & Uygur, S.S.** (2017). Duygusal Öz-Yeterlik ve Affetmenin Algılanan Stres Düzeyini Yordayıcı Rolü. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 6(3): 1353-1375.
2. **Beard, J.G. & Ragheb, M.G.** (1980). Measuring Leisure Satisfaction. Journal of Leisure Research. 12(1): 20-33.
3. **Bedini, L.A., Gladwell, N.J., Dudley, W.N. & Clancy, E.J.** (2011). Mediation Analysis of Leisure, Perceived Stress and Quality of Life in Informal Caregivers. Journal of Research. 43(2): 153-175.
4. **Bonke, J., Deding, M. & Lausten, M.** (2009). Time and Money. Journal of Happiness Studies. 10(2), 113-131.
5. **Cohen, S., Kamarck, T. & Mermelstein, R.** (1983). A Global Measure of Perceived Stress. Journal of Health and Social Behavior. 24: 385-396.
6. **Çakır, V.O.** (2017). Üniversite Öğrencilerin Serbest Zaman Doyum Düzeyleri ile Serbest Zaman Yönetimleri Arasındaki İlişki. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. 2(3): 17-27.
7. **Doğan, M., Elçi, G., Gürbüz, B.** (2019). Serbest Zaman Doyumu, Serbest Zamanda Sıkılma Algısı ve İş Tatmini İlişkisi: Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma. Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 17(1): 154-164.
8. **Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. & Dereboy, Ç.** (2013). Algılanan Stres Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Analizi. Journal of New Symposium. 51(3): 132-140.
9. **Gadzella, B.** (2004) College Students Assess Their Stressors and Reaction to Stressors. Paper presented at Texas A&M University Assessment Conference, TX.
10. **Gökçe, H. & Orhan, K.** (2011). Serbest Zaman Doyum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. 22(4): 139-145.
11. **Gül, T.** (2019). Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Boş Zaman Tatmini. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi. 22(2): 914-930.
12. **Gümüştekin, G. & Öztemiz, B.** (2005). Örgütlerde Stresin Verimlilik ve Performansla Etkileşimi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1): 271-288.
13. **Gürbüz, S. & Şahin F.** (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. Basım. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
14. **Hamaideh, S.H.** (2009). Stressors and Reactions to Stressors Among University Students. International Journal of Social Psychiatry. 57(1): 69-80.
15. **Hancıoğlu, Y.** (2017). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Stres Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. 15(1): 130-149.
16. **Ho, T.S.** (2018). An Exploration of Relationship Among Leisure Involvement, Leisure Benefits, Quality of Life and Training Effects of Collegiate Athletes. The International Journal of Organizational Innovation. 10(4): 327-344.
17. **Ji-Sook, H. & I. Patterson.** (2007). An Analysis of the Influence that Leisure

- Experiences have on a Person's Mood State, Health and Wellbeing. *Annals of Leisure Research* 10 (3/4): 328–351.
18. **Kaya, S.** (2016). The Relationship between Leisure Satisfaction and Happiness among College Students. *Universal Journal of Educational Research*. 4(3): 622-631.
  19. **Kim, J.H., Heo, J.M., Dvorak, R., Han, A.** (2018). Benefits of Leisure Activities for Health and Life Satisfaction among Western Migrants. *Annals of Leisure Research*. 21(1), 41–57.
  20. **Kuo, C.T.** (2013). A Study of the Correlation Between Leisure Benefits and Behavioral Intentions-Using Bantou Arts and Cultural Village as an Example. *International Review of Management and Business Research*. 2(4): 1065- 1074.
  21. **Lepp, A.** (2018). Correlating Leisure and Happiness: The Relationship between the Leisure Experience Battery and the Satisfaction with Life Scale. *Annals of Leisure Research*. 21(2): 246-252.
  22. **Letho, X.Y., Park, O., Fu, X. & Lee, G.** (2014). Student Life Stress and Leisure Participation. *Annals of Leisure Research*, 17(2): 200-217.
  23. **Liu, H. & Yu, B.** (2015). Serious Leisure, Leisure Satisfaction and Subjective Well-Being of Chinese University Students. *Social Indicators Research*. 122, 159-174.
  24. **Misra, R., McKean, M., West, S. & Russo, T.** (2000) Academic Stress of College Students: Comparison of Student and Faculty Perception. *College Student Journal*, 34(2): 236–245.
  25. **Muzindutsi, P.F. & Masango, Z.** (2015). Determinants of Leisure Satisfaction among Undergraduate Students at a South African University. *International Journal of Business and Managements Studies*. 7(2): 1-15.
  26. **Öztürk., Ö.T.** (2019). Leisure Satisfaction of Sports Science Students. *International Education Studies*. 12(4): 42-48.
  27. **Patry, D. A., Blanchard, C. M., & Mask, L.** (2007). Measuring University Students' Regulatory Leisure Coping Styles: Planned Breathers or Avoidance? *Leisure Sciences*. 29(3): 247–265.
  28. **Phillips, A.** (2013). "Perceived Stress." In *Encyclopaedia of Behavioral Medicine*, edited by M. Gellman and J. Turner, 1453–1454. New York: Springer.
  29. **Savcı, M. & Aysan, F.** (2104). Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Stres Düzeyi ile Stresle İle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3: 44-56.
  30. **Serdar, E. & Ay, S.M.** (2016). Üniversite Öğrencilerinin Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerinden Tatmin Olma ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*. 6(2): 34-44.
  31. **Serdar, E., Demirel, M., Demirel, D.H. & Donuk, B.** (2018). Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Doyum Düzeyleri ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(28): 429-438.
  32. **Shaw, M.P., Peart, D.J. & Fairhead, O.J.W.** (2017). Perceived Stress in University Students Studying in a Further Education College. *Research in Post-Compulsory Education*. 22(3): 442-452.
  33. **Soyer, F., Tolukan, E. & Dugenci, A.** (2019). Investigation of the Relationship between Leisure Satisfaction and Smartphone Addiction of University Students. *Asian Journal of Education and Training*. 5(1): 229-235.
  34. **Towbes, L. & Cohen, L.** (1996) Chronic Stress in the Lives of College Students: Scale Development and Prospective Prediction of Distress. *Journal of Youth and Adolescence*, 25, 199–217.
  35. **Wu, H.C., Liu, A. & Wang, C.H.** (2010). Taiwanese University Students' Perceived Freedom and Participation in Leisure, *Annals of Leisure Research*, 13:4: 679-700.
  36. **Yaşartürk, F.** (2019). Analysis of the relationship between the Academic self-efficacy and leisure satisfaction levels of university students. *Journal of Education and Training Studies*. 7(3): 106-115.
  37. **Yaşartürk, F., Akyüz, H. & Gönülateş, S.** (2019). The Investigation of the Relationship between University Students' Level of Life Quality and Leisure Satisfaction. *Universal Journal of Educational Research*. 7(3): 739-745.
  38. **Yerlisu Lapa, T.** (2013). Life Satisfaction, Leisure Satisfaction and Perceived Freedom of Park Recreation Participants. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 93: 1985-1993.
  39. **Yerlisu Lapa, T., Ardahan, F. & Atay, E.** (2012). A Comparison of Leisure Satisfaction Levels of Students from Different Universities in Relation to Some Variables. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*. 4, 2559-2566.
  40. **You, M., Laborde, S., Dosseville, F., Salinas, A. & Allen, M.S.** (2020). Associations of Chronotype, Big Five, and Emotional Competences with Perceived Stress in University Students. *Chronobiology International*. Latest Articles.
  41. **Yurcu, G., Kasalak, M.A. & Akıncı, Z.** (2018). Turistlerin Boş Zaman Motivasyonu ve Tatminini Etkileyen Faktörler: Beldibi Örneği.

MANAS Journal of Social Studies. 7(2), 518-536.

Araştırma Makalesi

Künye: Bayram, M., Şam, C.T., Zepak, M., & Sajedi, H. (2020). Elit düzeydeki kayak ve atletizm sporcularının fiziksel, fizyolojik ve motorik özelliklerinin karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

ELİT DÜZEYDEKİ KAYAK VE ATLETİZM SPORCULARININ FİZİKSEL, FİZYOLOJİK VE MOTORİK ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI*

Metin BAYRAM¹, Cemil Tuğrulhan ŞAM², Müzafer ZEPAK³, Heidar SAJEDİ⁴

ÖZ

Bu çalışmada, fiziksel özellikleri bakımından benzerlik gösteren erkek atlet ve erkek kayak sporcularının bazı motorik özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya 10 yıl süreyle düzenli olarak antrenman yapan (9 atlet 7 kayakçı) 16 erkek milli takım sporcusu gönüllü olarak katıldı. Sporcuların boy uzunluğu, dayanıklılık ve çabukluk ölçümleri, pençe ve sırt kuvveti ölçümleri, vücut yağ oranları, yağsız kütle, yağsız kuru kütle, vücut sıvısı ölçümleri, esneklik ve reaksiyon ölçümleri, gibi parametreler ölçüldü. Gruplar arası farkın belirlenmesinde Independent sample t- testi uygulandı Anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ olarak belirlendi, Analizler için spss 20 istatistik paket programı kullanılmıştır. Yapılan ölçümlere göre; gruplar arasında yaş ve boy bakımından fark olmadığı, kilo ortalamaları bakımından kayak sporu yapanların, atletizm sporcularından kilo ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Sporcuların pençe ve sırt ölçüm sonuçlarına bakıldığında her iki spor branşındaki sporcuların sağ ve sol pençe kuvvet özellikleri arasında anlamlı ilişkinin olmadığı, buna karşın kayak sporcularının sırt kuvveti parametresinde daha iyi olduğu görülmektedir. Her iki sporcu gurubu motorik özellikler bakımından karşılaştırıldığında esneklik, reaksiyon, güç ve çabukluk özellikleri bakımından aralarında fark bulunmamıştır. Sporcuların dayanıklılık özellikleri karşılaştırıldığında ise atletizm sporcuları lehine anlamlı ilişki tespit edilmiştir. İlgili sporcuların vücut kompozisyon parametrelerine bakıldığında; Vücut yağ ve sıvı oranlarına göre gruplar arasında fark bulunmazken, yağsız kütle ve yağsız kuru kütle oranlarında atletizm sporcuları lehine anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kayak, Atletizm, Dayanıklılık, Fiziksel Özellik,

COMPARISON OF THE PHYSICAL, PHYSIOLOGICAL AND MOTORIAL CHARACTERISTICS OF ELITE SKI AND ATHLETICS ATHLETES

ABSTRACT

In this study, it is aimed to compare some motoric features of male athlete and male ski athletes who are similar in terms of physical characteristics. 16 male national team athletes (9 athletes, 7 skiers) who regularly trained for 10 years participated in the study voluntarily. Parameters such as height, endurance and quickness

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ağrı.
0000-0002-7328-2526

Atabesbd,2020;22(3)

² Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum.
0000-0003-3142-6541

³ Milli Eğitim Müdürlüğü, Ağrı.
0000-0002-2119-7557

⁴ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ağrı.
0000-0001-6972-4013

* Bu çalışma Metin BAYRAM danışmanlığında, Müzafer ZEPAK tarafından hazırlanan 27 /09/ 2018 tarihinde. Hareket ve Antrenman Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilen tezden üretilmiştir.

measurements of athletes, paw and back strength measurements, body fat ratios, lean mass, lean dry mass, body fluid measurements, flexibility and reaction measurements were measured. Independent sample t-test was applied to determine the difference between groups. Significance level was determined as $p \leq 0.05$, Spss 20 statistical package program was used for analyzes. According to the measurements made; It is seen that there is no difference between the groups in terms of age and height, and the average weight of skiing and athletics athletes is higher in terms of weight average. Considering the results of the paw and back measurements of the athletes, it is seen that there is no significant relationship between the right and left claw strength characteristics of the athletes in both sports branches, whereas ski athletes are better in the back strength parameter. When both groups of athletes were compared in terms of their motoric properties, no difference was found between them in terms of flexibility, reaction, strength and quickness. When the endurance characteristics of the athletes were compared, a significant relationship was found in favor of the athletics athletes. When looking at the body composition parameters of the relevant athletes; While there was no difference between the groups in terms of body fat and fluid ratios, a significant relationship was found in favor of athletics athletes in terms of lean mass and lean dry mass.

Keywords: Skiing, Athletics, Endurance, Physical Property,

GİRİŞ

Dünyada atletizmin ve kayağın giderek popülerlik kazandığı bu dönemde bu iki spor dalıyla ilgili çalışmalar fiziksel ve fizyolojik olarak performans etkilerinin ortaya çıkartılması nedeniyle yapılan bu çalışma ülkemizdeki sporcuların performanslarının geliştirilmesi ve uluslararası alanda başarı kazanmaları açısından önem arz etmektedir.

Yapılan bilimsel çalışmalarda farklı spor dallarındaki sporcuların vücut yapıları ve özelliklerinde büyük farklılıkların olduğunu ortaya koymaktadır. Uygun vücut tipinin sportif performansta önemli bir rol oynadığı ise bilinen bir gerçektir (Akyol, ve ark.2016). yapılan başka birçok çalışmada, elit sporcuların müsabaka sırasındaki performanslarının, motorik özellikleri ve antropometrik ölçümleri gibi özellikleri ile ilişkisinin aranması yoluna gidilmiştir (Zorba, 1995; Şenel, 1998). Vücut yağı, sağlık kriteri olma yanında, fiziksel performansta optimal verime ulaşmak için önemli bir belirleyicidir (Behdari 2016). Düzenli egzersizin vücut kompozisyonunda değişikliklere neden olduğu ve vücut yağ miktarında azalma, kan trigliserid ve kolesterol değerlerinde düşüşe neden olduğu saptanmıştır (Genç 2019). Bilim ve teknoloji alanında son yıllarda meydana gelen hızlı gelişmeler spor bilimlerini de en üst düzeyde etkileyerek bu biliminde gelişmesine katkı sunmuştur. Son dönemlerde sporcuların elde ettiği üst düzey başarıların temelinde ise gelişen bilimlerin birbirlerine katkı sunarak sporcuların daha verimli ve başarılı olmalarını sağlamıştır. Bu bilim alanları ise tıp alanında, antrenman bilimi alanında, fizyolojik ve psikolojik alanlarında, yetenek seçimi alanında ve malzeme bilimi alanındaki gelişmelerden oluşmaktadır. Uzun süren hazırlık dönemlerinin bilimsel periyotlarının planlanması, müsabaka döneminin en verimli şekilde geçirilmesi ve hedeflenen

başarının elde edilmesini sağlamak ve müsabaka sonrası en hızlı şekilde toparlanarak ve bir sonraki hedefe odaklanmak bu alanlardaki gelişmelerin kullanılmasının ortak bir sonucudur (Bayram ve ark.2016). Bilimsel ve teknolojik açıdan elde edilmiş yeni bilgilerin hazırlık, yarışma ve yarışma sonrası dönemlerde kullanılması sporcuların en üst düzeyde performanslarına ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (Bayram,ve ark.2011). Araştırmamıza konu olan Atlet ve Kayak branşlarındaki sporcuların birçok ortak özellikleri bulunmaktadır. Dayanıklılık, çabukluk, kuvvet gibi temel motorik özellikler sporcuların başarısında en önemli özelliktir (Bayram ve ark.2016) Bedensel yapının özelliği uygulanan spor dalına uygun olmadıkça performansın tam olarak ortaya konması da mümkün değildir (Açıkada ve ark, 1990). Antrenman bilimindeki gelişmeler ile birlikte artan antrenman kalitesinin performansa da yansıdığı düşünülmektedir. Temel motorik özelliklerin gelişimi teknik ve taktik olgularının uygulanmasını kolaylaştırdığı bilinmektedir(Kaynar ve ark. 2018). Sporcuların performanslarındaki değişimleri anlayabilmek için, hem genetik hem de çevresel faktörler ayrı ayrı ele alınmalı, genetik ile çevresel faktörler arasındaki ilişki detaylı incelenmesi gerektiği aşikârdır (Bahat ve ark 2019).

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın amacı milli takım düzeyinde kayak ve atletizm sporu yapan erkek sporcuların fiziksel özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. (betimsel tarama; hipotezleri test etmek için veri toplayarak yürütülür.) Çalışmanın evrenini 2017–2018 sezonunda Ağrı’da kayak ve atletizm sporu yapan elit düzeydeki sporcular oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Ağrı, ilinde kayak ve atletizm sporu yapan farklı özelliklere sahip 7 kayakçı ve 9 atlet olmak üzere toplam 16 elit erkek sporcu oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem gurubu Ağrı ilinde antrenman yapan milli takım düzeyinde olan erkek sporculardan seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik olarak araştırmaya katılan iki gurubun fiziksel özelliklerini belirlemek için Independent sample t- testi kullanılmıştır. Sonuçların değerlendirilmesinde anlamlılık seviyesi $p \leq 0.05$ olarak belirlendi. Analizler için SPSS 20 istatistik paket programı kullanıldı.

Uygulama

Yapılan ölçümler sporculara testlerden önce teorik olarak anlatılmış ve uygulamalı olarak gösterilmiştir. Bütün sporcular malzemelerin kullanılması hakkında bilgilendirildikten sonra ölçümler yapılmıştır. Her sporcu için verilerin kaydedileceği kişisel veri formu hazırlanmış ve veriler forma kaydedilmiştir.

Erkek sporcuların dayanıklılık ve çabukluk testlerini ölçmek için el kronometresi, tabanca ve atletizm pisti kullanıldı esneklik testi için holtain marka esneklik sehпасı kullanıldı, pençe kuvveti testi handgrip ölçme aleti, sırt kuvveti testi için takkei grip-d ve sport expert marka bacak-sırt dinamometresi kullanıldı, anaerobik güç ölçümü bisiklet ergometresinde yapıldı. Reaksiyon zamanı ölçümü için elin ışığa karşı reaksiyon zamanının ölçülmesi için new test reaksiyon aleti kullanıldı, vücut kompozisyonu testi için bodystat 1500, analiz sistemi ile belirlendi. boy ve ağırlık ölçümünde dijital tartı-boy ölçer kullanıldı.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik olarak araştırmaya katılan iki gurubun fiziksel özelliklerini belirlemek için Independent sample t- testi kullanılmıştır. Sonuçların değerlendirilmesinde anlamlılık seviyesi $p \leq 0.05$ olarak belirlendi. Analizler için SPSS 20 istatistik paket programı kullanıldı.

BULGULAR

Çalışmaya katılan sporcuların demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1 de incelenmiştir.

Tablo 1. Atletizm ve Kayak Sporu Yapan Erkek Katılımcıların Yaş, Boy Ve Kilo Ortalamaları

	Erkek/Brans	N	X	Ss	T	P
Yaş	Atletizm Erkek	9	17,778	,44096	,269	,789
	Kayak Erkek	7	17,143	,48795		
Boyunuz	Atletizm Erkek	9	172,2222	7,32765	-1,392	,189
	Kayak Erkek	7	177,7143	8,19988		
Kilo	Atletizm Erkek	9	57,4444	6,26720	-2,308	,041*
	Kayak Erkek	7	65,8571	7,90419		

Araştırmaya katılan bireylerin yaş, boy ve kilo ortalamaları incelendiğinde, $p < ,05$ göre farklılık çıkmamıştır, ancak ($p: ,041 < ,050$) göre Kayak yapan erkek sporcuların kilo ortalamalarının atletizm yapan erkek sporculardan yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 2. Atletizm ve Kayak Sporunu Yapan Erkek Katılımcıların Pençe ve Sırt Kuvveti Karşılaştırmaları

	Erkek/Branş	N	X	Ss	T	P
Pençe Kuvveti Sağ (kg)	Atletizm Erkek	9	40,4778	6,11101	-1,613	,105
	Kayak Erkek	7	47,9714	11,04864		
Pençe Kuvveti Sol (kg)	Atletizm Erkek	9	38,1000	7,70552	-1,480	,167
	Kayak Erkek	7	44,8000	9,86306		
Sırt Kuvveti (kg)	Atletizm Erkek	9	111,3333	5,07445	-2,714	,017*
	Kayak Erkek	7	117,4286	3,90969		

Araştırmaya katılan bireylerin sağ ve sol pençe kuvveti ortalamaları ile sırt kuvveti ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde $p < ,05$ göre anlamlı farklılık olmadığı, ($p: ,017 < ,050$) göre bakıldığında kayak sporu yapan erkek bireylerin sırt kuvveti, sağ ve sol pençe kuvveti ortalamalarının atletizm sporu yapan erkek bireylerden yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3. Atletizm ve Kayak Sporunu Yapan Erkek Katılımcıların Esneklik ve Reaksiyon Ölçümleri

	Erkek/Branş	N	X	Ss	T	P
Esneklik (cm)	Atletizm Erkek	9	30,4444	4,63980	2,098	,055
	Kayak Erkek	7	26,0000	3,82971		
Reaksiyon (salise) Sağ	Atletizm Erkek	9	16,2222	3,70060	1,280	,221
	Kayak Erkek	7	14,1429	2,79455		
Reaksiyon (salise) Sol	Atletizm Erkek	9	16,5556	4,47524	,757	,462
	Kayak Erkek	7	15,1429	2,96808		
Reaksiyon (salise) Ses	Atletizm Erkek	9	15,8889	2,26078	,913	,377
	Kayak Erkek	7	15,0000	1,63299		

Araştırmaya katılan bireylerin yapmakta oldukları spor branşı ile fiziksel özelliklerinden erkek kayak ve atletizm sporcularının (ışığa karşı), sağ ve sol el reaksiyon ses (sese karşı) ve esneklik ortalamaları arasında ilişki $p < ,05$ göre anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen kayak sporu yapan erkek bireylerin reaksiyon sağ el, reaksiyon sol el ve reaksiyon ses ortalamalarının (reaksiyonda süresi en az olan daha başarılıdır) atletizm sporu yapan erkek bireylerden yüksek olduğu, atletizm sporu yapan erkek bireylerin esnekliklerinin kayak sporu yapan erkek bireylerden yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4. Atletizm ve Kayak Sporunu Yapan Erkek Katılımcıların Dayanıklılık, Wingate Testi ve Çabukluk Parametrelerinin Karşılaştırmaları

	Erkek/Branş	N	X	Ss	T	P
Dayanıklılık 1500 mt	Atletizm Erkek	9	254,3333	9,70824	-9,211	,000*
	Kayak Erkek	7	290,7143	5,99206		
Wingate anaerobik güç testi (30sn)	Atletizm Erkek	9	787,9190	90,03142	-,899	,388
	Kayak Erkek	7	837,2386	121,53188		
50mt Çabukluk testi (sn)	Atletizm Erkek	9	6,4667	,34471	-,350	,735
	Kayak Erkek	7	6,5700	,71977		

Araştırmaya katılan erkek bireylerin 1500mt dayanıklılık, wingate güç testi (30sn) ve 50 mt çabukluk testi (sn) arasındaki ilişki $p<,05$ göre incelendiğinde wingate güç testi (30sn) ve 50mt çabukluk testi (sn) ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı, ancak ($p<,000<,050$) göre bakıldığında 1500mt dayanıklılık testi ve 50mt(sn) çabukluk testi sonuçları atletler lehine anlamlı olduğu bulunmuştur. Erkek Kayak sporcularının ise wingate güç testi (30)sn ortalamaları atletizm sporu yapan bireylerden yüksek, olduğu sonucu gözlenmektedir

Tablo 5. Atletizm ve Kayak Sporunu Yapan Erkek Katılımcıların Vücut Kompozisyonu Karşılaştırmaları

	Erkek/Branş	N	X	Ss	T	P
Vücut yağ oranı (%)	Atletizm Erkek	9	15,0389	2,49847	,042	,967
	Kayak Erkek	7	14,9714	3,62800		
Vücut Yağı (kg)	Atletizm Erkek	9	8,6889	1,90292	,949	,365
	Kayak Erkek	7	9,8429	2,74643		
Yağsız Kütle (kg)	Atletizm Erkek	9	48,7556	5,28089	2,232	,048*
	Kayak Erkek	7	56,0143	7,23681		
Yağsız Kuru Kütle (kg)	Atletizm Erkek	9	13,8889	3,29562	2,240	,044*
	Kayak Erkek	7	17,8000	3,59119		
Vücut Sıvı %	Atletizm Erkek	9	61,0556	4,38780	1,350	,199
	Kayak Erkek	7	58,2571	3,88581		
Vücut Sıvı Miktarı (lt)	Atletizm Erkek	9	34,8567	2,34641	-1,992	,077
	Kayak Erkek	7	38,2143	3,95113		

Araştırmaya katılan bireylerin vücut kütle indeksi ortalamaları $p<,05$ göre incelendiğinde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ancak ($p:;048<,050$),göre bakıldığında yağsız kütle yağsız kuru kütle ortalamaları arasında anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu bulunmuştur, anlamlı fark olmamasına rağmen erkek kayakçı sporcuların vücut yağ, vücut sıvı miktarı atletizm sporu yapan erkeklerden yüksek, atletizm sporu yapan erkek sporcuların ise vücut yağ oranı ,vücut sıvı ortalamalarının kayak sporu yapan erkeklerden yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkemizde gelişen futbolun ve her gün kurulan futbol Kulüplerinden dolayı Futbol kalitesi düştüğü ve insanların Futbola bakışlarının değiştiği görülmektedir. Profesyonel ve amatör sporcular arasındaki iş ahlakı, sporcu psikolojisi gibi faktörlerde büyük farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Psikolojik olarak daha çok yardım almaya müsait olarak profesyonel sporcuların mesleki ahlaka daha çok sahip olduğu da görülmektedir.

Futbolculardan elde edilen bulgular doğrultusunda profesyonel olarak spor yapan futbolcular, amatör olarak spor yapan futbolculardan hedef belirlemede yetenek olarak daha üstün olduğu gözlemlenmiştir.

Sporcuların psikolojik becerilerini değerlendirme ölçeğinin hedef belirleme ve mental hazırlık, zorluklarla baş edebilme yeteneği, konsantrasyon, öğrenmeye açık olabilmek, güven ve başarı motivasyonu alt boyutlarında ve toplam puanda profesyonel lisanslı sporcular lehine anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Bunun sebebi ise profesyonel sporcuların futbolu meslek olarak görmeleri, amatör sporcuların ise büyük birçoğunun ek gelir veya eğlenmek amaçlı futbol oynadığı düşünülmektedir.

Katılımcıların yaş aralıkları ile psikolojik becerileri arasındaki ilişki zorluklarla baş edebilme yeteneği boyutunda incelendiğinde 18-22 yaş aralığındaki Futbolcular ile 33 yaş üstü üzerindeki futbolcuların oranı daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bunun sebepleri arasında 18-22 yaş aralığındaki sporcuların zorluklarla başa çıkabilme özelliğini öne çıkararak kendilerini daha iyi konumda olmaları düşünülmektedir.33 yaş ve üstü sporcular ise artık Futbolda son dönemlerini yaşadığı için zorluklarla baş edebilme yeteneği boyutunda daha iyi oldukları görülmüştür.

Baskı altında iyi performans gösterebilme boyutunda ise en düşük oran 23-28 yaş aralığındaki Futbolcular 'da görüldüğü anlaşılmıştır. Bunun başlıca sebebi ise o yaş aralığındaki

sporcuların gelecekteki futbol kariyerlerini düşünerek baskı altına girdikleri ve buda performansını olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Başoğlu (2007), yapmış olduğu bir çalışmada yaş ile özgüven arasında anlamlı bir fark olmadığını bildirmişlerdir. Bensiz (2016), çalışmasında, araştırma grubunun yaş değişkenine göre liderlik davranışlarından herhangi bir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını bildirmişlerdir. Yaşları arttıkça algıladıkları antrenör davranışlarının herhangi bir alt boyutunda negatif ya da pozitif yönde bir ilişkiye rastlanamamıştır.

Aksu (2016), yapmış olduğu araştırmaya göre futbol hakemlerinin yaş ile özgüven düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Koç (2004), araştırmasının sonucunda; “profesyonel futbolcuların yaşlarının arttıkça durumluk kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerden daha düşük düzeyde etkilendikleri ve duygularına daha fazla hakim oldukları” tespit etmişlerdir.

Yücel (2003), taekwondocular üzerinde yapmış olduğu araştırmada; Sporcuların biyolojik yaşları, antrenman yaşları, cinsiyeti, ailesinin eğitim düzeyi, müsabakalara katılım düzeyleri ve yetiştikleri çevre ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Koç (2004), araştırmasının sonucunda; profesyonel futbolcuların yaşlarının arttıkça durumluk kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerden daha düşük düzeyde etkilendikleri ve duygularına daha fazla hâkim oldukları tespit etmişlerdir.

Genel olarak profesyonel ve amatör futbolcuların psikolojik becerileri incelendiğinde Profesyonel Futbolcuların hemen hemen her kategoride Amatör Futbolculardan üstün oldukları görülmektedir. Bunun en başlıca sebebi ise profesyonel sporcuların kazandığı para ve bu parayı kaybetmek korkusu olduğu düşünülmektedir. Bir diğer sebep ise profesyonel sporcuların yaşadığı canlı hayat olduğu da düşünülebilir. Bu sebepler göz önüne alındığında Profesyonel sporcuların daha iyi şartlarda yaşamak, daha çok para kazanma isteklerinden dolayı kendilerini işine daha çok verdikleri, daha çok çalıştıkları görülmektedir.

Amatör sporcuların Futbolu daha çok keyif ve zaman geçirme olarak gördükleri için meslek olarak ele almadıkları ve bu sebepten dolayı sorumluluk, baskıyla baş edebilme gibi faktörlerden kaçındıkları için futbol alanında çok başarılı oldukları söylenememektedir. Amatör sporcularda yaş aralığı küçük olarak futbolcuların kendilerini geliştirerek Profesyonel futbolcu olarak hayatlarına devam etmek istediklerinden dolayı az 'da olsa kendi aralarında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Spor eğitiminde bilinçli yaklaşımlar sergilendiğinde ve refah düzeyini artırıcı maddi önlemler alındığında, sporcuların performans ve isteklilik ile başarı düzeylerinde olumlu gelişmeler olacağı düşünülebileceğinden, futbol kulüplerinin hedeflerini ve başarı kistasını yükselterek, Futbolculara psikolojik destek sağlayarak sporcuları yetiştirmeleri önerilebilir.

Sporcuların Fiziksel özelliklerine bakıldığında erkek atlet ve kayak sporcularının bazı motorik özelliklerinin farklı olduğu görüldü. Yapılan çalışmadaki motorik özelliklerin benzerlik göstermemesi, çalışmamıza katılan atlet ve kayakçıların antrenman programlarının içerik olarak benzer ancak yüklenme şiddeti ve antrenman içeriği olarak farklı olduğunu göstermektedir. Buna bağlı olarak atletlerin daha yoğun bir antrenman programına sahip oldukları söylenilebilir.

KAYNAKLAR

1. **Akyol, H., Bayram, M., Bayraktar, G., & Tozoğlu, E.** (2016). Observation Of Food Habits And Awareness Level Of Students Studying At The School Of Physical Education And Sports. *Turkish Journal Of Sport And Exercise*, 18(3), 31–38.
2. **Bayram, M., Göktepe, M., Özkan, A., Günay, M., & Bezci, Ş.** (2016). Correlations Between Different Methods Of Vertical Jump And Static Balance Parameters İn Athletes. *Turkish Journal Of Sport And Exercise*, 18(1), 147–152.
3. **Koç, H., & Aslan, C. S.** (2010). Erkek Hentbol Ve Voleybol Sporcularının Seçilmiş Fiziksel Ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması . *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi*, 12(3), 227–231.)
4. **Behdari, R., Zorba, E., Göktepe, M., & Bayram, M.** (2016). 9 12 Yaş Masa Tenisçilerin Vücut Kompozisyonu Antropometrik Ve Somatotip Özelliklerinin Belirlenmesi. *Sportif Bakış Spor Ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 61–69.
5. **Genç, A., & Bilici, M. F.** (2019). Dayanıklılık Antrenmanının Kadın Kayaklı Koşu Sporcularının Bazı Serum Lipit Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 69–74.
6. **Bayram, M., Demirel, N., & Şam, C. T.** (2016). Dayanıklılık Sporu Yapan Elit Düzeydeki Erkek Ve Erkek Atletler İle Erkek Ve Erkek Kayaklı Koşucuların Bazı Kan Parametrelerindeki Değişimin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 27–36.
7. **Bayram, M., Akkuş, E., Şıktar, E., & Öztürk, D.** (2011). Uzun Mesafe Koşan Atletlerde İklimsel Antrenman Programının Performansa Etkisi. *Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(4), 50–61.
8. **Açıkada, C., Ergen, E.** *Bilim Ve Spor, Büro Tek Ofset Matbaacılık, Ankara*, 1990.
9. **Kaynar, Ö., Seyhan, S., & Bilici, M. F.** (2018). Güreşçilerde Sportif Başarıyı Olumsuz Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(1), 54-59.
10. **Bahat, H. B., Sezgin Kapıcı, C. S., Tuna, G., Kaynar, Ö., Bilici, M. F., & Ulucan, K.** (2019). Yüzücü Ve Kayaklı Koşucularda Katekol-O-Metiltransferaz (Comt) Rs4680 Polimorfizminin Araştırılması.
11. **Metin, B., Göktepe, M., Demirel, N., Şam, C. T., & Serin, E.** (2015). Yüksek İrtifada Antrenman Yapan Güreş Ve Haltercilerin Bazı Kan Parametreleri Açısından Karşılaştırılması. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 51-60.
12. **Sevim Y., Savaş S.** *Sporda Yetenek Seçimi. Bilim Ve Teknik Dergisi*, 785-788, 1993
13. **Behdari, R., Zorba, E., Göktepe, M., & Bayram, M.** (2016). 9-12 Yaş Masa Tenisçilerin Vücut Kompozisyonu, Antropometrik Ve Somatotip Özelliklerinin Belirlenmesi. *Sportif Bakış: Spor Ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 61-69.
14. **Mcardle, Wd.** *Exercise Physiology Energy Nutrition And Human Performance Lea And Fetsiper, Philadelphia*, 85-86, 1991
15. **Akgün, N.** *Egzersiz Fizyolojisi*, 4. Baskı, Ege Üniversitesi, Matbaası, 2, 258-260, 1993.
16. **Yörükoğlu, U., Koz, M.** *Spor Okulu Çalışmaları ile Basketbol Antrenmanlarının 10-13 Yaş Grubu Erkek Çocukların Fiziksel, Fizyolojik Ve Antropometrik Özelliklerine Etkisi, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi* 2007, Cilt: V, Sayı: 2 79 –

- 83, 2007.
17. **Yorukoglu, U., & Koz, M.** (2007). Spor Okulu Çalışmaları İle Basketbol Antrenmanlarının 10-13 Yaş Grubu Erkek Çocukların Fiziksel, Fizyolojik Ve Antropometrik Özelliklerine Etkisi, *Au Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2, 79-83.
18. **Çakmakçı, O.** (2002). Türkiye Ve Gürcistan A Milli Boks Takımlarının Seçilmiş Fiziksel Özelliklerinin Karşılaştırılması (Doctoral Dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
19. **Günay, M., Tamer, K., & Cicioğlu, İ.** (2006). Spor Fizyolojisi Ve Performans Ölçümleri. Ankara: Baran Ofset.
20. **Baydıl, B.** (2006) Eurofit Testleri İle 12-14 Yaş Grubu Erkek Öğrencilerin Fiziksel Uygunluk Normlarının Araştırılması(Kastamonu İli Örneği) *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (Kefad) Cilt 7, Sayı 2, 79-87*
21. **Tamer K.** Sporda Fiziksel - Fizyolojik Performansın Ölçülmesi Ve Değerlendirilmesi. *Türkerler Kitabevi. Ankara,1995.*
22. **Fox El, Bowers Rw, Foss Lm.** Beden Eğitimi Ve Sporun Fizyolojik Temelleri, *Bağırhan Yayınevi, Ankara, S 15, 1999.*
23. **More, A., Komi, P.V, Gregor, R.J.** Biomechanics Of Sprint Running. Department Of Biology Of Physical Activity, University Of Jyvaskyla, Finland. P 32, 1992.
24. **Bompa, To.** Antrenman Kuramı Ve Yöntemi. *Bağırhan Yayınevi Ankara 1998, S. 443,1998.*
25. **Zorba, E. Ve Ziyagil, M a** (1995). Vücut Kompozisyonu Ve Ölçüm Metotları. *Erek Ofset, Trabzon , 252-82.*
26. **Şenel, Ö., Atalay, N. Ve Çolakoğlu, Ff** (1998). Türk Milli Badminton Takımının Antropometrik, Vücut Kompozisyonu Ve Bazı Performans Özellikleri. *Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi , 3 (2), 15-20*
27. **Bayram, M., & Şıktar, E.** (2011). Doğu Anadolu Bölgesinde görev yapan atletizm antrenörlerinin görüşlerine göre atletizm sorunları.

Araştırma Makalesi

Künye: Dereceli, Ç. (2020). Futbolcuların psikolojik becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

İMAM HATİP LİSELERİNDE EĞİTİM ALAN KIZ ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ (BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ)

Çağatay DERECELİ¹

ÖZ

Bu araştırma İmam Hatip Lisesinde eğitim alan öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim - öğretim yılı içerisinde Balıkesir ili Edremit ilçesi Edremit Anadolu İmam Hatip Lisesi Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulunda öğrenim gören öğrenciler içerisinde tesadüfi örneklem metodu ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 196 öğrenciden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik ve parametrik testler kullanılmıştır. İki grup karşılaştırmalarında Bağımsız Örneklem T- testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı 0,88 bulunmuştur. Araştırma sonucunda öğrencinin; spor yapma sıklığı, lisans, spor türü, spor geçmişi ve anne tutumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilirken ($p<0.05$), sınıf, ve baba eğitim durumu değişkenlerinde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: İmam Hatip Lisesi, Tutum, Spor, Öğrenci.

THE RESEARCH OF THE ATTITUDES FOR SPORT OF FEMALE STUDENTS AT RELIGIOUS VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

ABSTRACT

The aim of this research is to specify the attitudes for sport of female students at religious vocational high schools. The data of the research have been collected from 196 female students who study at Edremit Anatolian Religious Science High School and Social Science Project High School in Edremit Town, Balıkesir Province and who are picked according to Random Sampling Method out of volunteers. As a tool of data collection, “The Scale of Attitudes For Physical Education Lesson” by Güllü and Güçlü (2009), has been used. Diagnostic statistics and parametric tests have been used in the analysis of the data.

Independent Sampling Method T-Test for the comparison of two groups and One-Way Variant Analysis (ANOVA) for the comparison of more than two groups have been used. The Cronbach’s Alpha parameter of the scale has been calculated as 0,88. As a result of the research, while meaningful differences are identified according to the Frequency of Sports Activity of the student, Licence, Type of Sport, History of Sport and the attitude of mother ($p<0.05$), no meaningful differences according to the class grade and the education level of the father ($p>0.05$).

Keywords: Religious High School, Attitude, Sport, Student.

GİRİŞ

Beden Eğitimi; Antik çağın ünlü düşünürü Platon'a göre; "zihinsel eğitim ve bedensel yetilerini en güzel bağlayan ve onları en ölçülü şekilde ruhun hizmetine sokan tam eğitilmiş ve uyum sağlamış insan, Gökmen (1988)'e göre; fiziksel, psiko-motor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı sağlamak için organize edilmiş bedensel etkinlikler, Tamer (1987)'e göre ise hareket etmeyi öğrenmek ve hareket yoluyla öğrenmek; fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda yaşantıya dönüştürülmesi, Kasap (1993) organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı tüm kişiliğin gelişmesi, genel eğitimi tamamlar ve ayrılmaz bir parçası, sağlıklı, güçlü ve mutlu olma, dengeli kişilik, toplumsallaşma, kültürleşme ve vatandaşlık eğitimi, İnal (2000)'a göre; beden eğitimi, insanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şekli, Açak (2006)'a göre İnsanların beden, ruhen ve fikren gelişmesini, organizmanın bütünlüğünü zedelemeyen dengeli bir şekilde ilerlemesini sağlayan, bireyi kendisine ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel beden faaliyetleri olarak tanımlamaktadırlar.

Günümüzde pek çok olumlu kazanımlarından söz edilen spor kavramı Türkçeye, Fransızca da aynı anlamı taşıyan sport kelimesinden geçmiştir. Kelimenin kökeni Eski Fransızca "eğlence, fiziksel ve zihinsel zevk" anlamına gelen desport kelimesine dayanır. Spor bedensel, sosyal, zihinsel açıdan iyi olmayı sağlayan, sağlığı geliştiren, motorsal özellikleri arttıran ve becerileri geliştiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir durum (Yetim, 2014:165), bireysel veya takım olarak önceden belirlenmiş kuralları olan, yerde, zamanda ve alanda değişiklikler gözlemlenen, seriler biçiminde gerçekleştirilen ve aynı zamanda bir maç kapsamında düzenlenen organizasyonlar (Mathey, 1969), sporcuların yarışmaya ve kazanmaya dönük fiziksel, zihinsel ve teknik bir çaba içerisinde, izleyenlerin gözüyle heyecanın yanı sıra estetik içeren sanatsal bir süreç, genel bütünlüğüyle bünyesinde anatomik, fizyolojik, ortopedik, biyomekanik, psikolojik ve farmakolojik vb. disiplinlerin yardımıyla sürekli gelişen ve sürdürülen bilimsel bir olgu olarak tanımlamıştır (Fişek, 1999).

Beden eğitiminin ve sporun yapılan tanımlamalarından da anlaşılacağı üzere çocuğun sağlıklı gelişiminde önemli bir işleve sahip olmasıyla beraber sosyal, duyuşsal gelişim yönünden de olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu etkinlikler, yaratıcılık, liderlik gibi yetenekleri kullanılan olaya duruma göre işe yarar hale getirmekte, mücadeleci, azimli, uyumlu, üretken, kararlı, birbirine saygılı ve anlayışlı olma, kurallara uyma, işbirliği yapma, bağımsız davranma, kendini disipline etme, çalışkan ve gayretli olma gibi kişilik özelliklerini geliştirmektedir (Bilir, 2008).

Beden eğitimi ve spor; eğitim programlarının bütünüyle bir parçası olması nedeniyle öğrencilerin fiziksel aktiviteler aracılığıyla psikomotor, fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda gelişimine, sosyal yaşantısının içinde sporu hayat tarzı hâline getirmesine, okul dışı serbest zamanlarını kültürel ve sportif etkinliklerle değerlendirmesine katkıda bulunur (MEB 2018:27).

Tutum terimi, Latince kökeninde ‘harekete hazır’ anlamına gelen (Arkonaç , 2001), ilk kez Herbert Spencer tarafından 1862’de kullanılmaya başlanan bir kelimedir (Güllü ve Güçlü, 2009). Tutum, psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla damgalanmış bir nesne veya duruma ilişkin olarak bireyin olumlu veya olumsuz duygusal tepki göstereceğini belirleyen oldukça sürekliliği olan bir hazır olma durumu (Sherif ve Sherif, 1996), bir düşünceye, duruma, insana ilişkin olumlu veya olumsuz açıdan oluşan tepki gösterme eğilimi, bu eğilimin de duygusal seviyesi (Klausmaier ve Goodwin, 1966), bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerle; zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepkinin ön eğilimi (İnceoğlu, 2004:19), hazır olma durumu veya belirli bir yönde cevap verebilme yetisi ve bireyin davranışlarında fikir, duygu veya eğilim halinde görülen olumlu veya olumsuz değerlendirici tepkiler (Yüksel, Ö. 2006) olarak tanımlanmaktadır.

Beden eğitimi ve spor’a yönelik oluşturulacak tutum ve davranışların okul çağı döneminden başlamak üzere bir hayat tarzı olarak benimsetilmesi ve ilerleyen yaşlarda sürekli hale gelmesinin sağlanması; sağlıklı bireylerin yetişmesine imkan sağlayacağı ülkelerin sağlık giderlerinin azalmasına etki edeceği, kişilerin fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda gelişimine katkı sunacağı ve toplumsal birlikteliği artıracığı yadsınmaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu nedenlerden ötürü beden eğitimi ve spora yönelik tutumun incelenmesi kurumlarımızda ve okullarımızda gerekli hassasiyetin gösterilmesi amacı ile bu çalışma yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi gibi alanlar incelenmektedir.

Bu çalışmada, imam hatip lisesi öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Balıkesir ili Edremit ilçesinden seçilen bir devlet okulu öğrencileri örneklem olarak belirlenmiştir. Ölçek formları her sınıfta yer alan toplam 163 öğrenciye gönüllülük esas alınarak

ve gizliliğe önem verilerek rastgele dağıtılmış, öğrencilerden kısa süre içerisinde yanıt vermeleri istenmiştir. 150 ölçek formu geri dönmüş, eksik ve yanlış görülen form dikkate alınmış ve toplam 137 ölçek formu analiz için uygun bulunmuştur.

Veri toplama yöntemi olarak tanımlayıcı istatistik veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Ölçek formları yüz yüze dağıtılıp tamamen gönüllülük esasına göre doldurulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, araştırmada veri toplama araçları olarak Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekteki ifadeler 5’li likert (1= Kesinlikle Katılmıyorum. 2= Katılmıyorum. 3=Kararsızım. 4=Katılıyorum. 5=Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde derecelendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 25.0 paket programı ile yapılmıştır. Veriler; ikili değişkenler için Independent T testi, ikiden fazla değişkenler ise One Way Anova testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular istatistiksel olarak $p < 0,05$ düzeyinde anlamlılık düzeyi ile test edilmiştir.

BULGULAR

Verilerin analizi sonucunda ölçeğe ait Cronbach’s Alpha değeri ,88 olarak bulundu. Veri setine, parametrik testlerden hangisinin uygun olduğunu belirlemek amacıyla normallik testi uygulanmıştır. Kolmogrow-smirnov testine göre anlamlılık düzeyi 0,05’ten büyük olduğundan verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüş ve analiz için parametrik testler uygun bulunmuştur.

Tablo 1. Demografik Değişkenler

Demografik Değişkenler	f	%	Toplam
Sınıf	9	14	10,2
	10	44	32,1
	11	40	29,2
	12	39	28,5
Spor yapma sıklığı	Hiç yapmam	35	25,5
	Arada	91	66,4
	Sık sık	11	8,0
Lisans	Evet	20	14,6
	Hayır	115	83,9
	Eksik değer	2	1,5
Katıldığı Spor Türü	Bireysel	61	44,5
	Takım	31	22,6

	Spor yapmıyorum	45	32,8
	Spor yapmadım	62	45,3
Spor geçmişi	0-2 yıl	49	35,8
	2-4 yıl	13	9,5
	4-6 yıl	9	6,6
	6 yıl ve üstü	4	2,9
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	7	5,1
	İlkokul	64	46,7
	Ortaokul	39	28,5
	Lise	17	12,4
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil	2	1,5
	İlkokul	43	31,4
	Ortaokul	38	27,7
	Lise	35	25,5

Katılımcıların çoğunu 10. Sınıflar oluşturmaktadır (32,1). Kendi içerisinde en yüksek değişkenler sırasıyla spor yapma sıklığında arada spor yapıyorum diyenler (66,4), lisans değişkeninde spor lisansı olmayanlar (83,9), spor türünde çoğunluğun bireysel sporlarla uğraştığı (44,5), spor geçmişinde 0-2 yıl (35,8), anne eğitim durumunda ilkokul (46,7) ve baba eğitim durumunda ilkokul mezunları çoğunluktadır (31,4).

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	SS	F	p
9	14	121,4286	22,33560		
10	44	123,9773	25,47638	0,780	0.507
11	40	118,9250	26,97709		
12	39	115,8205	22,79066		

*p<0.05

Tablo 2’de spora yönelik tutum puanları ile sınıf değişkeni arasında yapılan anova testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Spor Yapma Sıklığı Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Bonferonni
Hiç yapmam (1)	35	114,2000	26,81505			
Arada(2)	91	120,1648	20,73765	3,375	0.037*	1>3
Sık sık(3)	11	136,0909	40,97183			

*p<0.05

Tablo 3 inceleme sonucu spora yönelik tutum puanları ile spor yapma sıklığı değişkeni arasında yapılan anova testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarında spor yapma sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan bonferonni testi sonucu sık sık spor yapan kız öğrencilerin tutum puanlarının hiç spor yapmayan kız öğrencilerinkinden fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Lisanslı Sporcu Olma Değişkenine Göre Yapılan T Testi Sonuçları

	n	$\bar{X}$	SS	t	P
Evet	20	141,2500	31,49916		
Hayır	115	116,3739	21,83810	3,393	0.003*

*p<0.05

Tablo 4'e bakıldığında spora yönelik tutum puanları ile Lisanslı Sporcu Olma Değişkenine göre t testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarında lisanslı sporcu olma değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Bu sonuca göre de lisanslı sporcuların spora yönelik tutum puanlarının lisanslı olmayanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Spor Türü Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Bonferonni
Bireysel	61	119,4754	25,64346			
Takım	31	130,5806	26,18240	4,770	0.010*	3>2
Spor yapmıyorum	45	113,1778	20,42980			

*p<0.05

Tablo 5 e göre spora yönelik tutum puanları ile spor türü değişkeni arasında anova testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarının spor türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu

belirlemek amacıyla yapılan bonferonni testine göre takım sporu yapan kız öğrencilerin tutum puanlarının hiç spor yapmayan kız öğrencilerinkinden fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Spor Geçmişi Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Bonferonni
Spor yapmadım	62	114,1935	22,58451			
0-2 yıl	49	119,9592	26,19475			
2-4 yıl	13	132,1538	19,43299	2,948	0.023	1>3
4-6 yıl	9	134,2222	31,64561			
6 yıl ve üstü	4	136,2500	12,73774			

*p<0.05

Tablo 6 inceleme sonuçlarına göre spora yönelik tutum puanları ile spor geçmişi değişkeni arasında Anova testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarının spor geçmişi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferonni testi sonucuna göre 2-4 yıl arasında spor yapan kız öğrencilerin tutum puanlarının hiç spor yapmayan kız öğrencilerinkinden fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Bonferonni
Okuryazar değil	7	133,1429	37,09640			
İlkokul	64	121,8906	23,04042			1>5
Ortaokul	39	121,3077	22,17532	3,180	0.016	2>5
Lise	17	118,0000	21,90605			3>5
Üniversite	10	95,9000	30,76957			

*p<0.05

Tablo 7'ye göre spora yönelik tutum puanları ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında Anova testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferonni testi sonucu annesi üniversite mezunu olan kız öğrencilerin tutum puanlarının anne eğitim düzeyi okuryazar olmayan, ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu olan kız öğrencilerinkinden daha düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	n	$\bar{X}$	SS	F	P
Okuryazar değil	2	110,5000	3,53553		
İlkokul	43	124,6512	28,97855		
Ortaokul	38	120,9474	19,12964	,864	,487
Lise	35	115,1714	21,06361		
Üniversite	19	116,8947	31,54872		

*p<0.05

Tablo 8' e göre spora yönelik tutum puanları ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında Anova testi yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

TARTIŞMA VE SONUÇ

İmam hatip liselerinde öğrenim gören kız öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelendiği bu çalışmadan elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 2'de spora yönelik tutum puanları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla anova testi yapılmış ve sınıf değişkeni ile beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. (p>0.05). Bu sonuçlara göre de sınıf düzeyinin Beden Eğitimi ve Spor dersine yönelik öğrenci tutumlarını değiştirmedeği görülmektedir. Literatür incelendiğinde çalışmamızla paralel çıkan sonuçlar görülmektedir. Çetin (2007:67), Hazar (2019:38), Yıldız (2018:42) ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması adlı çalışmasında öğrencilerin tutum puanları okuduğu sınıf düzeylerine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Subramaniam and Silverman (2007), Aras (2019: 58), (Phillips, 2011) çalışmalarında çalışmamızdan farklı olarak ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyine göre tutum puanları istatistiksel olarak anlamlı çıktığı görülmüştür. Farklılığın sebepleri arasında öğrencilerin eğitim gördüğü kademelerdeki farklılıklar ile okul türü farklılıkları gibi nedenler gösterilebilir.

Tablo 3 inceleme sonucu spora yönelik tutum puanları ile spor yapma sıklığı değişkeni arasında yapılan Anova testi sonucu öğrencilerin spora yönelik tutumlarının spor yapma sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferonni testi sonucu sık sık

spor yapan kız öğrencilerin tutum puanlarının hiç spor yapmayan kız öğrencilerinkinden fazla olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında Tanrıverdi (2016: 48) çalışmasında benzer sonuçlar bulmuş, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin okul dışı spor yapma sıklıkları ile Beden Eğitimi ve Spor dersine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçla da spor yapan bireylerin Beden Eğitimi ve Spor dersini sevmesi de beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4'te öğrencinin lisanslı olup olmamasına göre inceleme yapılmış ve lisanslı olan öğrencilerin tutum puanlarının lisanslı olmayan öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Literatürde çalışmamızı destekleyen çalışmalar mevcuttur. (Özkan (2011: 38); Alparslan (2008); Hazar (2019:40,) çalışmalarında lisanlı öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin lisanslı sporcu olmaları aynı zamanda onların Beden Eğitimi ve Spor dersine katılımlarını desteklemekte ve beden eğitimi ve spor dersini sevmelerine ve derse karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Tablo 5'e baktığımızda öğrencilerin spora yönelik tutum puanları ile spor türü değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan bonferonni testi takım sporu yapan kız öğrencilerin tutum puanlarının hiç spor yapmayan kız öğrencilerinkinden fazla olduğu görülmüştür. Literatürde bu araştırma problemiyle ilgili literatürün??? kısıtlı olduğu görülmektedir. Hazar (2019: 41) çalışmasında gerek bireysel gerekse takım sporları olsun bütün sporların yapısal olarak temelde benzer olması sonucuna ulaşmışlardır.

Tablo 6 inceleme sonuçlarına göre spora yönelik tutum puanları ile spor geçmişi değişkeni arasında anova testi sonucu yapılmıştır. Öğrencilerin spora yönelik tutumlarının spor geçmişi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan bonferonni testi sonucuna göre 2-4 yıl arasında takım sporu yapan kız öğrencilerin tutum puanlarının hiç spor yapmayan kız öğrencilerinkinden fazla olduğu görülmüştür. Çiçek (2019:38) ve Karakaş ve diğerlerinin (2015) yaptığı çalışmada analiz sonuçlarına göre spor yapma süreleri değişkenine göre gruplar arasında farklılık bulunmuştur.

Tablo 7'de spora yönelik tutum puanları ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında yapılan anova testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan bonferonni testi sonucu annesi üniversite mezunu olan kız öğrencilerin tutum puanlarının anne eğitim

düzeyi okuryazar olmayan, ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu olan kız öğrencilerinkinden daha düşük olduğu görülmüştür. Hologlu (2006: 40) araştırmasında ilköğretim kız öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Hazar (2019:41) ve Taşdemir (2019:42) araştırmalarında, çalışmamızdan farklı olarak katılımcıların anne eğitim durumuna göre almış oldukları ölçek toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu durum, örneklemelerin grubunun farklılığı, çalışma zamanlarının ve çalışma yerinin farklılığı gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir.

Tablo 8 inceleme sonucuna göre spora yönelik tutum puanları ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında yapılan anova testi sonucu, öğrencilerin spora yönelik tutumları ile baba eğitim durumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Hazar (2019: 41) ve Çetin(2007: 69) çalışmalarında katılımcıların anne eğitim ve baba eğitim durumuna göre almış oldukları ölçek toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir.

Sonuç olarak günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte sosyal medya kullanımının gençler arasında yaygın hale gelmesi ve hızla artmaya devam etmesi, lise ve üniversite sınavlarının öğrencilerimizin geleceği için büyük önem arz etmesi nedeni ile ailelerin de bu yönde çocuklarını sürekli ders çalışmaya yönlendirmesi beden eğitimi ve spora katılımı olumsuz etkileyecek en önemli faktörler olarak görülmektedir. Beden eğitimi ve sporun önemini okullarımızda etkin halde tutmak için beden eğitimi ve spora yönelik etki eden olumsuz faktörler için ailelerin ve öğrencilerimizin sürekli olarak bilinçlendirilmesi, okullarımızda yapılan etkinliklere katılan öğrencilerimizi teşvik etmek amacı ile yapılan sınavlarda pozitif yönde etki edecek uygulamalara yer verilmesi uygun görülmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Açak, M. (2006).** Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş. İstanbul, s.9.
2. **Alpaslan S.(2008).** Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları Ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları, Yüksek Lisans, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, **Bolu**.
3. **Aras, G. (2019).** Farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
4. **Arkonacı,SA.(2001).** Sosyal psikoloji, 2.Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım.
5. **Bilir, P. (2008).** Yeni beden eğitimi öğretim programı ve köy enstitülerinde beden eğitimi derslerinin yapılandırma öğretimi yaklaşımı açısından değerlendirilmesi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6(3) s:145–150.
6. **Çetin, M. (2007).** Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
7. **Fişek, K. (1999).** Dünyada ve Türkiye De Spor Yönetimi. Bağırman Yayınevi, Ankara.
8. **Gökmen, H.(1988).** Gençlerin gelişmelerinde beden eğitiminin rolü (fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişmede), orta öğretim kurumlarında beden eğitimi ve sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları Öğretim Dizisi, Ankara, 1988.
9. **Güllü, M. ve Güçlü, M. (2009).** Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2),139.
10. **Hazar, G. (2019).** Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarını etkileyen faktörlerin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
11. **Holoğlu, O.G. (2006).** İlköğretim ikinci kademe öğrenim gören kız öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
12. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/BedenEgitimiVeSporDersiOgretimProgrami.s.10-27>. Erişim Tarihi (20.01.2018).
13. **İnal, A. (2000).** Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Konya: Desen Ofset Matbaacılık.
14. **İnceoğlu, M.(2004).** Tutum, Algı, İletişim. Ankara: Kesit Tanıtım Ltd. Şti. sf:19
15. **Karakaş, G., Kolayış, İ.E., ve Eskiler, E. (2015).** Yüzme egzersizine katılan Kasap, H. (1993). Eğitimde Beden Eğitimi Yöntemlerinin Yeri ve Önemi, İSTANBUL.
16. **Kasap, H. (1993).** Eğitimde Beden Eğitimi Yöntemlerinin Yeri ve Önemi, İSTANBUL.
17. **Klausmaier, H.J. & Goodwin , W.(1966).** Learning and human abilities. Newyork: Harper and Row.
18. **Metheny, E. (1969).** This “Thing” called Sport. Journal of Health, Physical Education, Recreation, 40(3), 59- 62.
19. **Özkan, R. (2011).** Genel lise ve imam hatip lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
20. **Ronald, H. (1992).** L'histoire en mouvements. Paris: Armand Colin. s. 58.
21. **Sherif, M., Sherif, CW.(1996).** Sosyal psikolojiye giriş II, Çeviren: Atakay M, Yılmaz A, Sosyal Yayınlar, İstanbul.
22. **Subramaniam, P. R. and Silverman, S. (2007).** Middle School Students’ Attitudes Toward Physical Education. Elsevier. Teaching and Teacher Education. 23. 602-611
23. **Tamer, K. (1987).** Beden eğitimi ve oyun öğretimi, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara.
24. **Yetim, A. (2014).** Sosyoloji ve Spor. (6. Baskı). Ankara: Berikan Yayınevi.
25. **Yıldız, E. (2018).** Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi (Bala İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
26. **Yüksel, Ö. (2006).** Davranış Bilimleri. Gazi Kitabevi. 1.Baskı. Ankara, s.100-101.

Araştırma Makalesi

Künye: Sağın, A E. & Güllü, M. (2020). Suriyeli öğrencilerin okula uyum süreci; sportif etkinliklerin rolü, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM SÜRECİ; SPORTİF ETKİNLİKLERİN ROLÜ

Ahmet Enes SAĞIN¹, Mehmet GÜLLÜ²

ÖZ

Suriye’de meydana gelen iç savaş sonrasında yoğun bir göç ortaya çıkmış, 4 milyona yakın Suriyeli göçmen Türkiye’ye gelmiştir. Ülkemize gelen bu göçmenlerin büyük bir çoğunluğu 18 yaşın altında ve 1 milyonu aşkını da okul çağındadır. İlk zamanlar büyük bir çoğunluğu eğitimini Geçici Eğitim Merkezleri’nde (GEM) almaktaydı. Ancak son zamanlarda entegrasyon, dil problemi, nitelikli eğitim sorunu gibi nedenlerden dolayı 500 bini aşkın Suriyeli öğrenci devlet okullarına devam etmek durumunda kalmıştır. İlgili sayılar göz önüne alındığında bu çocukların nasıl uyum sağlayacakları ve alacakları eğitim yolları açık şekilde Türkiye için oldukça derin etkilere neden olacaktır. Bu noktada göçmen öğrencilerin ülkenin eğitim sistemine ve sosyal yapısına entegre olması oldukça önemlidir. Verilecek olan nitelikli eğitim yoluyla ilerleyen süreçte çocuklar ülkenin sosyal, kültürel ve iktisadi yaşamına dahil olma imkânı bulacak ve bu şekilde uyumu kolaylaşacaktır. Ayrıca eğitim bütünlüğü içerisinde göçmen çocukların buldukları ortama uyum sağlamaları ve duygusal, sosyal ve toplumsal açıdan kendilerini geliştirmeleri adına süreci rahatlatacak önemli bir sosyal olgu da spordur. Spor farklı toplumlarda yer alan kişilerin kaynaşmasını, sosyalleşmesini, dayanışma ve işbirliğini geliştirme noktasında olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir. Bu derlemenin amacı alanyazında göçmen çocukların eğitim sistemine ve okula uyum sürecinde sportif etkinliklerin etkisinin incelendiği çalışmaların gözden geçirilmesi ve bütüncül olarak ortaya konulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Mülteci, Kültürlerarası İletişim, Entegrasyon, Sosyalleşme ve Spor

SYRIAN STUDENTS 'ADAPTATION TO SCHOOL; THE ROLE OF SPORTS ACTIVITIES

ABSTRACT

After the civil war occurred in Syria, an intensive migration broke out so nearly four million Syrian immigrants have come to Turkey. Most of these immigrants are under 18 years old and more than one million of them are at the school age. At first, most of them had education at “Temporary Education Centers” On the other hand, because of the integration, language problem, and qualified education issue, more than five hundred thousand Syrian students had to go to state schools in Turkey. Taking into consideration of these numbers, it is going to effect deeply Turkey that how these students are going to adapt here and how they are going to get there education. At this point, it is rather important that immigrant students should be integrated into our educational system and social structure. These children are going to have opportunities for getting involved in social, cultural and economical life in Turkey through qualified educational opportunities which is going to be given and so their adaptation will easier in this way. Furthermore, sport is an another fact, which is going to ease this process, that immigrant children can adapt here and improve themselves socially and sensually. Sport can have a positive impact on the people who come from different countries, at the point of development of their adaptation to the new culture, their socialization, cooperation and association. The aim of this review is to review and present the studies in which the process of adaptation of immigrant children to the education system and school and the effects of sports activities in this process are examined.

Keywords: Immigrants, Refugee, Intercultural Communication, Integration, Socialization and Sport.

¹MEB, Gaziantep.

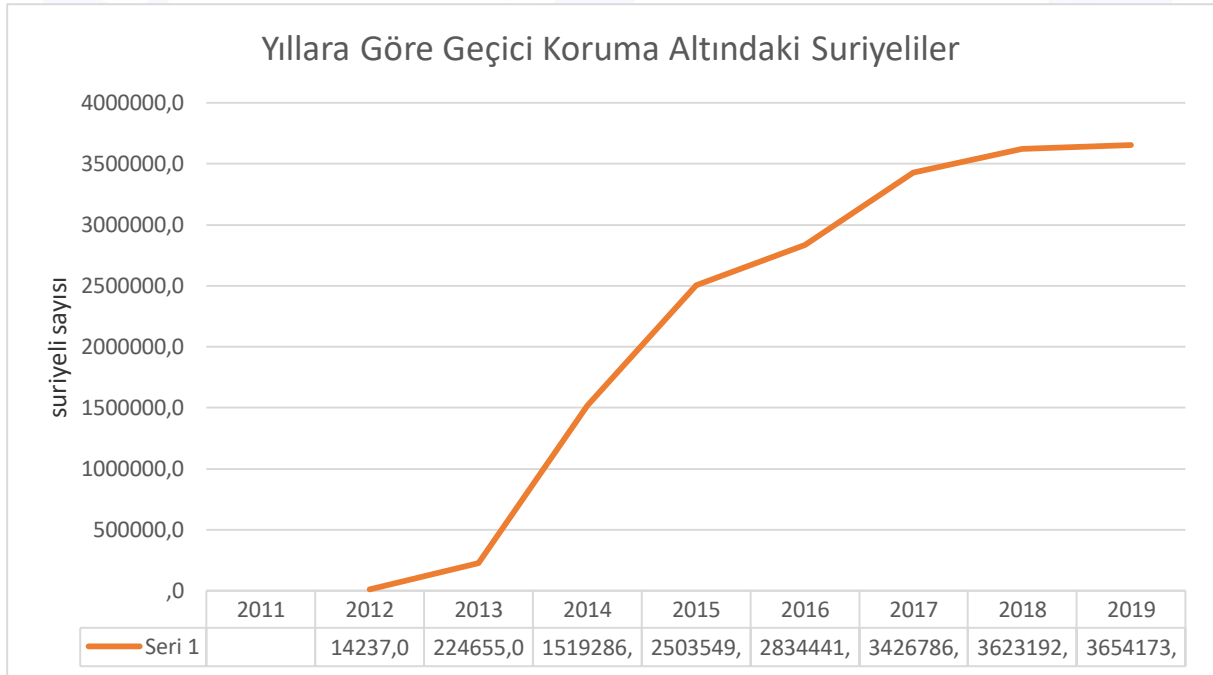
0000-0002-4243-8276

² İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya.

0000-0002-0930-7178

GİRİŞ

Başta güvenlik kaygısı ve ekonomik nedenler olmak üzere insanlar buldukları yerlerden kitleler halinde başka yerlere gitmek zorunda kalmışlardır. Yıllardan beri insanoğlunun gündeminden bir türlü çıkartamadığı konu olan göç sadece basit bir yer değiştirme (Şahin ve Aydemir, 2018) veya sadece sosyo-politik bir olgu değildir (Borjas, 1994). Göç, 2000’li yıllardan beri dünya için artarak gündem olmaya devam etmektedir. Güllüpınar (2012), göçü; kişinin ekonomik, siyasal ve toplumsal nedenlerden kaynaklı olarak bireysel veya kitlesel olarak yaşadığı yeri değiştirmesi şeklinde ifade etmektedir. Özellikle 2010’da Kuzey Afrika’da başlayan Arap baharı olarak adlandırılan süreç öncelikle yakın coğrafyayı ardından tüm dünyayı etkilemiştir (Ekici ve Tuncel, 2015). 2011 yılında Türkiye’nin sınır komşusu olan Suriye’de başlayan iç savaş sonucunda Suriyeliler başta Türkiye olmak üzere farklı ülkelere göç etmek zorunda kalmış ve sonucunda Türkiye bu süreçten yoğun bir şekilde etkilenmiştir. Günümüzde Türkiye’nin 3,5 milyonu aşmış durumda olan Suriyelilere ev sahipliği yapması ve bu sürecin devam ediyor olması Türkiye’yi tüm dünyada en fazla sığınmacı barındıran ve milli gelire oranla en fazla yardım eden ülke durumuna getirmiştir. Bu durumun ortaya çıkardığı sonuçların irdelenmesi gerekir (Saklan, 2018). Çünkü göçle birlikte toplumsal, iktisadi, kültürel alanlar etkilenir (Noyon, 2017). Bu alanların Türkiye’ye gelen sığınmacı sayısı (bknz. şekil 1) düşünüldüğünde etkilenmesi kaçınılmaz bir durumdur.

Şekil 1. Yıllara Göre Ülkemizde Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019).

Bakıldığı zaman Suriye’de kısa bir zaman diliminde iç savaşın son bularak yerini barış ve huzura bırakması zor bir ihtimal olarak görünmektedir. Suriyelilerin uzun bir süre daha Türkiye’de kalması kuvvetle muhtemeldir. Buradan yola çıkarak yapılması gereken, bu durumun Türkiye için kısa ve uzun vadede oluşturabileceği sorunlara çözüm yolu bulmaktır. Yurtdışında göç ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında daha çok sosyal bütünleşme, yabancı entegrasyonu, uyum, yabancı düşmanlığı gibi başlıklar ön plana çıkarken ülkemizde yapılan çalışmalarda göç ile ilgili tanım, kuram ve kavramlarla ilgili çerçevenin açıklanmasına odaklanılmıştır (Özmete, Yıldırım ve Duru, 2018).

2011 yılından bu yana sürmekte olan savaşta en çok etkilenen kesim şüphesiz çocuklardır. Çocukların yaşamları, sağlıkları, eğitimleri risk altındadır (UNICEF, 2019). Türkiye’de 2019 yılı itibariyle okula kayıtlı 645 bin çocuk bulunurken 400 bin çocuğun kaydı bulunmamaktadır bkzn. Tablo 1). Okula gitmeyen Suriyeli öğrencilerin de sisteme dâhil olmasıyla birlikte mevcut durumda devam eden sorunların daha da artma durumu söz konusudur (Erdem, Kaya ve Yılmaz, 2017). Milli Eğitim Bakanlığı Suriyeli sığınmacıların okula gitmeleri ve devam etmeleri adına çeşitli çalışmalar yaparak süreci desteklemektedir. Çünkü sığınmacıların ve çocukların hakları yapılan uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde de belirtildiği üzere eğitim almaları çocukların en temel hakkıdır (UNICEF, 2004). Ülkemize iltica eden veya farklı bir ülkeye gitmek için ülkemizde ikamet talebinde bulunan münferit yabancılar ile toplu bir şekilde sığınmak amacıyla ülke sınırlarına gelen yabancılar ve oluşabilecek nüfus hareketlerine karşı uygulanacak usul ve esaslar hakkında belirtilen yönetmeliğin 27 maddesinin (2015) “Mülteci ve sığınmacıların ülkemizde kalacakları süre ile sınırlı olarak öğrenim görmeleri ve çalışmaları genel hükümlere bağlıdır.” hükümleri gereği sığınmacı çocuklar için eğitim alma hakları sağlanmaktadır (MEB, 2016).

Tablo 1. Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
0-4	282.154	263.371	545.525
5-9	255.176	240.262	495.438
10-14	200.052	185.306	385.358
15-18	150.830	123.421	274.251
19-24	321.159	229.987	551.146
25-29	206.155	146.721	352.876
30-34	169.855	124.591	294.446
35-39	120.110	94.797	214.907

40-44	79.267	70.024	149.291
45-49	58.744	55.916	114.660
50-54	47.465	45.441	92.906
55-59	33.056	33.347	66.403
60-64	23.066	23.767	46.833
65-69	15.141	15.769	30.910
70-74	8.509	9.162	17.671
75-79	4.718	5.937	10.655
80-84	2.621	3.271	5.892
85-89	1.421	1.876	3.297
90+	758	950	1.708
TOPLAM	1.980.257	1.673.916	3.654.173

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019).

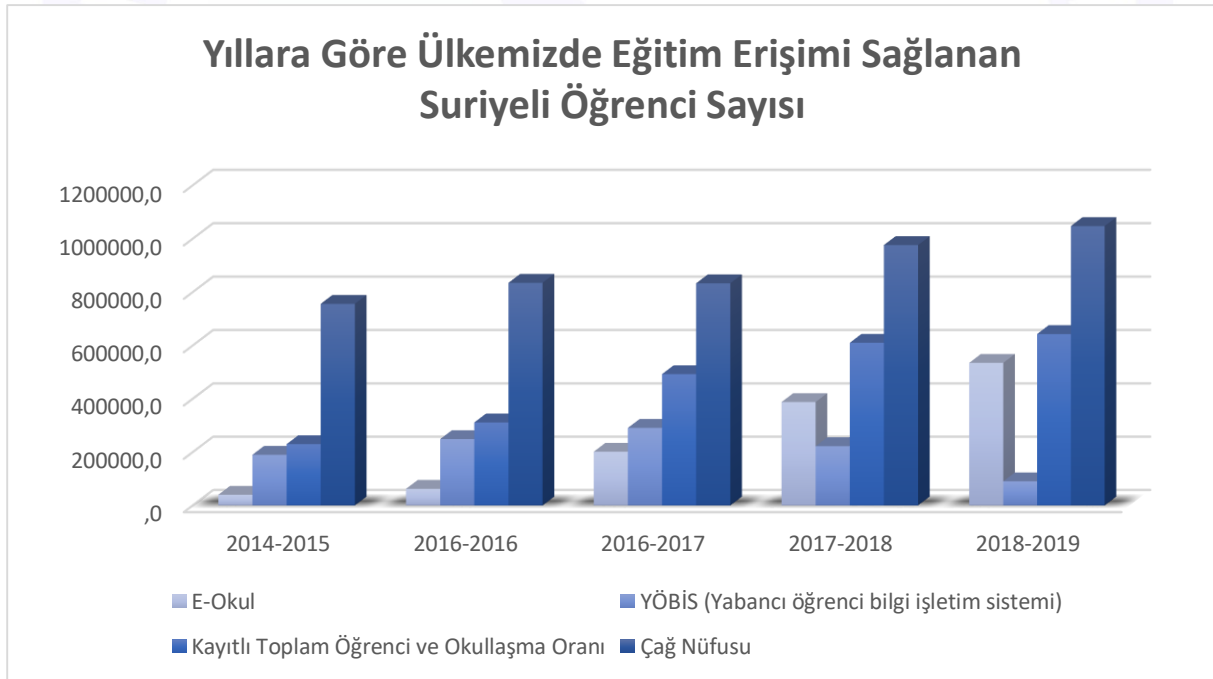
Tüm toplumlarda olmakla birlikte göçmen toplumunda da en kırılgan en zayıf ve en yüksek risk grubunu çocuklar oluşturur (Emin, 2019). Yapılan çalışmalar; göçmen çocukların travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, davranış bozukluğu ve madde bağımlılığından kaynaklanan sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır (Lustig ark. 2004; Koehler ve Schneider, 2019; Safi Keykaleh, Jahangiri ve Tabatabaie, 2017; Stevens ve Vollebergh, 2008). Diğer taraftan, göçmen çocuklar için göç edilen toplumun eğitim sistemine ve sosyal yapısına adapte olmak oldukça zor bir süreçtir. Ancak verilecek nitelikli bir eğitim hem çocuğun kendisine hem de topluma fayda getirecektir. Eğitim yoluyla ülkenin sosyal, kültürel ve iktisadi yaşamına dahil olma imkanı bulacak ve bu şekilde uyumu kolaylaşacaktır (Emin, 2019).

Diğer taraftan eğitim bütünlüğü içerisinde göçmen çocukların bulunduğu ortama adapte olup duygusal, sosyal ve toplumsal açıdan kendisini geliştirmesine imkan sağlayan önemli bir sosyal olgu da spordur. Üstelik sporda tek taraflı olmayan bir etkileşim söz konusu olduğundan bireylerin kaynaşma sürecini de kısaltan önemli bir güçtür. Modern toplumlarda genellikle spor, kolektif bir etkinlik olarak göz önünde bulundurulduğunda sportif etkinlikler vasıtasıyla spor ile ilgilenen bireyler farklı insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girerler. Spor kişiyi kendi dünyasından kurtulmasını sağlayarak farklı ortamlarda farklı kişilerle iletişim kurarak onların duygu ve düşüncelerinden, inançlarından etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır (Küçük ve Koç, 2004). Aktif spor yapan, ders dışı sportif etkinliklere katılan, okul spor takımlarında yer alan öğrencilerin kendilerini psikolojik olarak daha iyi hissetmelerinin yanında (Biddle, vd., 2001) okula karşı da olumlu bir duygu geliştirebildiğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Arıkan, 2019; Serbest, 2019; Yanık, 2018). Aynı zamanda spor ile birlikte özellikle

göçmen çocuklarda bir sosyalleşme sağlanabilir. Çünkü sportif faaliyetlerle çocuğun anti-sosyal davranışlar sergilemesinin önüne geçilebilir (Morris, Sallybanks, Willis ve Makkai, 2003).

Göçmenlerin Eğitim Sistemine Uyum Süreci

2018-19 eğitim-öğretim yılı itibariyle geçici koruma altında olan 1.047.536 (2018 Eylül verisi) Suriyeli çocuğun, 645 bini devlet okullarına ve geçici eğitim merkezlerine kaydı yapılmıştır. Geçmiş yıllara benzer olarak kayıt oranı açısından ilkokuldaki çocuklar için %96, okullaşma oranı açısından ortaokuldaki göçmen çocuklar için %55, ortaöğretim düzeyinde ise %24'tür (UNHCR, 2019). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre 2018 Eylül ayı itibariyle Geçici Eğitim Merkezleri dışında, MEB'e bağlı resmi okullarda kitlesel göç ile ülkemize gelmiş olan 55.026 Iraklı, 476.560 Suriyeli toplam 531.586 öğrenci Türkçe müfredat ile eğitim almaktadır. 19 ilde 215 geçici eğitim merkezinde ise tamamı Suriyeli olan 96.841 öğrenci Türkçe öğretimi temel olmak kaydıyla yoğun bir şekilde eğitim görmektedir (MEB, 2018).

Şekil 2. Yıllar içerisinde ülkemizde eğitime erişimi sağlanan Suriyeli öğrenci sayısı

Ülkemizde Suriyelilerin entegrasyonunda pek çok alanda politikalar üretilmekte ve yürütülmeye çalışılmaktadır. Kısa zaman dilimi içerisinde gitmeyeceği anlaşılan Suriyelilerin Türkiye'yi uzun vadeli politika arayışına mecbur bırakmıştır. Coşkun ve Emin'e (2016) göre Suriyelilerin Türkiye'ye entegrasyonu ve kazanımları noktasında süreci oluşturan en kritik alan

hiç şüphe yok ki eğitimidir. Çünkü ülkemizdeki Suriyelilerin çoğunluğunu çocuk ve gençler oluşturmaktadır. Eğitime ihtiyacı olan 1 milyonu aşkın Suriyeli öğrenci göz önüne alındığında eğitimde uzun vadeli politika yapma gereği kaçınılmaz bir olgudur. Bu nedenle tam olarak istikrarlı bir politika olmamakla birlikte 2012 yılından itibaren Suriyelilerin eğitimiyle ilgili yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca ilk defa 2015-2019 MEB Strateji Planında mültecilerin eğitime yönelik planlamalar yapılmıştır (MEB, 2015) Bu planda yer alan Suriyelilerle ilgili stratejiler şunlardır:

- *“Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların da buldukları sürece eğitim görmelerini sağlamak üzere bu öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.”*

- *“Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların denklik işlemlerinde yaşanan sorunların giderilmesi ve bu alanda eğitime ilişkin yaşanan genel sıkıntıların bertaraf edilmesi için uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde çalışmalar yapılacaktır.”*

Okumak amacıyla farklı bir ülkeye giden öğrencinin süreçte karşılaştığı birçok problem olabilmektedir. Çalışmalarda gittikleri toplumun dilini bilmeyen öğrencilerin gerek akademik gerekse sosyo-kültürel açıdan büyük sıkıntılar yaşadığını göstermektedir (Mori, 2000; Smith ve Khawaja, 2011). Kimberly, Ehntholt ve Yule'nun (2006) İngiltere'de yaptığı çalışmada savaş ve şiddet sonrası travmatik olaylar yaşayan mülteci çocukların depresyon, endişe, keder gibi duyguları yoğun olarak yaşadığını ortaya koymaktadır. Mülteci çocukların göç ettikleri topluma uyumları noktasında zorluk yaşadıkları süreçte ötekileştirilip dışlandıkları belirtilmektedir (Birman, Trickett ve Vinokurov, 2002).

Göçmen öğrencilerin entegrasyon noktasında özellikle devlet okullarında birtakım zorluklar yaşanmaktadır. İlk olarak öğrencilerin kayıt sürecinde idareciler isteksiz davranmaktadır. Ardından öğrenciler, veliler, öğretmenler göçmen çocukları kabullenmemekte ötekileştirip dışlamaktadır. Bu gibi durumlar da olumsuz tavır ve davranışlara, neden olabilmektedir (Coşkun ve Emin, 2016). Ülkemizde Suriyeli öğrenciler Türk kültürüne uyum, okul yaşantıları, arkadaşlık ilişkileri, akademik başarı durumları gibi çeşitli problemlerin yanında (Erdem, Kaya ve Yılmaz, 2017) barınma, beslenme, temizlik gibi ihtiyaçlar noktasında da sıkıntı yaşamaktadır (Uzun, ve Bütün, 2016). Aynı zamanda göçmen çocukların göç ettikleri toplumun dilini bilmemesi çok ciddi bir problemdir (Oh, ve Stouwe, 2008; Uzun ve Bütün, 2016; Levent ve Çayak, 2017; Entzinger ve Biezeveld 2003). Çünkü bu durum gerek duyuşsal

gerek akademik olarak var olan sorunu daha da artırmaktadır (Karaağaç ve Güvenç, 2018). Suriyeli öğrencilerin karşılaşmış oldukları zorluklar onların eğitim sistemine dahil edilmesini zorlaştırmasının yanında okul iklimine yabancılaştırarak eğitim öğretimden uzak kalmasına yol açabilir. Ancak okullar çocuk ve genç göçmenlere en etkili bir biçimde hizmet sunan sistem olmalıdır. Çocukların okula ait olması ve okula bağlanması göçmenler üzerinde birçok olumlu davranışın ortaya çıkmasına etki edebilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 76 Somalili ergenden oluşan bir örnekte okula ait olma ve psikososyal uyum konularını incelediği çalışmada, mülteci öğrencilerin okula ait olma hissi düşük depresyon ve yüksek öz-yeterlikle ilişkilendirilmiştir (Kia-Keating ve Ellis, 2007). Bu yüzden Milli Eğitim Bakanlığı 2016 yılından beri kademeli olarak Geçici Eğitim Merkezlerini kapatarak (MEB, 2018) Suriyelileri eğitim sistemine tam olarak entegre etmek amacıyla Türkçe eğitim veren devlet okullarına kayıt almalarını sağlamaktadır. Farklı ve yeni bir topluma dahil olan Suriyeli öğrenciler eğitim ve okullaşmayla birlikte topluma entegrasyon noktasında zorlu olan sürecin kolaylaşabileceği düşünülmektedir.

Suriyelilerin Eğitime ve Topluma Uyum Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporum

Etkisi

Suriyeli göçmenler ülkelerini kendi istekleri dışında savaşa bağlı olarak terk etmek durumunda kalmışlardır. Bu süreçte gittikleri toplumda karşılaştıkları sıkıntılara ek olarak göç öncesinde ve göç sırasında yaşamış oldukları sıkıntılarda eklenince travmatik olayların ortaya çıkması muhtemeldir (Olliff, 2008). Birçok göçmen evlerini terk etmeden önce tecavüz, işkence, savaş, hapis, cinayet, fiziksel yaralanma gibi olaylar yaşamakta veya tanık olmaktadır. Bu olaylar travmatik olarak tanımlanabilir ve sonrasında göçmenler travmaya bağlı olarak sıkıntılar yaşayabilir (Thulesius ve Håkansson, 1999). Nitekim göçmenlerin büyük çoğunluğu kaygı ve depresyon yaşamakta (Carey-Wood, ark., 1995), zihinsel olarak sağlıkları zarar görmekte (Chen, vd., 2017) ve hatta travma sonrası stres bozukluğu yaşama olasılığı, aynı ülkede yaşayan genel nüfusa göre yaklaşık 10 kat daha fazla olabilmektedir (Fazel, Wheeler ve Danesh, 2005). Üstelik eğitim çağında olan çocukların buldukları ülkenin eğitim sistemine ve sosyo-kültürel yapısına uyum sağlamaları son derece önemliken, bu süreçte yetişkinlere nazaran çocuklar çok daha fazla etkilenebilmektedir (Boyden, 2002). Eğitim çağındaki göçmen çocukların sıkıntılı ve zor dönemlerini aşması için kendi çabalarının yanında, dışardan da sürecin desteklenmesi gerekir. Kanu (2009) ve Giavrimis, Konstantinou ve Hatzichristou (2003); göçmen öğrencilerin okul ortamında daha fazla istişare ve desteğe ihtiyacı olduğunu, karşılaştıkları akademik, ekonomik ve psikososyal zorlukların okulla bütünleşme ve sorunlarla

başta çıkma yeteneklerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmekte ve bu sorunların çözümünde eğitim sistemi içerisinde alternatif bir modelin oluşturulması gerektiğini önermektedir. Böyle bir ortamda önemli bir katkı sağlayacak sosyal olgulardan biri de şüphesiz beden eğitimi ve sportif etkinliklerdir.

Beden eğitimi sadece bedensel olarak bir gelişim sağlamaz aynı zamanda sosyal, duygusal ve zihinsel olarak da olumlu bir değişim ve gelişim meydana getirebilir (Tamer ve Pulur, 2011). Bunun yanında fiziksel etkinlikler ve spor yoluyla kazanılan davranışların sosyal hayatta benzeri durumlara aktarılabilmesi (Çamlıyer ve Çamlıyer, 1997) bu faaliyetlerin göçmen çocuklara önemli katkılar sağlayabilme ihtimalini ortaya koymaktadır. İnal'a (1998) göre de beden eğitimi ve sportif etkinlikler; farklı toplumlarda yer alan kişilerin kaynaşmasını sağlar, sosyalleşme sürecini hızlandırır, gruplar arası etkinliklerle bireyler arası dayanışma ve işbirliğini geliştirir. Spor yeni bir toplumla özdeşleşmeye, yabancı olunan bu topluluğa uyum sağlamaya ve olumsuz düşünülen sosyal yapıyla başa çıkmaya çalışan kişilerin aidiyet duyguları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir (Spaaij, 2015; Donnelly ve Coakley, 2002; Stone, 2018).

Okul Çağındaki Çocuklar İçin Beden Eğitimi ve Sporun Birleştirici Gücü

Spor en etkili serbest zaman etkinliklerinden biridir. Özellikle gençler arasında akran iletişimi için fırsatlar yaratmaktadır. Spor sırasında gerçekleşen etkileşimler kurallara ve adil oyuna dayanırsa akranlar arasında saygılı bir ilişkiyi kolaylaştırabilir (Schwier, 1998; Akt. Makarova ve Herzog 2014). Zaten spor faaliyetlerinin evrensel bir dili olmasından dolayı kültürlerarası etkileşim sürecini de basitleştirebilir.

Yapılan çalışmalarda sporun bütünleştirici bir gücü ve rolü olduğu (Coalter, 2013; Hatzigeorgiadis vd., 2013) sosyal entegrasyonu kolaylaştırmaya katkı sağladığı (Hatzigeorgiadis vd., 2013; Müller, Zoonen ve Roode, 2008; Walseth, Fasting, 2004) gibi sonuçlarının yanında elbette aksi yönde katılımcıların sporu bırakmalarına yol açabilecek sosyal dışlanma, ırkçılık ve kültürel dirence maruz bırakma gibi ters etkileri de olabilir (Bradbury, 2011; Burdsey, 2006). Bu durumu Hoffmann, (2002) "*sportif faaliyetler bütünleştirici değildir; daha doğrusu içinde bulunulan koşullar birleştirici güçlerini belirler*" şeklinde ifade etmektedir. Elling, Knop ve Knoppers (2001) ise spor faaliyetleri, katılım için yapıcı ve evrensel kurallara dayanmaları halinde, akranlar arasında kültürlerarası temasların sık ve olumlu olmasını sağlayacağını belirtmektedir.

Göçmen çocuklar için günlük yaşam içerisinde spor önemli bir rol oynamaktadır (Müller, Zoonen ve Roode, 2008). Bunun önemli bir nedeni olarak sporun, gençlerin kendilerini ifade edebilecekleri, sosyal kimliklerini oluşturup gerçekleştirebilecekleri ve diğer çocuklarla duygusal olarak bir yakınlık oluşturabilecekleri bir ortam sağlamasıdır (Walseth, ve Fasting, 2004; Fusan, 2006). Okulda veya okul dışında zorluk yaşayan çocuklar için spor bir fırsat sunarken, yer değiştirme sonrası göçmen çocuklarda güven probleminin ve mağduriyet duygusunun engellenmesine yardımcı olabilmektedir (Coventry, vd., 2002; Yule ve Williams, 1990). Özellikle bu süreçte, spor psikolojisi alanında eğitim almış hocaların bilgi birikimi geçiş ve entegrasyon sürecine yardımcı olmaktadır. Bu uzmanlar göçmenlerle düzenli iletişim kurarak çocukların veya gençlerin yeni ülkelerinde duygusal, psikolojik ve sosyal gelişiminde etki yapabilmektedir (Olliff, 2008).

Türkiye’de göçmen çocukların entegrasyon sürecinde veya sosyalleşmesinde sporun etkisi üzerine araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir oysaki yurtdışında son yıllarda oldukça popüler konulardan biridir. Sporun göçmen gençlerdeki rolünü araştıran Makarova ve Herzog (2014) İsviçre’de yaşayan 454 göçmen ile yaptığı araştırmasında spor kulüplerinde yer alan kadın ve erkek göçmenlerin İsviçreli akranlarıyla daha fazla kaynaştığını vurgulamaktadır. Spor aktiviteleri sırasında İsviçreli akranlarıyla sık sık iletişimde olan gençler, boş zamanlarında yakın arkadaşları arasında daha fazla kültürlerarası bağlantıya kavuştukları gözlemlenmiş ve göçmen gençlerin spor aktiviteleri sırasında İsviçreli akranlarıyla temasları İsviçre’ye entegre olma duygularını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Sabirova ve Zinoviev, (2016) tarafından yapılan çalışmada da spor kulübüne giden göçmen çocukların akranlarıyla etkileşime girebilecekleri bir ortamın yanında aynı zamanda yaşlıları dışındaki kişilerle de sosyalleşme fırsatı bulduğunu belirtmektedir. Dunn, Kinney ve Hofferth, (2003) sporla birlikte çocuklarda dürüstlük, takım çalışması, sportmenlik, disiplin, bağlılık, özgüven gibi özelliklerin geliştiğini söylemektedir. Dukes (2002); Dunn, Kinney ve Hofferth (2003) özellikle spor aktivitelerinin, çocukların iyi insanlar ve toplumun saygın üyeleri olmaları için ihtiyaç duydukları nitelikleri arttırdığı inancını ifade etmişlerdir. Taylor ve Doherty’nin (2005) yaptığı çalışmada Kanada’ya farklı kültürlerden yeni gelen, anadili İngilizce olmayan kız ve erkek çocukların sportif etkinliklere katılımının ülkeye uyumunu kolaylaştırdığını belirtmektedir. Kunz ve Hanvey’nin (2000) göçmen çocuklar üzerinde yaptığı çalışmasında çocukların okulda dışlandıkları, zorbalığa maruz kaldıkları, hatta okul personelinin çözüm sağlamaktan ziyade sorunun bir parçası olduğu tespit edilmiş ve Kunz ve Hanvey (2000) bu

sorunların çözümünde beden eğitimi ve sporun, rekreasyon faaliyetlerinin önemli bir rol oynayacağını düşünmektedir.

SONUÇ

Göçmen konusu son yıllarda Türkiye ile birlikte birçok dünya ülkesinin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Göçmenlerin gittikleri ülkelere uyum süreci zor olmakta ve toplum için endişe yaratmaktadır. Ülkemizde ve dünyada göçmenlerin toplumsal kabulleri, eğitim sistemine ve topluma uyumu istenilen düzeyde olmadığı aşikardır. Özellikle Türkiye’de okul çağında bulunan 1 milyonu aşkın Suriyeli göçmen çocuğun varlığı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019) dinamik bir politika uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada çocukların göç öncesinde ve sonrasında yaşamış olabilecekleri psikolojik travma durumlarını atlatması ve psikososyal uyum düzeyini yakalayabilmesi adına beden eğitimi ve sportif faaliyetler önemli bir etken olabilir. Spor; çocukların zihinsel, fiziksel, duyuşsal olarak gelişimlerini desteklediği gibi işbirliği, iletişim, dayanışma gibi sosyal becerilerini gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Sporla birlikte çocuk bulunduğu çevreye ve topluma karşı bir aidiyet duygusunun da oluşması beklenebilir.

Ergenlik döneminde güçlü bir aidiyet ve bağlılık duygusu büyük önem taşır. Pek çok ergen için okul ortamı, bağlılık ve üyelik duygularını geliştirebileceği birincil yerlerdir. Akranların ve öğretmenlerin teşvik edici etkileşimleri ait olma duygusunu artırabilir. Bu durum etnik olarak azınlık durumundaki öğrencilere yönelik olarak kritik ve kaçınılmaz bir zorunluktur (Booker, 2004). Okul ortamlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde düzenlenmesi öğrencilerin katılım gösterebilecekleri ortamların sağlanması, akademik yeterlikleri yüksek düzeyde etkilemese de öğrencilerin okula devam etmelerinde ve aidiyet duygularını artırmada etkili bir faktör olabilmektedir (Goodenow ve Grady, 1993; Uwah, McMahan, Furlow, 2008). Qinmei, (2006) çalışmasında öğretmen-öğrenci ilişkileri ve akran ilişkileri, okula aidiyetini anlamlı olarak yordayabileceğini ifade etmektedir. Özellikle aktif spor yapan, ders dışı sportif etkinliklere katılan, okul spor takımlarında yer alan öğrencilerin okul aidiyet duygusunun arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Arıkan, 2019; Serbest, 2019; Yanık, 2018).

Sportif faaliyetler göçmen çocukların kişiliklerinin de olumlu yönde şekillenmesine ve geliştirilmesine katkı sunabilir. Sportif faaliyetler çocukların psikososyal gelişimlerinde ve ortaya çıkabilecek sosyo-kültürel problemlerin çözümünde yardımcı olabilir. Çünkü spora katılım bir sosyalleşme aracı olarak kabul edilmektedir. Spor, çocukların ve gençlerin gerek sosyal gerekse ahlaki değerlerin kazanması açısından uygun bir ortam sunmaktadır. Bu gibi

nedenler spora katılımın kültürel çeşitlilik anlayışının ve saygının pekiştirebileceği ve göçmenlerin uyumunu teşvik edebileceği unsurlar barındırmaktadır (Hatzigeorgiadis vd., 2013). Aynı zamanda spora katılım gösteren göçmen öğrenciler okulda daha kolay bir kimlik oluşturabilir ve diğer göçmen öğrencilere göre okulun sosyal hiyerarşisinde daha yüksek bir statüye de sahip olması muhtemeldir (Grey 1992).

Bu derleme yazısında ele alınmış çalışmalar neticesinde sporun; sosyal bir bakış açısıyla çocuk ve gençlerin sosyal arkadaş çevresini oluşturabilmesine, işbirliği, sosyalleşme, ülkeye uyum gibi sosyal becerileri geliştirebilmesine ortam sağladığını göstermektedir. Bu nedenle göçmen çocukların eğitim sistemine ve topluma uyumunda sportif faaliyetlerden faydalanılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Arıkan, G.** (2019). Spor lisesi öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(15), 40-44.
2. **Biddle, S. J., Fox, K. R., Boutcher, S. H., & Faulkner, G. E.** (2001). The way forward for physical activity and the promotion of psychological well-being. *Physical activity and psychological well-being*, 154-168.
3. **Birman, D., Trickett, E. J., Vinokurov, A.** (2002). Acculturation and adaptation of Soviet Jewish refugee adolescents: Predictors of adjustment across life domains. *American journal of community psychology*, 30(5), 585-607.
4. **Booker, K. C.** (2004). Exploring school belonging and academic achievement in African American adolescents. *Curriculum & Teaching Dialogue*, 6(2), 131-143.
5. **Borjas, G. J.** (1994). The Economics of Immigration. *Journal Of Economic Literature*, 32(4), 1667-1717.
6. **Boyd, J.** (2002). Children affected by armed conflict in South Asia: A review of trends and issues identified through secondary research. *Afghan Digital Libraries*.
7. **Bradbury, S.** (2011). From racial exclusions to new inclusions: Black and minority ethnic participation in football clubs in the East Midlands of England. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 23-44.
8. **Burdsey, D.** (2006). No ball games allowed? A socio-historical examination of the development and social significance of British Asian football clubs. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(3), 477-496.
9. **Carey-Wood, J., Duke, K., Karn, V., Marshall, T.** (1995). *The settlement of refugees in Britain*. London: HMSO. (Home Office Research Study 141).
10. **Chen, W., Hall, B. J., Ling, L., Renzaho, A. M.** (2017). Pre-migration and post-migration factors associated with mental health in humanitarian migrants in Australia and the moderation effect of post-migration stressors: findings from the first wave data of the BNLA cohort study. *The Lancet Psychiatry*, 4(3), 218-229.
11. **Coalter, F.** (2013). *Sport for development: What game are we playing?*. Routledge.
12. **Coşkun, İ., Emin, M. N.** (2016). Türkiye'deki Suriyelilerin eğitiminde yol haritası fırsatlar ve zorluklar. *Siyaset, Ekonomice Toplum Araştırmaları Vakfı*.
13. **Coventry, L., Guerra, C., Mackenzie, D., Pinkney, S.** (2002). *Wealth of All Nations*. Hobart: National Youth Affairs Research Scheme.
14. **Çamlıyer, H., Çamlıyer, H.** (1997). Eğitim bütünlüğü içinde çocuk hareket eğitimi ve oyun. *Manisa: Can Ofset*.
15. **Donnelly, P., Coakley, J. J.** (2002). *The role of recreation in promoting social inclusion*. Toronto: Laidlaw Foundation.
16. **Dukes, R. L.** (2002). Parental commitment to competitive swimming. *Free inquiry in creative sociology*, 30(2), 185-198.
17. **Dunn, J. S., Kinney, D. A., Hofferth, S. L.** (2003). Parental ideologies and children's after-school activities. *American behavioral scientist*, 46(10), 1359-1386.
18. **Ehnholt, K. A., Yule, W.** (2006). Practitioner Review: Assessment and treatment of refugee children and adolescents who have experienced war-related trauma. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(12), 1197-1210.

19. **Ekici, S., Tuncel, G.** (2015). Göç ve insan. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 9-22.
20. **Elling, A., De Knop, P., Knoppers, A.** (2001). The social integrative meaning of sport: A critical and comparative analysis of policy and practice in the Netherlands. *Sociology of sport journal*, 18(4), 414-434.
21. **Emin M.N.** (2019). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi. 1. Baskı. SET Vakfı İktisadi İşletmesi. İstanbul.
22. **Entzinger, H. H., Biezeveld, R. L.** (2003). Benchmarking in Immigrant Integration. European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCOMER), Faculty of Social sciences, Erasmus University, Rotterdam.
23. **Erdem, M. D., Kaya, I., & Yilmaz, A.** (2017). Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitimleri ve okul yaşantıları hakkında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 463-476.
24. **Fazel, M., Wheeler, J., Danesh, J.** (2005). Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in western countries: a systematic review. *The Lancet*, 365(9467), 1309-1314.
25. **Fussan, N.** (2006). Einbindung Jugendlicher in Peer-Netzwerke. Welche Integrationsvorteile erbringt die Mitgliedschaft in Sportvereinen?. *ZSE: Zeitschrift für Soziologie der Erziehung und Sozialisation*, 26(4), 383-402.
26. **Giavrimis, P., Konstantinou, E., Hatzichristou, C.** (2003). Dimensions of immigrant students' adaptation in the Greek schools: self-concept and coping strategies. *Intercultural Education*, 14(4), 423-434.
27. **Goodenow, C., & Grady, K. E.** (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71.
28. **Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.** (2019). Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. Erişim tarihi: 1.Eylül.2019 <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
29. **Grey, M. A.** (1992). Sports and immigrant, minority and Anglo relations in Garden City (Kansas) high school. *Sociology of Sport Journal*, 9(3), 255-270.
30. **Güllüpnar, F.** (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
31. **Hanvey, L., Kunz, J. L.** (2000). Immigrant Youth in Canada: A Research Report. Canadian Council on Social Development.
32. **Hatzigeorgiadis, A., Morela, E., Elbe, A. M., Kouli, O., & Sanchez, X.** (2013). The integrative role of sport in multicultural societies. *European Psychologist*, 18(3), 191.
33. **Hoffmann, A.** (2002). Sozialintegrative Funktionen des Sports. *Spectrum der Sportwissenschaften*, 14(2), 7-25.
34. **Kanu, Y.** (2009). Educational pathways to successful social integration for African refugee students in Manitoba. *Our Diverse Cities*, 6, 114-119.
35. **Karaağaç, F. C., Güvenç, H.** (2018). Resmi ilkokullara devam eden suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sorunları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1-1.
36. **Kia-Keating, M., Ellis, B. H.** (2007). Belonging and connection to school in resettlement: Young refugees, school belonging, and psychosocial adjustment. *Clinical child psychology and psychiatry*, 12(1), 29-43.
37. **Küçük, V., Koç, H.** (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10).
38. **Levent, F., Çayak, S.** (2017). Türkiye'de Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hayef Journal Of Education*, 14(1), 21-46.
39. **Lustig, S. L., Kia-Keating, M., Knight, W. G., Geltman, P., Ellis, H., Kinzie, J. D., ..., Saxe, G. N.** (2004). Review of child and adolescent refugee mental health. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 43(1), 24-36.
40. **Makarova, E., Herzog, W.** (2014). Sport as a means of immigrant youth integration: an empirical study of sports, intercultural relations, and immigrant youth integration in Switzerland. *Sportwissenschaft*, 44(1), 1-9.
41. **Millî Eğitim Bakanlığı (MEB).** (2016). "Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi" projesi. Erişim tarihi: 1.Eylül.2019. <https://pictes.meb.gov.tr/izleme/>.
42. **Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)** (2015). Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı. Ankara.
43. **Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)** (2018). Geçici Koruma Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri. Erişim tarihi: 09.09.2019. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/17164013_17-12-2018_Yinternet_BYlteni.pdf
44. **Mori, S. C.** (2000). Addressing the mental health concerns of international students. *Journal of counseling & development*, 78(2), 137-144.

45. **Morris, L., Sallybanks, J., Willis, K., Makkai, T.** (2003). Sport, physical activity and antisocial behaviour in youth, Canberra: Australian Institute of Criminology. <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi249.html> adresinden erişildi.
46. **Müller, F., Van Zoonen, L., & De Roode, L.** (2008). The integrative power of sport: Imagined and real effects of sport events on multicultural integration. *Sociology of Sport Journal*, 25(3), 387-401.
47. **Noyon, S. M.** (2017). Great expectations: a sociocognitive perspective on attitudes toward immigrants, European University Institute, Florence. (Doctoral dissertation).
48. **Oh, S. A., Van Der Stouwe, M.** (2008). Education, diversity, and inclusion in Burmese refugee camps in Thailand. *Comparative Education Review*, 52(4), 589-617.
49. **Olliff, L.** (2008). Playing for the future: the role of sport and recreation in supporting refugee young people to settle well in Australia. *Youth Studies Australia*, 27(1), 52.
50. **Örgütü, U. A.** (2016). Güvenli Olmayan Sığınak Türkiye’de Sığınmacılar ve Mülteciler Etkili Korumaya Erişemiyor. İndeks: EUR/44/3825/2016). <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4438252016TURKISH.pdf> adresinden erişildi.
51. **Özmete, E., Yıldırım, H., Duru, S.** (2018). Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 191-209.
52. **Qinmei, B. K. X.** (2006). Preliminary Study on School Belonging of School Students [J]. *Psychological Exploration*, 2(011).
53. **Resmi Gazete** (2011). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. Sayı:28615.
54. **Sabirova, G., Zinoviev, A.** (2016). Urban local sport clubs, migrant children and youth in Russia. *Community Development Journal*, 51(4), 482-498.
55. **Safi Keykaleh, M., Jahangiri, K., & Tabatabaie, S.** (2017). Mental health challenges in immigrant and refugee children and adolescents: a systematic review. *Health in Emergencies and Disasters*, 3(1), 3-10.
56. **Saklan, E.** (2018). Türkiye’deki suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
57. **Serbest, Ö.** (2019). Okul takımlarında görev alan lise öğrencilerinin okul aidiyet duygularının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
58. **Spaij, R.** (2015). Refugee youth, belonging and community sport. *Leisure Studies*, 34(3), 303-318.
59. **Stevens, G. W., Vollebergh, W. A.** (2008). Mental health in migrant children. *Journal of child psychology and psychiatry*, 49(3), 276-294.
60. **Stone, C.** (2018). Utopian community football? Sport, hope and belongingness in the lives of refugees and asylum seekers. *Leisure Studies*, 37(2), 171-183.
61. **Şahin, M. C., Aydemir, S.** (2018). Zorunlu-kitlesele göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye’deki suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar*, 21(53), 121-148.
62. **Tamer, K., Pulur, A.** (2001). Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset.
63. **Taylor, T., Doherty, A.** (2005). Adolescent sport, recreation and physical education: experiences of recent arrivals to Canada. *Sport, Education and Society*, 10(2), 211-238.
64. **Thulesius, H., Håkansson, A.** (1999). Screening for posttraumatic stress disorder symptoms among Bosnian refugees. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies*, 12(1), 167-174.
65. **UNHCR.** (2019). Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı (3RP) 2019-2020. Erişim tarihi: 9. Eylül. 2019, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/68617>
66. **UNICEF.** (2004). Çocuk haklarına dair sözleşme. Erişim tarihi: 01 Eylül. 2020 <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
67. **UNICEF.** (2019). UNICEF Turkey Humanitarian Situation Report. Erişim tarihi: 01. Eylül. 2019. <https://www.unicefturk.org>.
68. **Uwah, C. J., McMahon, H. G., & Furlow, C. F.** (2008). School belonging, educational aspirations, and academic self-efficacy among African American male high school students: Implications for school counselors. *Professional School Counseling*, 11(5), 2156759X0801100503.
69. **Uzun, E. M., Bütün, E.** (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
70. **Walseth, K., Fasting, K.** (2004). Sport as a means of integrating minority women. *Sport in Society*, 7(1), 109-129.

71. **Yanık, M. (2018).** Ortaöğretimde yapılan okul sporlarının öğrencilerin okula bağlılık düzeyine etkisi. SPORMETRE, 16 (1), 73-78

73.

72. **Yule, W., Williams, R. M. (1990).** Post-traumatic stress reactions in children. Journal of traumatic stress, 3(2), 279-295.

Araştırma Makalesi

Künye: Kılıçaslan, U. & Baş, M. (2020). Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yapılan değişikliklere öğretmenlerin bakış açısı, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3).

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERE ÖĞRETMENLERİN BAKIŞ AÇISI

Ubeyde KILIÇASLAN¹, Mustafa BAŞ²

ÖZ

Endüstri çağından bilgi çağına geçişle, ortaya çıkan küreselleşme akımıyla çağın ihtiyaçlarına göre eğitim sisteminde bir takım düzenlemelere gidilmektedir. Öğretim programları eğitim sisteminin yansımasıdır. Bu nedenle eğitim sisteminde yapılan düzenlemeler öğretim programlarında yapılan değişiklikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Dersi öğretim programında bir takım değişiklikler dikkat çekmektedir. Bu değişiklikler programın felsefesine, içeriğine ve ölçme değerlendirme yaklaşımına yansıtılmıştır. Bu çalışmayla yapılan bu değişikliklerin öğretmenlerin bakış açısı ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Trabzon ilinde görev yapan altı Beden Eğitimi ve Spor Dersi öğretmeni ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yürütülmüştür. Elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin yaşanan bu değişimden haberdar olduğu ve genellikle bu değişimi olumlu karşıladıkları görülmektedir. Fakat programın uygulanmasının önünde bir takım engeller olduğu dile getirilmektedir. Yapılan değişikliklerin önemli boyutlarından biri de ölçme-değerlendirme boyutudur. Program sonuçtan ziyade süreç odaklı bir ölçme-değerlendirme yaklaşımının uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlerin çoğu bu değişikliği de olumlu karşılamaktadır. Ayrıca öğretmenler bu yaklaşımın, öğrencilerin kendi kendilerini gözlemlemesine imkân sağlayacağı ve dersin verimliliğini artıracığı görüşündedir. Fakat zaman faktörünün, bu ölçme-değerlendirme yaklaşımının uygulanmasının önündeki engellerden biri olduğu da vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Öğretim Programı, Öğretmen

THE PERSPECTIVE OF THE TEACHERS ON THE CHANGES MADE IN THE EDUCATIONAL PROGRAM OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

ABSTRACT

With the transition from the industrial age to the information age, a number of regulations are made in the education system according to the message of the age with the emerging globalization trend. Education programs are a reflection of the education system. For this reason, the arrangements made in the education system appear as changes in the education programs. A number of changes draw attention in the curriculum of Physical Education and Sports Lesson. These changes were reflected in the philosophy, content and assessment and evaluation approach of the program. With this study, it is aimed to evaluate these changes made from the perspective of teachers. The research is a qualitative research. Semi-structured interviews were conducted with six Physical Education and Sports Lesson teachers working in the city of Trabzon. As a result of the data obtained, it is seen that the teachers are aware of this change and generally accept this change positively. However, it is stated that there are some obstacles to the implementation of the program. One of the important dimensions of the changes made is the measurement-evaluation dimension. The program emphasizes that a process-oriented assessment-evaluation approach should be applied rather than result. Accordingly, most of the teachers welcome this change positively. In addition, teachers are of the opinion that this approach will enable students to observe themselves

¹ MEB, Çamlıca Ortaokulu, Trabzon.
0000-0002-6489-7641

² Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon.
0000-0001-8254-0905

and increase the efficiency of the lesson. However, it is also emphasized that the time factor is one of the obstacles to the implementation of this assessment-evaluation approach.

Keywords: Physical Education and Sports, Curriculum, Teacher

GİRİŞ

Eğitim Sistemi'nin, 21. yüzyıla ayak uydurabilmesi için eğitim alanında meydana gelen söz konusu değişimlere kayıtsız kalması düşünülemez (Özden,1999). Öğretim programları, eğitim sisteminde yaşanan değişimlerin eğitim-öğretim ortamına yansımalarını sağlayan en önemli araçtır. (Ayas, Çepni ve Akdeniz, 1993; Güven ve İşcan, 2006). Bu nedenle eğitim sisteminde yapılan düzenlemeler öğretim programlarında yapılan değişiklikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim programlarında yaşanan bu değişiklikler de aslında eğitimde değişim reformunun önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Sahlberg, 2006). Eğitimde değişim reformu son yıllarda bütün ülkelerin öncelik verdiği bir yapılanmadır (Doğan, 2012; Sahlberg, 2006). Ülkemizde de zaman zaman öğretim programlarında değişikliğe gidilmektedir. Beden Eğitimi ve Spor Dersi öğretim programında (5-8. sınıf) bir takım değişikliklere gidilmiştir. Bu değişiklikler MEB tarafından tanıtım seminerleri düzenlenerek öğretmenlere sunulmuştur. Bu değişiklikler Tablo 1' de özetlenmiştir.

Tablo 1. Mevcut Programın Önceki Programla Karşılaştırılması

Mevcut programın önceki programla karşılaştırılması		
	Eski program	Yeni program
Sadeleştirmeler	• 92 Sayfa	• 31 Sayfa
	• Öğretim Programı Çıktı Açıklamaları	• Çıkartıldı
	• Etkinlik Örnekleri	• Çıkartıldı
	• Ölçme ve Değerlendirme Örnekleri	• Çıkartıldı
	• Kaynakça	• Çıkartıldı • Redaksiyon çalışması yapıldı
Eklentiler/Düzenlemeler		• Genel felsefe, genel amaçlar, temel beceriler, değerler eğitimi, rehberlik ve ölçme değerlendirme
		• Öğrenme alanları, alt öğrenme alanları tanımlandı
		• Yeni kodlama sistemi oluşturuldu
	• "Aktif ve Sağlıklı Yaşam" Öğrenme Alanı	• "Aktif ve Sağlıklı Hayat" olarak değiştirildi
	• Kazanım İfadeleri	• Sadeleştirme ve redaksiyon yapıldı
	• Kazanım Sayıları	• Ekleme ve çıkartmalar yapıldı

Tablo 1’ de görüldüğü gibi öğretim programında yapılan değişiklikler programın felsefesine, içeriğine ve ölçme değerlendirme yaklaşımına yansıtılmıştır. Program bütüncül, öğrenci merkezli yaklaşımı, yaparak yaşayarak öğrenme ve öğretmen rehberliğini içermektedir. Ayrıca beceri gelişimi (işbirlikçi çalışma becerisi, sosyal beceriler, eleştirel düşünme becerisi, aktif ve sağlıklı hayat becerisi, öz yönetim becerileri vb.) ve değerler eğitimi ilkeleri de (adil olma, arkadaşlık, eşitlik, sorumluluk, çalışkanlık, dürüstlük) ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca program sonuçtan ziyade süreç odaklı bir ölçme-değerlendirme yaklaşımının uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretim programlarında meydana gelen değişiklikleri değerlendirmek için, oluşan değişim sürecine dolaylı ya da doğrudan katılan kişilerin düşünceleri tespit edilmelidir (Fullan, 2001). Öğretmenler değişim sürecine katılan kişilerdir. Yapılan değişikliklerin başarıya ulaşmasında kilit rol oynamaktadır (Fullan, 1991;Polettini 2000). Bu yüzden onların programlarda yapılan değişiklikler hakkındaki görüşlerini belirlemek büyük önem taşımaktadır (Baki, 2012). Bu çalışmada da beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yapılan bu değişikliklerin öğretmenlerin bakış açısı ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda cevabı aranan sorular şu şekildedir:

- Öğretim programının içeriğinin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- Öğretim programının uygulanmasının önündeki engeller nelerdir?
- Öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutunun uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım, 1999). Araştırmanın örneklemini Trabzon ilinde görev yapan altı beden eğitimi ve spor dersi öğretmeni oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Öğretmen	Cinsiyet	Hizmet yılı	Öğrenim durumu	Tanıtım seminerine katılma durumu
Ö1	Erkek	15 yıl	Lisans	Evet
Ö2	Erkek	7 yıl	Lisans	Evet
Ö3	Kadın	12 yıl	Lisans	Evet
Ö4	Erkek	4 yıl	Lisans	Evet
Ö5	Erkek	8 yıl	Yüksek lisans	Evet
Ö6	Erkek	21 yıl	Yüksek lisans	Evet

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat tercih edilmesinin sebebi öğretmenlerin mülakat sırasında verdikleri cevapların altında yatan nedenleri derinlemesine irdeleyebilmek ve sürece bağlı olarak öğretmenlere yeni sorular yöneltebilmek içindir (Demir ve Yorulmaz; 2014). Veri toplama sürecinde öğretmenlerle 15-20 dk. süreyle mülakatlar yürütülmüştür. Mülakatlar esnasında öğretmenlerin de izni alınarak ses kaydı yapılmıştır. Mülakatlar bitiminde ise ses kayıtları dinlenerek veriler yazıya aktarılmıştır. Verilerin analizinde her iki araştırmacı yazıya aktarılan verileri inceleyerek kodlamıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan kodlar karşılaştırılarak uyumsuzluk görülen kodlar değiştirilerek kodlar arasında uyum sağlanmıştır. Kodlar frekanslanarak uygun temalar altında sunulmuştur.

BULGULAR

Öğretim Programının İçeriğinin Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 3’ de öğretmenlerin öğretim programının içeriğinin uygulanmasına ilişkin görüşleri sunulmuştur:

Tablo 3. Öğretim Programının İçeriğinin Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

İçeriğin uygulanması	F	Öğretmenler
Öğrencide farkındalığı artırma	2	Ö3, Ö5
Öğrenmeye katılımı sağlama	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6
Vatan sevgisi aşılama	5	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6
Yaşam boyu öğrenmeyi sağlama	4	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6
Derse karşı ilgiyi artırma	4	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6
Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlama	2	Ö5, Ö6
Yaratıcılığı artırma	3	Ö1, Ö5, Ö6
İçeriği idealleştirme	1	Ö5

Tablo 3’ te görüldüğü gibi öğretmenlerin öğretim programının içeriğinin uygulanmasına ilişkin görüşleri arasında en fazla öğrencilerin öğrenmeye katılımının sağlandığı ve vatan sevgisi aşılmasını desteklediği görüşleri dikkat çekmektedir.

Öğretim programının içeriğinin uygulanmasının öğrencilerin öğrenmeye katılımını sağladığı görüşüne ait örnek alıntılar şu şekildedir:

‘... Öğrenci merkezli yaklaşımın benimsenmesi doğru, öğrenciler etkinlikleri planlarken öğretmen ile birlikte hareket etmeli ve kesinlikle yaptıkları etkinliği sunum şeklinde aktarmalı, beden eğitimi ve spor dersinde öğrenci dersin merkezinde öğretmen çok müdahaleci olmadan uyarıcı pozisyonunda olmalı, düzelten düzenleyen pozisyonunda olmalı, rehberlik yaparken öğrenciden gelecek olan dönütlere cevap vermeli, dikkate

almalı, dersin değerini öğrencilerle birlikte paylaşmalı... dersin amacını ders veya konu başlangıcında anlatıp nereye varacağını yani hedefi göstermeli, her ders için.....’’ (Ö6)

‘‘....Öğrenciye beceriyi geliştirmek için kendi kendine keşfetme imkanı sağlar. Öğrenmeye katılımcı bireyler yetiştirmeye imkân tanır. ...’’(Ö1)

Öğretim programının içeriğinin uygulanmasının öğrencilerin vatan sevgisi aşılmasını desteklediği görüşüne ait örnek alıntılar şu şekildedir:

‘‘.....Değerler eğitimi ilkelerinin ders aralarına kesinlikle serpiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. İyi bir sporcu yetiştirirken aynı zamanda vatansever bir sporcuda yetiştirmek gerekir diye düşünüyorum. Bunun için değerler eğitimi ilkelerini uygulamalıyız, bu ilkeleri uygularken de önce kendimiz örnek olmalıyız....’’ (Ö5)

‘‘... Değişen programda en önemli maddelerin başında değerler eğitimi gelmektedir. Beden eğitimi dersinin yaparak yaşayarak öğrenmeye dayalı bir ders olmasına rağmen değerler eğitimi çok rahatlıkla soyut bir şekilde de öğrencilere aşılabilir ve bu sayede vatan sevgisine sahip adil olma bilincine sahip öğrenciler yetişir...’’ (Ö2)

Öğretim Programının Uygulanmasının Önündeki Engeller

Tablo 4’ de öğretmenlerin öğretim programının uygulanmasının önündeki engeller hakkındaki görüşleri sunulmuştur:

Tablo 4. Öğretim Programının Uygulanmasının Önündeki Engeller

Uygulamanın önündeki engeller	F	Öğretmenler
Koşulların sağlanamaması	4	Ö1, Ö2, Ö5
Materyal eksikliği	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6
Bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi	5	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6

Tablo 4’ de görüldüğü gibi öğretmenlerin öğretim programının uygulanmasının önündeki engellere ilişkin görüşleri arasında en fazla materyal eksikliği ve bireysel farklılıkların göz ardı edildiği görüşleri dikkat çekmektedir.

Öğretim programının uygulanmasının önündeki engellerden biri olarak görülen materyal eksikliği görüşüne ait örnek alıntı şu şekildedir:

“.....Bu becerilerin eğitim ortamına sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için uygun fiziksel koşulların, ortamın ve materyallerin yeterli olması gerekmektedir. Ülkemiz şartları düşünüldüğünde ve beden eğitimi dersine verilen önemin göz önüne alındığında öğretmenlerin yaşamış olduğu en büyük sorun gerekli koşulların oluşmasını sağlamak ve materyal konusunda yaşadığı sıkıntılardır...” (Ö3)

Öğretim programının uygulanmasının önündeki engellerden biri olarak görülen bireysel farklılıkların göz ardı edildiği görüşüne ait örnek alıntı şu şekildedir:

“ ....Beden eğitimi ve spor dersinin olmazsa olmazı yaparak yaşayarak öğrenmedir. Öğretmen sadece yol gösterici ve destekleyicidir. Bunu yaparken de bireysel farklılıkları gözden kaçırmaması gerekir. Yalnız bazı kazanımları bütüncül yaklaşım ile vermek zor veya imkânsızdır bu sebeple bütüncül yaklaşım bazı kazanımların verilmesi olumsuz sonuçlar doğurabiliyor...”(Ö5)

Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutunun Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 5’ de öğretmenlerin ölçme-değerlendirme boyutunun uygulanmasının önündeki engeller hakkındaki görüşleri sunulmuştur:

Tablo 5. Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutunun Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşler	F	Öğretmenler
Olumlu		
Öğrencinin kendini gözlemlemesine imkân tanıma	4	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6
Dersin verimliliğini artırma	3	Ö2, Ö5, Ö6
Bireysel değerlendirme imkânı tanıma	2	Ö5, Ö6
Olumsuz		
Zaman kaybı	2	Ö2, Ö3
Gerekli görülmemesi	2	Ö2, Ö3

Tablo 5’ de görüldüğü gibi öğretmenlerin programının ölçme-değerlendirme boyutunun uygulanmasına ilişkin görüşleri genelde olumludur. Olumlu görüşlerin arasında en fazla ölçme değerlendirme yaklaşımının öğrencinin kendini gözlemlemesine imkân tanıdığı, olumsuz görüşlerin arasında ise ölçme-değerlendirme yaklaşımının zaman kaybı ve gereksiz görüldüğü görüşleri dikkat çekmektedir.

Öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutun öğrencinin kendini gözlemlemesine imkân tanıyan olumlu görüşüne ait örnek alıntı şu şekildedir:

“....Öğrenciler kendi performanslarının farkında olmasına imkan tanıyan bir değerlendirme. Süreçte performansının nasıl, ne derece ne şekilde ilerleme kaydettiğini kendisinin gözlemlemesine olanak tanır....” (Ö4)

Öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutun zaman kaybı ve gereksiz görüldüğü olumsuz görüşüne ait örnek alıntı şu şekildedir:

“....Süreç odaklı değerlendirme beraberinde ürün dosyası, proje ve gözlem formu gibi bir çok materyaller getiriyor. Bu materyallerin hepsini kullanmak zaman kaybı ve gereksiz olduğunu düşünüyorum.....” (Ö2)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin öğretim programında yaşanan bu değişimden haberdar olduğu ve genellikle bu değişimi olumlu karşıladıkları görülmektedir. Literatürde de öğretmenlerin beklentileri ile öğretim programının beklentilerinin paralellik gösterdiği çalışmalara rastlanılmaktadır (Hacısalıhoğlu, Mirasyedioğlu ve Akpınar, 2004; Olkun ve Toluk Uçar, 2006). Ayrıca Işıkgöz’ ün (2005) “Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Temel İlkelerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri”(Sakarya İli Örneği) adlı çalışmasında da öğretmenlerin büyük kısmının öğretim programında meydana gelen değişimi olumlu karşıladığı belirtilmektedir.

Öğretim programında yaşanan değişiklikler sayesinde öğrenmeye katılımın ve yaşam boyu öğrenmenin sağlandığı, öğrencilere vatan sevgisinin aşılandığı, derse karşı ilginin arttığı ve yaratıcılığın ön plana çıktığı düşüncesi hâkimdir. Öğretim programında vurgulanan yapılandırmacı yaklaşım sayesinde öğrenciler öğrenmede merkezdedir. Merkezde oldukları için de derse karşı daha fazla ilgili olurlar ve böylelikle yaşam boyu öğrenme gerçekleşir (Bilir, 2008).

Öğretim programının uygulanmasının önünde bir takım engeller bulunmaktadır. Bu engeller; koşulların sağlanamaması, materyal eksikliği ve bireysel farklılıklarının göz ardı edilmesi şeklindedir. Gülüm ve Bilir’ in (2011) “Beden Eğitimi Öğretim Programının Uygulanabilme Koşulları ile İlgili Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı çalışmasında da, öğretmenlerin gerekli fiziksel koşulların (araç-gereç, tesis) sağlanamamasının programın

uygulanamamasının önünde bir engel olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Güllü, Güçlü, Kafkas'ın (2007) "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin 4. 5. ve 6. sınıf Beden Eğitimi Dersi Yeni Öğretim Programı Uygulamalarının İncelenmesi" adlı çalışmasında da beden eğitimi alt yapı ve tesislerin yetersiz olmasının programın uygulanmasında önemli bir engel olduğu vurgulanmaktadır.

Öğretim programında yapılan değişikliklerin önemli boyutlarından biri de ölçme-değerlendirme boyutudur. Program sonuçtan ziyade süreç odaklı bir ölçme-değerlendirme yaklaşımının uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Zaten yapılandırmacı yaklaşımın benimsediği ölçme-değerlendirme yaklaşımı da bu şekildedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin çoğu bu değişikliği de olumlu karşılamaktadır. Ayrıca öğretmenler bu yaklaşımın, öğrencilerin kendi kendilerini gözlemlemesine imkân sağlayacağı ve dersin verimliliğini artıracığı görüşündedir. Fakat zaman faktörü ve gerekliliğine inanılmamanın, bu ölçme-değerlendirme yaklaşımının uygulanmasının önündeki engellerden biri olduğu da vurgulanmaktadır. Yıldız-Duban'ın (2013) çalışmasında da ölçme değerlendirme boyutunun uygulanmasının önündeki en büyük engellerin öğretmenlerin bu boyutun gerekliliğine inanmamasının, gereksiz ve zaman alıcı olduğunu düşünmesi olduğu ortaya konulmuştur.

Bu araştırmada öğretmen gözüyle Beden Eğitimi ve Spor Dersi öğretim programının değerlendirilmesi ortaya konulmuştur. Fakat bu süreçten etkilenen öğrenci faktörü de göz önüne alınarak bir de öğrenci gözüyle bu öğretim programında yapılan değişiklikler değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

1. **Ayas, A., Çepni, S. ve Akdeniz, A. R.** (1993). Development of The Turkish Secondary Science Curriculum. *International Science Education*, 77(4), 433-440.
2. **Baki, A.** (2012). *Matematik Felsefesi*. Ankara: Pegem Yayınevi.
3. **Bilir, P.** (2008). Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı ve Köy Enstitülerinde Beden Eğitimi Derslerinin Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6, (3), 145-150.
4. **Demir, S. B. ve Yorulmaz, E.** (2014). Tarih Derslerinde Akıllı Tahta Kullanım Durumunun İncelenmesi (Bir Durum Çalışması). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-38.
5. **Doğan, Y.** (2012). Fen ve Teknoloji Dersi Programında Belirtilen Yapılandırmacı Etkinliklerin Benimsenme Düzeyi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 167-186.
6. **Fullan, M.** (2001). *The New Meaning of Educational Change* (3th ed.). New York: Teacher College Press.
7. **Fullan, M. G.** (1991). *The New Meaning of Educational Change*. Cassell, London.
8. **Güllü, M., Güçlü, M. ve Kafkas, E.** (2007). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin 4., 5. ve 6. Sınıf Beden Eğitimi Dersi Yeni Öğretim Programı Uygulamalarının İncelenmesi*. IV. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi. 09-11 Kasım, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
9. **Gülüm, V. ve Bilir, P.** (2011). *Beden Eğitimi Öğretim Programının Uygulanabilme Koşulları ile İlgili Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri*. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 57-64.
10. **Güven, İ. ve İscan, C. D.** (2006). *Therefections of New Elementary Education Curriculum on Media*. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39(2), 95-123.
11. **Hacısalihoğlu, H. H., Mirasyedioğlu, Ş. ve Akpınar, A.** (2004). *İlköğretim 6-8 Matematik Öğretimi: Matematikte İşbirliğine Dayalı Yapılandırıcı Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

12. **Işıköz, E.** (2015). Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Temel İlkelerine İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri (Sakarya İli Örneği). Sakarya University Journal of Education, 27-41.
13. **Olkun, S. ve Toluk Uçar, Z.** (2006). İlköğretimde Etkinlik Temelli Matematik Öğretimi (3.Baskı). Ankara: Maya Akademi.
14. **Özden, Y.** (1999). Eğitimde Dönüşüm- Eğitimde Yeni Değerler. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
15. **Polettini, A. F.** (2000). Mathematics Teaching Life Histories in The Study of Teachers' Perceptions of Change. Teaching and Teacher Education, 16(7), 765-783.
16. **Sahlberg, P.** (2006). Curriculum Change as Learning. Insearch of Better Implementation. In Sahlberg (Ed.). Curriculum Reform And Implementation In The 21st Century: Policies, Perspectives and Implementation. Proceedings of The International Conference on Curriculum Reform and Implementation. Ankara, Turkey: Ministry of National Education, 18-30.
17. **Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemi (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
18. **Yıldız-Duban, N.** (2013). Science and Technology Teachersa Views of Primary School Science and Technology Curriculum. International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology, 1(1).

Araştırma Makalesi

Künye: Biricik, Y.S. (2020). Spor yöneticisi adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(3)

SPOR YÖNETİCİSİ ADAYLARININ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yunus Sinan BİRİCİK¹

ÖZ

Sosyal girişimcilerin bir ulusun sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel zenginliğine yaptıkları katkı giderek daha fazla kabul görmektedir. Çalışmamızın amacı spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören ve birer spor yöneticisi adayı olan öğrencilerin sosyal girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerden tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilen 52 kadın ve 130 erkek olmak üzere toplam 182 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Hockerts (2015) tarafından geliştirilen Türkçe 'ye Akar (2020) tarafından uyarlanan "Sosyal Girişimcilik Öncülleri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert olup 17 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile analiz edilmiş olup tanımlayıcı istatistikler, Independent t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Çalışmada sosyal girişimcilik toplam skorunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup bu farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. Sonuç olarak; spor yöneticisi bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu, sınıf ve aktif spor yapma durumlarının sosyal girişimcilik düzeyini etkilemediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik, Spor Yöneticisi.

EXAMINING THE SOCIAL ENTREPRENEURSHIP LEVELS OF SPORTS MANAGER CANDIDATES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

The contribution that social entrepreneurs make to the social, economic, cultural and environmental - wealth of a nation is increasingly acknowledged. The aim of the study is to examine the social entrepreneurship levels of the students who study at the sports management department and who are candidates for sports managers in terms of various variables. The study group of the study is 182 students, 52 female and 130 male, by random sampling method from the students studying at the Department of Sports Management in the Faculty of Sports Sciences in the 2019-2020 academic year. The "Social Entrepreneurship Antecedents Scale" developed by Hockerts (2015) and adapted to Turkish by Akar (2020) was used as the data collection tool in the research. The scale is 5-likert and consists of 17 items and 4 sub-dimensions. The analysis of the data obtained in the study was analyzed with the SPSS 20.0 package program, and descriptive statistics, Independent t-test, one-way analysis of variance (Anova) were used. In the study, a significant difference was found in the social entrepreneurship total score, and this difference was found to be in favor of female students. As a result; It can be said that the social entrepreneurship level of the students of the sports management department is high, and their classroom and active sports activities do not affect their social entrepreneurship level.

Keywords: Entrepreneurship, Social Entrepreneurship, Sports Manager.

GİRİŞ

Girişimcilik, insanların iş veya sosyal fayda yaratma yeteneğinin bir ifadesidir bu nedenle girişimcilik faaliyetleri, iş dünyasında ve bireysel yaşamın farklı alanlarında kendini gösterir. Tarihsel süreç içerisinde de girişimcilik, toplumların gelişimini etkileyen en büyük sosyal ve ekonomik faaliyet olarak öne çıkmakta günümüzde ise girişimcilik faaliyetleri, gelişmişliğin ve büyümenin en dinamik unsurlarından biri olarak varlığını sürdürmektedir. Girişimcilik kavramı ilk zamanlarda bir işe yeltenme, bir iş kurma ve bu bağlamda risk alma (Zhao, 2005) olarak tanımlanmış daha sonra zamanla kapsam genişletilerek, gerekli zaman ve çabanın temin edilerek sosyal, finansal ve psikolojik risklerin alınması yoluyla parasal kazançların ve kişisel tatminin elde edildiği, maddi ve manevi katma değeri olan farklı şeyler ortaya koyma süreci olarak tanımlanmıştır (Hısırich ve Peters, 2002). Geçmişten günümüze literatürde birçok girişimcilik türünün varlığı görülmektedir. Bu girişimcilik türlerinden birisi de “sosyal girişimcilik” kavramıdır ve son yıllarda özellikle Türkiye’de akademik alanda geniş çerçevede yer almaya başlamıştır.

Sosyal girişimcilik özünde girişimcilik ve sosyallik olgusunu barındırmakta ve en kolay şekliyle toplumda var olan sorunları girişimci bakış açısıyla ele almayı ve bu toplumsal sorunlar ile başa çıkmayı içermektedir. Kavramsal çerçeveden bakıldığında zaman zaman sosyal girişimcilerin toplumsal sorunlarla ilgilendikleri ve bu sorunlara karşı girişimci bir rol takınarak üstesinden gelmeye çalıştıkları görülmektedir. Bununla birlikte girişimcilik olgusunun kavrama olan katkısı ise, yenilikçi bakış açısı ile toplumsal sorunları fırsata dönüştürebilme becerisidir.

Akademik yazında sosyal girişimcilik ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Sosyal girişimcilik terimi, amacı sosyal misyon ile girişimci eylemi birbirine bağlamak olan kuruluşları belirtir (Boschee, 2001; Tracey ve Phillips, 2007). Sosyal girişimcilik, oluşan bir sosyal problemi fark edebilme ve ona çözüm bulabilmedir ayrıca oluşturduğu çözümlerin sürdürülebilirliğini sağlayabilen, amacı sosyal fayda olup kâr amacı güden ya da işletme odaklı kâr amacı gütmeyen bir örgüt oluşturabilme sürecidir (Robinson, 2006). Yine sosyal girişimcilik, sosyal değişimin desteklenmesi ve toplumda var olan mevcut sorunların ele alındığı, toplumsal sorunların çözümüne yönelik girişimlerin gerçekleştirildiği faaliyetler olarak kabul edilir (Alvord ve ark., 2004).

Sosyal girişimcilik yeni bir olgu olmamakla birlikte, son zamanlarda “sosyal girişimci” terimi, kişisel mali kar elde etmek yerine öncelikle sosyal hedefleri karşılamak için girişim kuran bireyleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Shaw ve Carter, 2007). Sosyal girişimci, gönüllülük amacı ile toplumun bir bölümüne yararlı olmak için girişimci süreç içinde bulunan tüzel kişi olarak tanımlanır (Tan ve ark., 2005). Sosyal girişimciler yeni bir sosyal fırsat gören

ve toplum yararına bu alanda yenilik yapmak için girişimci yollar denemeye hevesli girişimci liderlerdir. (Thompson ve ark., 2000). Drucker (1999) Leadbeater (1997), sosyal girişimciler için; dürtüleri, kararlılıkları, hırsları, karizmaları, liderlikleri, vizyonu iletme ve başkalarına ilham verme yetenekleri ve sınırlı olan kaynakları etkili ve verimli bir şekilde kullanabilme becerileri gibi pek çok olumlu özellik ve davranışa sahip bireyler olarak tanımlamışlardır.

Sosyal girişimcilerin önemli özelliklerinden birisi de yenilikçi olmaları ve yeniliği yakından takip ederek yenilikçi yöntemleri kullanmalarındır. Leadbeater (1997), yenilikçi olmadan başarılı bir girişimci olmanın mümkün olduğunu, ancak sosyal girişimcilerin neredeyse her zaman yenilikçi yöntemler kullandığını savunarak şu ifadelerle yer vermiştir:

“Sosyal girişimciler inovasyonun en önemli kaynaklarından biri olacak. Sosyal girişimciler, yeterince kullanılmayan kaynakları, binaları, ekipmanları-tespit eder ve karşılanmamış sosyal ihtiyaçları karşılamak için bunları kullanmanın yollarını bulur. Yeni refah hizmetlerini ve mevcut hizmetleri sunmanın yeni yollarını dener.”

Sosyal girişimcilik ile ilgili en sık tekrar edilen özellikler; kâr amacı gütmeme, sosyal değer yaratma, sosyal sorunları fark edebilme, yenilik yapma, lider olma, sosyal sorunun ortadan kalkmasını sağlama gibi farklılık gösteren özelliklerdir (Gusseinova, 2015). Az gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda, yenilikçi gönüllü organizasyonlarda çalışan sosyal girişimciler, az yararlanılan kaynakları kullanarak giderilmeyen sosyal ihtiyaçları karşılamak için yaratıcı yollar geliştirmektedirler (Leadbeater ve Goss, 1998). Bu açıdan bakıldığında sosyal girişimciler için temel unsurun ve ana hedefin sosyal fayda olduğu düşüncesi yatmaktadır. İşletmeler için sosyal girişimcilik kavramın önemine bakıldığında ise, işletme disiplini içerisinde toplumsal sorunları çözme amacına sahip olma tutkusu ile girişimci bakış açısını birleştiren olgu olarak öne çıkmaktadır.

Girişimcilik, spor endüstrisi içerisinde spor yöneticileri ve araştırmacılar tarafından giderek önem kazanan bir konu haline gelmiştir. Son zamanlarda spor yönetimi araştırmacıları, kendi disiplinlerinde girişimcilik literatürüne yönelik ilgi duymaya başlamışlardır (Ball, 2005; Ratten, 2018). Spor olgusunda bireylerin sağlıklı yaşamaları, boş zamanlarını sağlıklı yaşam tarzında değerlendirmeleri gibi sosyal yönünün önemi yadsınamazdır. Ayrıca bu sosyal yönünün önemi düşünüldüğünde yapılacak sosyal girişimcilik faaliyetlerine devletler tarafından önem verilmekte ve desteklenmektedir. Bu nedenle, sporda sosyal girişimcilik, spor sektöründeki paydaşlar arasında daha fazla kâr amacı gütmeyen ancak yenilikçi ortaklıklar kurmanın bir yolu olarak görülmektedir. Spor yöneticileri, amatör, profesyonel ve topluluk düzeyinde etkili organizasyon desteği sağlamak için çalışırlar ve bu desteği sağlamak adına çoğu zaman girişimci bir şekilde davranmaları gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda spor

yöneticiliği bölümünde öğrenip gören ayrıca birer spor yöneticisi adayı olan öğrencilerin sosyal girişimcilik düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmanın Amaç ve Deseni

Bu araştırmanın amacı spor yöneticisi adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada, var olan durumu sorgulayan betimsel araştırma modellerinden tarama deseni kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modeli araştırmalarda, araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar,2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerden tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilen 52 kadın ve 130 erkek olmak üzere toplam 182 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı tarafından 70400699/11.00-190066441 sayılı etik kurul kararı çıkarılmıştır. Yaşanılan pandemi sürecinde yüz yüze eğitime bir sürelik ara verilmesinden dolayı çalışmadaki anket için, “Google form” üzerinden online anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu ankete ait bağlantı linki katılımcılara e-mail ve sosyal medya aracılığıyla gönderilerek çalışmanın kapsamı anlatılmış ve katılım sağlanmaları istenmiştir. Bu katılımcıların cinsiyet, sınıf, branş, aktif spor yapma ve daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk projesinde görev alma değişkenlerine göre frekans dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo. 1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	n	%	Sınıf	n	%
Kadın	52	28.6	1. Sınıf	6	3.3
Erkek	130	71.4	2. Sınıf	30	16.5
Branş	n	%	3. Sınıf	38	20.9
Bireysel Sporlar	118	64.8	4. Sınıf	108	59.3
Takım Sporları	64	35.2	Proje Görev Alma	n	%
Aktif Spor Yapma	n	%	Evet	113	62.1
Evet	105	57.7	Hayır	69	37.9
Hayır	77	42.3	Toplam	182	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Sosyal Girişimcilik Öncülleri Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Sosyal Girişimcilik Öncülleri Ölçeği: Bireylerin sosyal girişimcilik özelliklerini incelemek amacıyla Hockerts (2015) tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlama çalışması Akar (2020) tarafından yapılan 17 madde ve 4 alt boyuttan (empati, toplumsal ahlaki yükümlülük, sosyal girişimcilik öz yeterliği ve algılanan sosyal destek) oluşan ölçektir. Ölçekte yer alan 2., 5., 13. ve 17. maddeler olumsuz yargı bildirdiği için ters puanlanmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde olup Kesinlikle Katılmıyorum 'dan Kesinlikle Katılıyorum 'a doğrudur. Ölçeğin alt boyutlarının yanı sıra ölçeğin genel puanı da hesaplanabilir. Ayrıca Akar (2020) tarafından bu ölçekle katılımcıların; sosyal girişimcilik niyetleri, sosyal girişimcilik eğilimleri ve sosyal girişimcilik özelliklerinin incelenmesi mümkün olduğu belirtilmiştir. Anket formunun son kısmında ise katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler Statistical Package for Social Science (SPSS 20.0) veri tabanına aktarılarak gerekli istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir. Verilerin normal olarak dağıtılıp dağıtılmadığını belirlemek için normallik testi kullanılmıştır. Normallik varsayımlarının testleri verilerin normal dağılım gösterdiğini ve bu nedenle parametrik testlerin yapıldığını göstermiştir (Tablo 2). Bu yüzden gruplar arası farklılığı tespit etmek amacıyla ikili gruplar için t-testi, ikiden fazla gruplar için ANOVA ve farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Analizlerde istatistiki anlamlılık düzeyi ($p < 0.05$) olarak alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Ölçek Puan Dağılımı

Ölçek	N	Min.	Mak.	Mean	SD	Skewness	Curtosis
Sosyal Girişimcilik	182	1.26	4.76	4.00	.384	-.226	-.641

Tablo 2'de verilerin normal olarak dağılıp dağıtılmadığını belirlemek amacıyla normallik testi kullanılmıştır. Toplanan verilerin (-1,+1) normal bir dağılıma sahip olduğu ve çalışma için parametrik testlerin uygulanması gerektiği görülmektedir.

Tablo 3. Sosyal Girişimcilik Düzeyi Puanlarının Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırması

SGÖ Ölçeği Alt Boyutlar	Cinsiyet					
	Kadın (n=52)		Erkek (n=130)		İstatistiksel değerlendirme	
	x	s	x	s	t	p
Empati	3.21	.385	3.23	.337	-.373	.710
Toplumsal Ahlaki Yükümlülük	4.23	.756	4.28	.570	-.512	.609
Sosyal Girişimcilik Öz yeterliği	3.86	.438	3.86	.519	-.047	.962

Algılanan Sosyal Destek	3.62	.554	3.50	.570	1.397	.164
Toplam	4.10	.405	3.96	.369	2.280	.024*

Tablo 3’de t-test sonuçları, kadın ve erkek öğrenciler arasındaki sosyal girişimcilik ölçeği alt boyutları skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Ancak, sosyal girişimcilik ölçeği toplam skorunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup [t=2.280; p<0,05] bu farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Sosyal Girişimcilik Düzeyi Puanlarının Öğrencilerin Sınıflarına Göre Karşılaştırması

SGÖ Ölçeği Alt Boyutlar	Sınıf									
	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		İstatistiksel Değ.	
	x	s	x	s	x	s	x	s	F	p
Empati	2.90	3.28	3.26	.360	3.17	.471	3.25	.288	2.413	.068
Toplumsal Ahlaki Yükümlülük	4.12	.136	4.21	.787	4.26	.670	4.30	.582	.263	.852
Sosyal Girişimcilik Öz yeterliği	3.62	.410	3.75	.527	3.82	.272	3.92	.544	1.622	.186
Algılanan Sosyal Destek	3.87	.136	3.61	.403	3.47	.453	3.51	.647	1.104	.349
Toplam	4.23	.064	3.98	.459	3.96	.400	4.01	.364	.927	.429

Tablo 4’de ANOVA sonuçları, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre sosyal girişimcilik ölçeği ve alt boyutları skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir.

Tablo 5. Sosyal Girişimcilik Düzeyi Puanlarının Öğrencilerin Branşlarına Göre Karşılaştırması

SGÖ Ölçeği Alt Boyutlar	Branş					
	Bireysel Sporlar (n=118)		Takım Sporları (n=64)		İstatistiksel değerlendirme	
	x	s	x	s	t	p
Empati	3.22	.428	3.24	.113	-2.278	.781
Toplumsal Ahlaki Yükümlülük	4.20	.654	4.39	.559	-1.996	.047
Sosyal Girişimcilik Öz yeterliği	3.91	.553	3.78	.359	1.590	.114
Algılanan Sosyal Destek	3.62	.620	3.36	.405	3.040	.003
Toplam	3.97	.372	4.05	.402	-1.364	.174

Tablo 5’de t-test sonuçları, öğrencilerin branşları arasında sosyal girişimcilik ölçeği, empati ve sosyal girişimcilik öz yeterliği alt boyutları skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Ancak, toplumsal ahlaki yükümlülük alt boyutunda takım sporları [t=-

1.996; $p < 0,05$]; algılanan sosyal destek alt boyutunda ise bireysel sporlar [$t=3.040$; $p < 0,05$] branşında olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Girişimcilik Düzeyi Puanlarının Öğrencilerin Aktif Spor Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırması

SGÖ Ölçeği Alt Boyutlar	Aktif Spor Yapma					
	Evet (n=105)		Hayır (n=77)		İstatistiksel değerlendirme	
	x	s	x	s	t	p
Empati	3.20	.387	3.26	.293	-1.211	.227
Toplumsal Ahlaki Yükümlülük	4.01	.615	4.19	.577	-.306	.106
Sosyal Girişimcilik Öz yeterliği	3.82	.503	3.93	.482	-1.487	.139
Algılanan Sosyal Destek	3.49	.591	3.59	.530	-1.229	.221
Toplam	3.91	.335	4.01	.415	-1.226	.198

Tablo 6’da t-testi sonuçları, öğrencilerin aktif spor yapıp yapmama durumlarına göre sosyal girişimcilik ölçeği ve alt boyutları skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir.

Tablo 7. Sosyal Girişimcilik Düzeyi Puanlarının Öğrencilerin Daha Önce Sosyal Sorumluluk Projelerinde Görev Alma Durumlarına Göre Karşılaştırması

SGÖ Ölçeği Alt Boyutlar	S.S. Projesinde Görev Alma					
	Evet (n=113)		Hayır (n=69)		İstatistiksel değerlendirme	
	x	s	x	s	t	p
Empati	3.19	.375	3.28	.301	-1.607	.110
Toplumsal Ahlaki Yükümlülük	4.30	.612	4.22	.654	.756	.450
Sosyal Girişimcilik Öz yeterliği	3.94	.492	3.76	.793	1.907	0.48
Algılanan Sosyal Destek	3.54	.629	3.52	.451	.284	.776
Toplam	4.00	.414	4.01	.330	-.155	.877

Tablo 7’de t-test sonuçları, öğrencilerin daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk projesinde görev alma durumlarına göre sosyal girişimcilik ölçeği ile empati, toplumsal ahlaki yükümlülük ve algılanan sosyal destek alt boyutları skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Ancak, sosyal girişimcilik öz yeterliği alt boyutu skorunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup [$t=1.907$; $p < 0,05$] bu farklılığın daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk projesinde görev alan öğrenciler lehine olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sosyal girişimcilik, toplumsal sorunları çözüme kavuşturma ve toplum yararına sosyal değer yaratma çabasını ifade etmektedir. Bu çalışmada spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca sosyal girişimciliğin alt boyutları olan; empati, toplumsal ahlaki yükümlülük, sosyal girişimcilik öz yeterliği ve algılanan sosyal desteğin demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeylerinin ortalamasının üzerinde ($x=4.00$) bir skora sahip olduğu dolayısıyla yüksek düzeyde sosyal girişimcilik eğiliminde oldukları görülmüştür. Şirin ve ark., (2018) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, BESYO öğrencilerinin sosyal girişimcilik eğilimlerinin olumlu düzeyde olduğu bulmuşlardır. Yine Nas ve Temel (2018) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, BESYO öğrencilerinin genel girişimcilik düzeylerinin yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sporun toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağladığı ayrıca insanları sosyalleştirerek sosyal ilişkiler kurmasında ve geliştirilmesinde büyük rol oynadığı gerçeğinden dolayı spor bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik eğilimlerinin yüksek çıktığı söylenebilir.

Sosyal girişimcilik düzeyi puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasında; kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla ölçek genel toplamında daha yüksek sosyal girişimcilik düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Şeker, (2012) üniversite öğrencilerinin sosyal girişimcilik potansiyellerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmasında, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla sosyal girişimciliğe daha yatkın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çermik ve Şahin, (2015) üniversite öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapmış oldukları çalışmada, yaratıcılık alt boyutunda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranda daha yüksek sosyal girişimcilik düzeyine sahip olduğunu bulmuşlardır. Özmen, (2015) rekreasyon ve spor yöneticiliği bölümü öğrencilerin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmasında, cinsiyet açısından girişimcilik düzeylerinde farklılık tespit edilmemiş fakat ortalama skorlarında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek girişimcilik düzeyinde olduğu bulmuştur. Bu bulgular çalışmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

Çalışmamızda spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sınıflarına ve aktif spor yapma durumlarına göre sosyal girişimcilik puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmamızdan farklı bulgular mevcut olup; Nas ve Temel (2018) yapmış oldukları çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkenine göre girişimcilik düzeyinde anlamlı farklılık

tespit edilmiş ve 4. sınıf öğrencilerinin daha yüksek düzeyde girişimcilik tarzı sergilediklerini tespit etmişlerdir. Şeşen ve Basım (2012) yapmış olduğu araştırmada genç yaştaki öğrencilerin ileri yaştaki öğrencilere oranla girişimcilik düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu buna paralel Özman (2013) spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmada yaş ilerledikçe girişimcilik düzeyinin azaldığı sonucunu bulmuştur.

Çalışmamızın bir diğer sonucu öğrencilerin branşlarına göre sosyal girişimcilik düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı farklılık görülmüştür. Öğrencilerin branşları arasında ölçek genel puanı, empati ve sosyal girişimcilik öz yeterliği puanlarında anlamlı fark olmamakla birlikte toplumsal ahlaki yükümlülük ve algılanan sosyal destek boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Burada toplumsal ahlaki yükümlülük alt boyutunda takım sporları, algılanan sosyal destek alt boyutunda ise bireysel sporlar branşında olan öğrenciler lehine bulunmuştur. Çalışmamızın bir diğer sonucuna göre ise öğrencilerin daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk projelerinde görev alma durumuna göre sosyal girişimcilik düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk projesinde görev alma durumlarına göre sosyal girişimcilik ölçeği ve empati, toplumsal ahlaki yükümlülük ve algılanan sosyal destek alt boyutları skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermezken, sosyal girişimcilik öz yeterliği alt boyutu skorunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın daha önce herhangi bir sosyal sorumluluk projesinde görev alan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. Sosyal girişimciliğin özünde yardımseverliği barındırması, toplumun içinde bulunduğu durumu iyileştirmesi ve sosyal amaçlar doğrultusunda yenilik yaratması gibi unsurları barındırdığı düşünüldüğünde, sosyal sorumluluk projelerinde görev alan bireylerin sosyal girişimcilik düzeylerinin yüksek çıkması normal karşılanabilir.

Sonuç olarak, sosyal girişimci, sosyal misyon çerçevesinde sosyal değer yaratılması ve sürdürülmesi için fırsatlardan yararlanarak, yenilikçi adımlarla hareket ederek, toplumsal sorunları çözmeye ve toplumun yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar yapar. Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin birer spor yöneticisi adayı da olduğu düşünüldüğünde gelecekte yetiştirecekleri öğretmen, sporcu ve spor eğitim uzmanları ülkemiz spor yönetimine yön verecek ve sporun gelişerek toplumun geneline yayılmasını sağlayacaktır. Sporun ayırt edici özelliklerinin ve günümüz dünyasında girişimcilik faaliyetlerinin önemi düşünüldüğünde, girişimcilik eğitimi almanın girişimcilik düzeyine anlamlı katkılar sağlayacağı yadsınamazdır. Bu bağlamda spor bölümü öğrencileri için girişimcilik dersinin müfredatlar da yer alması ve bu derste sosyal girişimciliğin önemine vurgu yapılması önem taşımaktadır. Derslerde girişimcilik

ve türleri ile ilgili verilecek teorik eğitimin yanı sıra öğrencilerin öğrendiklerini pratiğe dökerek sosyal projelerin hazırlanması ve destek verilmesi oldukça önemlidir. Bu projelerin, öğrencilere katkı sağlayacağı ve sosyal girişimcilik eğilimlerini (empati, toplumsal ahlaki yükümlülük, sosyal destek) artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca üniversitelerde öğrencilerin sosyal girişimcilik eğilimlerini artırmaya yönelik faaliyetler düzenlenmeli, öğrenci toplulukları ve girişimcilik kulüpleri kurularak, öğrencilerin buralara üye olmaları teşvik edilmelidir. Böylelikle girişimcilik ve sosyal girişimcilik bilgi ve becerisini kazanan spor bölümü öğrencileri gizli kalmış özelliklerini açığa çıkararak, sahip oldukları girişimcilik yeteneklerini fark edecek, kendi işlerini kuracak, toplumsal duyarlılık projelerinde yer alacak ve topluma ve spora hizmet eden bireyler haline dönüşeceklerdir.

KAYNAKLAR

1. **Akar, H., (2020).** Sosyal Girişimcilik Öncülleri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Turkish Studies-Education*, 15(2): 579-593.
2. **Alvord, S. H., Brown, L. D., & Letts, C. W., (2004).** Social Entrepreneurship And Societal Transformation: An Exploratory Study. *The Journal Of Applied Behavioral Science*. 40(3): 260-282.
3. **Ball, S., (2005).** The Importance of Entrepreneurship to Hospitality, Leisure, Sport and Tourism. *Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Network*. 1(1): 1-14.
4. **Boschee, J., (2001).** Eight Basic Principles For Nonprofit Entrepreneurs. *Nonprofit World*. 19(4): 15-18.
5. **Çermik, F., & Şahin, İ., (2015).** Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Current Research İn Education*. 1(2): 76-88.
6. **Drucker, P., (1999).** *Innovation and Entrepreneurship*. Butterworth-Heinemann, Oxford.
7. **Gusseanova, D., (2015).** Sosyal Girişimcilik Olgusu ve Bir Örnek Olay İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
8. **Hirsch, D. R., & Peters, M. P., (2002).** *Entrepreneurship*, (Fifth Edition), USA: McGraw-Hill, Higher Education.
9. **Hockerts, K., (2015).** The Social Entrepreneurial Antecedents Scale (SEAS): A Validation Study. *Social Enterprise Journal*, 11(3): 260-280.
10. **Karasar, N., (2008).** Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları.
11. **Nas, K., & Temel, V., (2018).** Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 20(3): 134-144.
12. **Leadbeater, C., (1997).** *The Rise of the Social Entrepreneur*, Demos, London.
13. **Leadbeater, C., & Goss, S., (1998).** *Civic Entrepreneurship*. Demos/Public Management Foundation. Putteridge Bury Management Centre.
14. **Özman, C., (2013).** Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
15. **Özmen, Ç., (2015).** Rekreasyon ve Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerin Girişimcilik Düzeylerinin Değerlendirilmesine Yönelik bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Burdur. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
16. **Ratten, V., (2018).** *Sport Entrepreneurship: Developing and Sustaining an Entrepreneurial Sports Culture*. Springer.
17. **Robinson, J., (2006).** Navigating Social and Institutional Barriers to Market: How Social Entrepreneurs Identify and Evaluate Opportunities. In *Social Entrepreneurship* (pp 95-120). Palgrave Macmillan, London.
18. **Shaw, E., & Carter, S., (2007).** *Social Entrepreneurship: Theoretical Antecedents And Empirical Analysis Of Entrepreneurial Processes And Outcomes*. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 14(3): 418-434.
19. **Şeker, M., (2012).** Sosyal Girişimciliğin Artan Önemi ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
20. **Şeşen, H., & Basım, N., (2012).** Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine

- Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Ege Akademik Bakış. 12: 21–28.
21. **Şirin, Y. E., Bilir, F. P., & Günseli, Ö. Z., (2018).** Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Eğilimleri: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okul Örneği. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. 3(3): 35-47.
22. **Tan, W. L., Williams, J. & Tan, T. M. (2005).** Defining the ‘Social’ in ‘Social Entrepreneurship’: Altruism and Entrepreneurship. International Entrepreneurship and Management Journal. 1: 353-365.
23. **Thompson, J., Alvy, G., & Lees, A., (2000).** Social Entrepreneurship: A New Look at the People and the Potential. Management Decision. 38(5): 328-338.
24. **Tracey, P., & Phillips, N., (2007).** The Distinctive Challenge of Educating Social Entrepreneurs: A Postscript and Rejoinder to the Special Issue on Entrepreneurship Education. Academy of Management Learning and Education. 6(2): 264-71.
25. **Zhao, F., (2005).** Exploring The Synergy Between Entrepreneurship and Innovation. International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research. 11(1): 25-41.

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
Faculty of Sport Sciences

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ / ATATÜRK UNIVERSITY
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ / JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT SCIENCES
